

Samen alles binden

Eindrapport "Onderzoek en Innovatie"

Opdrachtgever

Lectoraat Lokale Dienstverlening
vanuit Klantperspectief
cq. Allesbinder

Projectbegeleider

Rachel Moolenaar

Student

Jop Nozza, 470753

Datum

29 april 2016

Voorwoord

Soms zijn wij sterk gericht op wat niet goed is. Kort voor de start van dit afstudeeronderzoek, stelde ik mezelf de vraag: “Hoe zou het zijn als ik mijn ogen wijd open en richt op wat goed is, wat groeit, wat betekenis heeft voor mensen?” Die vraag alleen al te stellen, doet iets met me. Ik ben een perfectionist. Kortgeleden vertelde iemand tegen me dat dat een mooie eigenschap is. Je doet je best: je wilt er het beste uit halen en je zet je hiervoor in. Diegene zei ook dat dit aspect nog weleens uit het oog wordt verloren als het gaat om perfectionisme. Maar natuurlijk geldt: als het teveel wordt, dan heeft het ook een keerzijde. Dan moet je opeens iets van jezelf.

Appreciative Inquiry, de methode die ik heb gebruikt, start met het kiezen van een positief thema. Dan blik je terug met de betrokkenen. Wat waren successen? Welke ervaringen rondom het thema raakten mensen? Kortom: wat was er goed? Dit was voor mij interessant! Oog hebben voor wat goed is, dat is aan mij wel besteed! Mij richten op wat goed is, dat is voor mij soms wel een uitdaging! En niet te veel van het beste willen weten en het onderzoek compact houden, dat is ook wel een uitdaging! Een goede uitdaging voor mij als mens en professional. Vaak leuk en soms ook weleens lastig.

Gelukkig heb ik in deze periode veel ondersteuning ervaren. Daarvoor wil ik een aantal mensen bedanken. Als eerste mijn ouders. Van jullie heb ik geleerd wat je best doen is. Ten tweede mijn zus Sanne voor de feedback. Ik wil mijn neef Lucas bedanken voor het meedenken. Ook dank ik Albert voor zijn fijne opmerkingen en feedback die vaak kort, simpel en duidelijk waren. Ik bedank de opleiding Culturele en Maatschappelijke Vorming (CMV) van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN). Allereerst Rachel voor het begeleiden van dit project. Ik bedank Cyrille voor hulp bij het printen van de foto's. In het speciaal noem ik nog Renate van de HAN en Hans van Stichting Vredesburo die mij pittige feedback gaven tijdens mijn derdejaars stage. Tijdens die stage leerde ik hoe ik “mijn best doen” in de praktijk kon brengen en begon ik perspectief te zien in het beroep van de CMV'er. Dank je wel. Dan de mensen van Allesbinder. Het was boeiend, leuk en soms pittig met jullie samen te werken. Samenwerken houdt zo veel in! In het speciaal wil ik hierbij noemen: Lies, Paul, Miriam, Lianne en Alina. Miriam, jij hebt in mij bevestigd dat “ondernemendheid” een professional en mens veel kan brengen. Als een-na-laatste bedank ik Leon en Jan, bij wie ik woon. Met jullie is het eerste idee van de foto-expositie ontstaan. Tenslotte dank ik Nils, Willy, Carla voor de mooie foto's die mochten worden gebruikt voor dit verslag.

Ik lees erg graag een boeiend boek wat bruikbaar is mijn vakgebied. Mijn dank gaat dus ook uit naar de inzichten uit de Appreciative Inquiry van onder meer Robert Masselink, de systemische inzichten van Jan Jacob Stam en de vakliteratuur over samenwerken van Edwin Kaats en Wilfrid Opheij. Ze bieden mij een inkijk in een hele andere manier van kijken en denken. Dat geldt in het speciaal voor de systemische benadering.

De naam van dit rapport is Samen alles binden. Op het voorblad zie je de Tafel van Sociale Overwaarde. Het concept komt onder andere van Nils Roemen: een wijkbewoner in Waterkwartier/Biezen. De stukjes hout zijn bij bewoners van de Bronsgeeststraat opgehaald: ieder droeg zo bij aan de tafel. Op dezelfde manier organiseerde ik samen met Allesbinder de foto-expositie West op z'n Best. Veel wijkbewoners en beroepsmatig betrokkenen in de wijk dienden hiervoor een foto in: ieder één. Wij maakten deze tot een expositie.

Zo'n simpele opdracht, één foto indienen, kan dat een eerste opstap zijn naar een wijk waarin we samen alles binden?

Samenvatting

In “Onderzoek & Innovatie” gaat het om het uitvoeren van een praktijkonderzoek en het innoveren aan de hand van een vraagstuk van een organisatie in het CMV-werkveld.

Mijn opdrachtgever is Allesbinder¹. Allesbinder biedt praktijkonderwijs aan studenten: een stage of afstudeerplek in de wijk Waterkwartier/Biezen. Allesbinder wil een spil zijn in die wijk en verschillende partijen samenbrengen om samen een bijdrage te leveren aan belangrijke thema’s in de wijk. Dit lukt nog onvoldoende omdat “heel veel mensen nog niet weten dat wij bestaan, maar ook nog niet goed snappen wat wij doen” (A. Vogel, persoonlijke mededeling, 16 oktober 2015). De opdracht is om te onderzoeken hoe Allesbinder haar partnerschappen in de wijk kan uitbreiden en verduurzamen.

De wijk Waterkwartier/Biezen is ontstaan om arbeiders te huisvesten voor de Honig-fabriek. In de wijk verandert veel: de fabriek is gesloten en dient nu als “culturele hotspot” en er is sprake van renovatie en grootschalige nieuwbouw. Deze veranderingen treffen ook de sociale cohesie. Eerder onderzoek wees bijvoorbeeld uit dat nieuwe en oude bewoners niet goed mengen.

De onderzoeksvraag is: “Wat zijn succesfactoren voor Allesbinder bij het aangaan van samenwerking met wijkbewoners –en professionals ter verbetering van de sociale cohesie in de wijk Waterkwartier/Biezen?” Er is gewerkt met Appreciative Inquiry (AI). Een brede groep wijkbewoners, professionals en medewerkers van Allesbinder werd gevraagd wat voor hen “West op z’n Best” is. Iedere respondent werd gevraagd een foto te kiezen bij dit thema. Deze werkwijze past bij mijn visie op de participatiesamenleving: activeren is kansrijk als je mensen benaderd op basis van wat voor hén betekenisvol is. Het onderzoek legt enkele kansen bloot:

1. De wijk beschikt over krachtige informele netwerken. Met name een (grote) groep actieve bewoners wil bijdragen.
2. Verschillende groepen bewoners, die niet goed mengen, willen laagdrempelig contact met elkaar.
3. Medewerkers van Allesbinder leggen op unieke wijze contact met bewoners: op straat met inzet van creatieve middelen. Dit is een succes.

Ik keek ook hoe Allesbinder omgaat met de thema’s die centraal staan in de vakliteratuur over samenwerken. Dit doe ik aan de hand van een “APK voor gezonde partnerschappen”. Aandachtspunt is dat Allesbinder soms sterk gericht is op de eigen doelstelling waardoor de dialoog met bewoners ontbreekt. Goed punt is dat Allesbinder zich dienstbaar opstelt naar ontwikkelingen in Zorg & Welzijn: dat maakt samenwerken kansrijker.

Mijn innovatie is een vernieuwende manier van werken. Daarin is evenveel aandacht voor projectdoelen als procesdoelen. Allesbinder is hierin aanjager van samenwerking: zij brengt betrokkenen bijeen. Als eerste stap in de implementatie is de foto-collectie uit het onderzoek uitgebreid en gebundeld tot de expositie “West op z’n Best”. Tijdens de opening begeleidden stagiairs en medewerkers van Allesbinder een dialoog tussen bewoners over de wijk. Vernieuwend is het innemen van de rol van procesregisseur. Aan de hand van de dialoogmethodiek van Nederland in Dialoog² en ieders foto bij het thema, faciliteert Allesbinder een goede en rijke kennismaking tussen groepen in de wijk. Duurzaam partnerschap vraagt echter meer dan kennismaken. De volgende stap is dat Allesbinder met de groep een betekenisvolle ambitie kiest, waar de samenwerking voor gaat

¹ Officieel is de opdrachtgever het Lectoraat Lokale Dienstverlening vanuit Klantperspectief van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). Er is echter voor gekozen met Allesbinder aan de slag te gaan.

² De dialoogmethodiek is gebaseerd op Appreciative Inquiry. Het doel van de dialoog is het leggen van verbindingen tussen mensen aan de hand van de dialoogmethodiek (Nederland in Dialoog, z.d.)

staan. Intern wijst Allesbinder per samenwerking een “verbinder” aan, bijvoorbeeld een “groenverbinder” voor een betekenisvolle ambitie wat betreft groen in de wijk. Allesbinder, als aanjager van samenwerking, blijft binnen zo’n groep creatief interveniëren, bijvoorbeeld om bij belangenconflicten het gesprek op de echte behoeften te brengen en op zoek te gaan naar win-win situaties. Voorwaarde voor een goede en concrete implementatie van deze manier van werken is dat Allesbinder een heldere visie formuleert over wat en hoe Allesbinder wil bijdragen aan de wijk.³

³ Allesbinder werkt momenteel aan een visie-document.

Inhoudsopgave

Samenvatting		5
Inleiding		8
Hoofdstuk 1	Opdracht en opdrachtgever	9
	1.1 Over Allesbinder	9
	1.2 De vraag van de organisatie	9
Hoofdstuk 2	Over Waterkwartier/Biezen	11
	2.1 Inleiding	11
	2.2 Herstructurering van de wijk	11
	2.3 Sluiting Honig-fabriek	12
	2.4 Waalfront: grote stedenbouwkundige verandering	12
Hoofdstuk 3	Maatschappelijke context	14
	3.1 Veranderingen in de zorg	14
	3.2 Mogelijke rollen van sociaal professionals	15
	3.3 Belang van interventies op wijkniveau	16
	3.4 Samenwerken	16
Hoofdstuk 4	Mijn visie	18
	4.1 Mijn visie op onderzoek en innovatie	18
	4.2 Mijn visie op de doe-democratie	18
Hoofdstuk 5	Opzet en aanpak van het onderzoek	20
	5.1 Onderzoeksmethode	20
	5.2 Onderzoeksvraag	20
	5.3 Verzamelen van de onderzoeksdata	21
	5.3.1 Dialooggesprekken	21
	5.3.2 De inzet van foto bij dialooggesprekken	21
	5.3.3 Zonnetjesproject	22
	5.3.4 Wijkwandelingen	22
	5.4 Methode van analyse	22
	5.5 Validiteit en betrouwbaarheid	23
Hoofdstuk 6	Onderzoeksresultaten	24
	6.1 Deelvraag 1: Behoeften wijkbewoners	24
	6.1.1 Resultaten	24
	6.1.2 Conclusies	27
	6.2 Deelvraag 2: Positieve ervaringen wijkbewoners	27
	6.2.1 Resultaten	28
	6.2.2 Conclusies	28
	6.3 Deelvraag 3: Succeservaringen beroepsmatig betrokkenen	29
	6.3.1 Resultaten	29
	6.3.2 Conclusies	31

6.4	Deelvraag 4: Succeservaringen medewerkers Allesbinder	32
6.4.1	Resultaten	32
6.4.2	Conclusies	33
6.5	Beantwoording hoofdvraag	33
6.5.1	Inleiding	33
6.5.2	Resultaten	33
6.5.3	Conclusies	34
Hoofdstuk 7	De innovatiecyclus	36
7.1	Inleiding	36
7.2	Het innovatieproces	36
7.2.1	Het innovatief proces in vogelvlucht	36
7.2.2	APK voor gezonde partnerschappen	37
7.3	Programma van eisen	38
7.3.1	Inleiding	38
7.3.2	Ontwerpeisen	39
7.3.3	Ontwerpwensen	39
Hoofdstuk 8	De innovatie	40
8.1	De innovatie: een vernieuwende manier van werken	40
8.2	Het vernieuwende van de innovatie	41
8.3	De inzet van kunstzinnige en sportieve activiteiten	41
8.4	Aansluiting ontwerpeisen-innovatie	42
8.5	Verwachte effecten van de innovatie	43
8.5.1	Inleiding	43
8.5.2	Outcome	43
8.5.3	Impact	44
8.6	De rol van de CMV'er	44
8.6.1	Empowerment	44
8.6.2	Verbinden	44
Hoofdstuk 9	Implementatie	45
9.1	Inleiding	45
9.2	Expositie West op z'n Best- eerste implementatie	45
9.2.1	Over de expositie	45
9.2.2	Evaluatie expositie	46
9.3	Tijdlijn	46
9.4	De inzet van kunstzinnige en sportieve activiteiten	48
Hoofdstuk 10	Slot	49
Bronnenlijst		50
Bijlagen	Bijlage 1: Gesprekswijzer onderzoek	53
	Bijlage 2: Analyse van resultaten	54
	Bijlage 3: APK voor gezonde partnerschappen	55
	Bijlage 4: Enkele werkvormen voor de verbinders	62
	Bijlage 5: Format gesprekswijzer Best in Dialoog	63

Bijlage 6: Gesprekswijzer opening expositie WozB	65
Bijlage 7: Enkele werkvormen voor de implementatie van de innovatie	66
Bijlage 8: Projectcontract foto-expositie WozB	69

Inleiding

Dit verslag is onderdeel van het project Onderzoek en Innovatie wat hoort bij het afstudeertraject van de opleiding Culturele en Maatschappelijke Vorming. “In dat kader ben je in staat om, naar aanleiding van een vraag van een organisatie uit het beroepenveld, een praktijkgericht onderzoek uit te voeren en op basis daarvan een innovatief product te ontwikkelen voor verbetering of vernieuwing van product/aanbod, methodiek/methode of beleid” (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, 2015).

Het onderwerp van dit afstudeeronderzoek is de sociale cohesie in een wijk.

Allesbinder, een netwerk van professionals en studenten/leraren, levert een bijdrage aan de sociale cohesie van wijken in Nijmegen. Zij richt zich met name op de wijk Waterkwartier/Biezen: een oude volkswijk in stadsdeel West. Daarbij lukt het nog onvoldoende de contacten met wijkbewoners en beroepsmatig betrokkenen, te verduurzamen.

Allesbinder heeft me gevraagd te onderzoeken hoe zij hun partnerschappen in de wijk kunnen versterken en uitbreiden. Ik heb de opdracht gekozen omdat samenwerking met burgers, vanuit een positie als professional in de (brede) sociale sector, mij interesseert. Maar daarnaast ook op basis van een gevoel: vertrouwen dat dit iets kan zijn voor mij. Samenwerken heeft mijn speciale interesse. Voor dit onderzoek heb ik gekeken naar wat succeservaringen zijn in de wijk met betrekking tot samenwerking en gekeken naar momenten dat bewoners de sociale cohesie als positief ervoeren. Op basis van de analyse heb ik als innovatief product een vernieuwende manier van werken geïntroduceerd in de organisatie. Deze manier van werken schept mogelijkheden voor Allesbinder om duurzame partnerschappen op te bouwen in de wijk en is een eerste stap hierin.

In dit verslag ga ik eerst in op de vraag en de visie van de opdrachtgever en geef ik een korte schets van de situatie in de wijk, waarop de opdracht zich richt. Dan schets ik de maatschappelijke context: hoe in een transitie van een zorgsamenleving naar een doe-democratie de rol van het opbouwwerk van CMV'ers kan worden gezien. Dit sluit ik af met mijn visie op die rol. Daarna beschrijf ik de keuze voor de onderzoeksmethode, passend bij mijn visie, en ga ik in op de opzet en de aanpak van het onderzoek. Hierbij kijk ik naar de begrippen validiteit en betrouwbaarheid. Vervolgens geef ik de onderzoeksresultaten weer. Vanuit de behoeften en positieve ervaringen van bewoners, succeservaringen van beroepsmatig betrokkenen en van medewerkers van Allesbinder kom ik tot het benoemen van een aantal succesfactoren die bij kunnen dragen aan het versterken van partnerschappen voor Allesbinder. Deze succesfactoren vormen de basis voor de innovatie en de verdere implementatie.

De innovatie omvat een korte beschrijving van de stappen die zijn gezet in het innovatieproces zoals een APK voor gezonde partnerschappen. Vanuit dit proces volgt een conclusie die leidt tot een innoverende aanpak, een vernieuwende manier van werken. Het onderdeel “innovatie” sluit ik af met aan te geven hoe de vernieuwende manier van werken aansluit bij het onderzoek, de te verwachten effecten, de impact en de rol van de CMV'er hierin. In de implementatie beschrijf ik hoe de eerste implementatie van deze manier van werken is gedaan met een foto-expositie: expositie West op z'n Best. Tot slot geef ik weer hoe de verdere implementatie het beste kan verlopen: via een tijdlijn, waarin de vernieuwende manier van werken wordt gewaarborgd.

Opmerking: de onderzoeksdata zijn voor de online-versie van dit eindrapport weggelaten uit privacyoverwegingen.

Hoofdstuk 1: Opdracht en opdrachtgever

1.1 Over Allesbinder

De opdrachtgever van dit project is het Lectoraat Dienstverlening vanuit Klantperspectief van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). De projectbeschrijving is opgesteld door dit lectoraat in samenwerking met Allesbinder. Wegens het feit dat Allesbinder gelegen is in de wijk waar de opdracht op gericht is, onderhield ik het meest contact met deze organisatie. Alina Vogel en later Paul Beekers, was mijn eerste aanspreekpunt bij Allesbinder.

Allesbinder is een sociale onderneming die, veelal op projectbasis, werkt aan sociale vraagstukken in wijken in Nijmegen. De hoofdfocus ligt op de wijk Waterkwartier/Biezen: een volkswijk, gelegen in stadsdeel Oud-West. Allesbinder heeft eigenschappen van een netwerkorganisatie en bestaat uit een netwerk van professionals, leraren en studenten van de hogeschool, aangevuld met enkele wijkbewoners. Binnen het kernteam van die organisatie, vind je ook meer eigenschappen van een klassieke organisatie met meer kaders, verdeling van verantwoordelijkheden en dergelijke.

De onderneming was in feite een burgerinitiatief: 2 leraren van de HAN zetten Allesbinder op, veelal in hun vrije tijd, naast hun baan als leraar op de hogeschool. De HAN ondersteunt Allesbinder in toenemende mate.

De onderneming is opgezet op het Honigcomplex: een plek voor ondernemers die is ontstaan nadat de Honigfabriek is 2009 is gesloten. Allesbinder is vernoemd naar het Honigproduct, om soepen en sauzen te binden.

De missie van Allesbinder is om belanghebbenden in wijken in Nijmegen, met name de wijk Waterkwartier/Biezen, samen te brengen en in gezamenlijkheid een bijdrage te werken leveren aan een wijk met een goede sociale cohesie.

Daarbij vindt initiatiefnemer Miriam Jager dat de huidige uitdagingen in de sector van de zorg en welzijn, vragen om een nieuw, dichtbij de praktijk opgezet, onderwijs. Allesbinder kan volgens Miriam Jager een plek zijn waar studenten, ondersteund door de leraren van de HAN, samen met professionals en wijkbewoners, in een multidisciplinair verband, werken aan vraagstukken die spelen in de wijk. Dit is de visie van Allesbinder: een spil zijn in, met name de wijk Waterkwartier/Biezen, verschillende partijen verbinden en samen antwoorden vinden op sociale vraagstukken.

Huidige samenwerkingspartners zijn onder andere de wijkbewoners, wijkprofessionals, de Gemeente Nijmegen en de ondernemers van de Honig.

1.2 De vraag van de organisatie

Het pand aan de Weurtseweg is vanaf het begin van schooljaar 2015-2016 in gebruik genomen. De organisatie acht zich, met name in dit pand, nog onvoldoende zichtbaar. “Onzichtbaar in die zin dat heel veel mensen nog niet weten dat wij bestaan, maar ook nog niet goed snappen wat wij doen” (A. Vogel, persoonlijke mededeling, 16 oktober 2015). Het nieuwe pand brengt ook een verbreding van het werkterrein teweeg. Het pand is gelegen in de wijk en daarmee wordt het benaderen van de buurt een relevant thema.

Het lékken van contact met wijkbewoners en beroepsmatig betrokkenen in de wijk⁴ verloopt voldoende. Zo werd met de zogenaamde Soepkar, middels het uitdelen van soep en het maken van een praatje, contact gelegd met wijkbewoners. Ze waren nieuwsgierig en stonden open om een praatje te maken. De vraag is echter hoe zo’n contact kan worden verduurzaamd. Dit lukt nog

⁴ Met beroepsmatig betrokkenen worden professional bedoeld, die op enigerwijze een sociale bijdrage (willen) leveren aan de wijk.

onvoldoende.

De doelstelling van Allesbinder is om haar partnerschappen in de wijk te versterken en verder uit te breiden⁵.

De opdracht voor dit afstudeerproject is het ontwikkelen van een innovatief product dat een bijdrage levert aan de vorming van partnerschappen tussen Allesbinder en partijen in de wijk

Waterkwartier/Biezen, met het oog op de verbetering van de sociale cohesie in de wijk.⁶

Daarbij geeft de opdrachtgever expliciet aan dat, experimenteren met verschillende methoden, door te doen, gewenst is. Belangrijke waarden van Allesbinder in samenwerken zijn echt luisteren naar de vraag van bewoners, outreachend werken, wederkerigheid en gelijkwaardigheid (P. Beekers, persoonlijke mededeling, 7 oktober 2015).

⁵ Het uiteindelijke doel van zo'n partnerschap is dat het bijdraagt aan een wijk met een goede sociale cohesie.

⁶ Het belang van leggen van verbindingen in de wijk komt aan bod bij de beschouwing van de maatschappelijke context en het gedeelte over de wijk Waterkwartier/Biezen.

Hoofdstuk 2: Over Waterkwartier/Biezen

2.1 Inleiding

De wijk Waterkwartier/Biezen is een wijk in Nijmegen. Het maakt onderdeel uit van stadsdeel Oud-West. De wijk bestaat uit een aantal delen. Waterkwartier is het oudst. Het is ontstaan tussen 1910 en 1940 als sociale woningbouw, om arbeiders te huisvesten voor het werken in de industrie, met name de Honig-fabriek. Naast Waterkwartier, bestaat Biezen ook uit enkele andere delen, zoals het gebied rondom de Krayenhofflaan, dat gebouwd is in de jaren '60 e '70 van de vorige eeuw (Gemeente Nijmegen, 2014).

De wijk wordt door de Gemeente Nijmegen beschouwd als een aandachtswijk. Er zijn achterstanden op de thema's inkomen, werk en onderwijs. In Biezen leeft meer dan 19% van de inwoners met een budget tot 110% van het sociaal minimum. Er wonen in de wijk dan ook relatief veel mensen, in vergelijking tot andere wijken in Nijmegen, met een laag inkomen zonder werk (Gemeente Nijmegen, 2014).

2.2 Herstructurering van de wijk

Mede hierdoor heeft er de afgelopen 10-15 jaar een herstructurering plaatsgevonden. Het doel was om woon- en leefklimaat van Nijmegen-West in balans te brengen met Nijmegen-Oost.

“Op meerdere fronten. Op het gebied van ruimtelijke ordening, ruimtelijke kwaliteit, sociaal, maatschappelijk, economisch...Er is al best veel gebeurd de laatste 10-15 jaar, o.a. Rivierpark, park West, herstructurering wijken, meer differentiatie in woningbouw (meer koopwoningen) (actieve rol woningcorporaties bij sloop en nieuwbouw), de stijging van de waarde van de huizen, de nieuwe brug de Oversteek” (W. van Hees, persoonlijke mededeling, 7 december 2015).

Foto 1: Rechts karakteristieke woningen, links nieuwbouw. Op de achtergrond een woonflat, tevens onderdeel van het nieuwbouwproject Koers West

Volgens de wijkmonitor 2014, een vergelijkend onderzoek naar het woon- en leefklimaat van wijken in Nijmegen, is het woon- en leefklimaat nu gemiddeld. Er is een positieve ontwikkeling in het sociaal klimaat en de maatschappelijke kwetsbaarheid van bewoners (Gemeente Nijmegen, 2014). Uit eerder onderzoek voor Allesbinder in 2014 komt naar voren dat er, door de nieuwbouw, ook een splitsing is ontstaan in de wijk. “Er is een duidelijke splitsing naar voren gekomen tussen bewoners die al langer dan tien jaar in het Waterkwartier wonen en bewoners die de laatste vijf jaar in het Waterkwartier zijn komen wonen. De oude bewoners mengen over het algemeen slecht met de nieuwere bewoners” (Hovens, Noordman, & Gerbrands, 2014). Een voorbeeld hiervan is dat wijkactiviteiten afzonderlijk worden opgezet (van Kuppevelt, L., persoonlijke mededeling, 10 september 2015).

Als het gaat om sociale cohesie, is met name tussen deze groepen, nog een slag te slaan.

2.3 Sluiting Honig-fabriek

In 2009 is de Honig-fabriek gesloten. Veel inwoners uit Waterkwartier verloren onverwacht hun baan. Het terrein van de fabriek heeft een nieuwe bestemming gekregen: het Honigcomplex. Daar zijn winkels, horecagelegenheden, sport- en dansscholen, een grote galerie, film- en kunstorganisaties en er veel jonge ondernemers uit de ‘maakindustrie’, gevestigd (Waalfront, z.d.). Allesbinder is op deze plaats ook gestart. Het gaat hierbij om 33.000 vierkante meter aan ruimte, dat

Foto 2: Allesbinder, vernoemd naar het product van de Honig

wordt verhuurd door Ontwikkelingsbedrijf Waalfront.⁷ De herbestemming van de Honig-fabriek is een gevoelig thema voor veel arbeiders die vroeger in de fabriek werkten. Zij bezoeken de Honigcomplex weinig of niet (persoonlijke mededeling, van Kuppevelt, 14 september).

2.4 Waalfront: grote stedenbouwkundige verandering

“Het gebied Oud-West in Nijmegen maakt een grote verandering door. Dit zijn stedenbouwkundige veranderingen en brengen ook grote veranderingen in de sociale infrastructuur van de bestaande wijk en de omgeving met zich mee” (Jansen in Molenaar 2015).

Het gebied aan de Waal, waar vroeger industrie de eerste bestemming was, wordt met het woningbouwproject Waalfront omgevormd tot een woon- en werkgebied. In 2022 zal daarmee het Honigcomplex en daarmee ook de Honigfabriek waarschijnlijk definitief uit de wijk verdwijnen (Waalfront, z.d.). Er wordt nu, nadat

het werk stillag tijdens de economische crisis, in snel

⁷ Ontwikkelingsbedrijf Waalfront is een CV (Commanditaire Vennootschap) die geleid wordt door Bouwfonds en Gemeente Nijmegen .

tempo gebouwd. In de periode van dit onderzoek is de eerste sleutel overhandigd en in totaal wordt ruimte gemaakt voor 2000 nieuwe woningen en voorzieningen (Gemeente Nijmegen, z.d.).

Foto 3: De Waterstraat, de centrale straat van de wijk, waar vroeger ook de kerk aan was gelegen. Op de achtergrond Electrabel, de elektriciteitscentrale. Deze centrale, gelegen net buiten de wijk, is tijdens dit onderzoek gesloten, als ook het slachthuis. De industrie verdwijnt geleidelijk.

Hoofdstuk 3: Maatschappelijke context

3.1 Veranderingen in de zorg

“Het kabinet wil ruimte en vertrouwen bieden aan maatschappelijk initiatieven en actief bijdragen aan de transitie naar meer doe-democratie (een vorm van meebeslissen van burgers door zelf maatschappelijke vraagstukken op te pakken)” (Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties, 2013) In de huidige maatschappij ziet de Rijksoverheid zich genooddaakt om meer initiatief te laten aan burgers. Welke maatschappelijke ontwikkelingen liggen hieraan ten grondslag? Een belangrijke aanleiding voor deze houding van de Overheid is gelegen in de zorg. Het voorbeeld van de zorg laat zien dat de Rijksoverheid bezig is met een herbezinning over welke

Volgens Badir (2014) heeft de Nederlandse overheid sinds 2008 veranderingen doorgevoerd op tal van terreinen. Grote veranderingen troffen de zorg. De zorgkosten stegen vanaf 2000 sterk en verdubbelde sinds 2000 van €46.9 miljard naar €94.2 miljard. “Door de stijgende zorgkosten gaf Nederland al in 2010 op de Verenigde Staten na het meeste geld uit aan de zorg. In de langdurige zorg waren we in 2009 zelfs koploper voor wat betreft de uitgaven als percentage van het BBP (OESO, 2011)” (Badir, 2014).

In januari 2007 trad de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in werking. Met deze wet werden de gemeenten verantwoordelijk voor de zorg van kwetsbaren in de samenleving. Er volgde meer wijzigingen in het zorgstelsel. In 2013 werd het eigen risico verhoogd van zorgverzekeringen verhoogd van €220 naar €350. Die maatregelen hadden niet voldoende effecten: zorgkosten stegen nog steeds. In 2015 kwamen nieuwe maatregelen: de Hervorming Langdurige Zorg (HLZ) ingevoerd en de WMO 2015 werd ingevoerd. De Gemeenten worden er zo verantwoordelijk voor dat mensen met een beperking zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen en daarbij wordt de rol van o.a. de wijkverpleging groter (Badir, 2014). Daarnaast worden in veel steden zogenaamde sociale wijkteams ingericht. Deze wijkteams, waar de verpleging onderdeel van uitmaakt, bestaat uit een netwerk van “zorgprofessionals”. Klanten hebben één aanspreekpunt. Het aanspreekpunt kijkt samen met de klant welke zorg het beste past en hoe die ingezet gaat worden (S. Nozza, persoonlijke mededeling, 5 november 2014).

Er is zo sprake van decentralisatie van de zorg: de Gemeente neemt de zorg over van de Rijksoverheid. Daarnaast trekt de overheid zich in sommige geval in het geheel terug. Ouderen met beperkingen kunnen niet meer rekenen op opvang in het verpleegtehuis en moeten zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Hier betekent decentralisatie nog iets anders. Er wordt een groter beroep gedaan op het individu wat zorg behoeft en zijn directe omgeving: familie en vrijwilligers.

mate zij zorg wil verlenen. Dit klonk al door in *Bevrijdende kaders*, een advies uitgebracht door de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO): “Nederland bevindt zich in een overgangstijd tussen bestuurlijke paradigma’s. Het paradigma van de verzorgingsstaat, met zijn nadruk op centraal ingrijpen, grootschaligheid, uniformiteit en gelijkheid, past steeds minder bij de veranderde maatschappelijke verhoudingen” (RMO, 2002, in Linders, 2009).

3.2 Mogelijke rollen van sociaal professionals

Roelof Hortulanus (persoonlijke mededeling, 3 december 2015), bijzonder hoogleraar sociale interventies en lokaal sociaal beleid aan de Universiteit van Humanistiek, onderscheidt vier scenario’s voor de rol van de Overheid die elkaar, volgens hem, niet uitsluiten. Deze rollen zijn ook interessant

voor sociaal professionals, omdat zij op basis van nieuwe beleid van de Overheid, een keuze hebben te maken wat een passende rol is naar burgers, bijvoorbeeld bij het ondersteunen van burgerinitiatieven.

- A. Dienstverlening optimaliseren.
Dit gaat vooral over efficiënter werken.
Het gaat dan om effectiever gebruik maken van middelen, zoals financiële middelen. Een voorbeeld hiervan is de marktwerking in de zorg, die de kostenstijgingen in de zorg moest tegengaan.
- B. Bewonersparticipatie optimaliseren.
Vorm van activeren.
Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan maatregelen van de Overheid om ouderen met beperkingen zo lang mogelijk thuis te laten wonen.
- C. Coproductie of co-creatie
Samenwerken met burgers.
Hierbij wordt zogenaamd sociaal kapitaal van burgers gekoppeld aan bestuurs- en organisatiekracht van de overheid. In dit geval zijn de overheid en burgers gelijkwaardige partners die samen de regie voeren over 'burgerinitiatieven'.
- D. Burgerinitiatief in eigen regie geven.
Burgerinitiatieven, waarbij burgers het voortouw nemen, en de Overheid, waar nodig, faciliteert.
Het gaat hierbij om burgerinitiatieven waar de overheid geen rol heeft of een uitsluitend faciliterende rol, bijvoorbeeld door ruimten, in beheer van de Gemeente, ter beschikking te stellen of door financiële middelen ter beschikking te stellen.

3.3 Belang van interventies op wijkniveau

Een van de oorzaken van het einde van de verzorgingsmaatschappij is de individualisering van de burger. Individualisering betekent dat mensen meer als individu dan als groep in de samenleving komen te staan. Individuele wensen worden vaker belangrijker geacht dan de wensen van een collectief. Paradoxaal genoeg is er ook sprake van herwaardering van kleinschaligheid (R. Hortulanus, persoonlijke mededeling, 3 december 2015). Dit wordt onder andere veroorzaakt door globalisering: het komt vaker voor dat mensen elders in de wereld, ver van hun geboorteplaats, een bestaan opbouwen. Hieruit ontstaat de behoefte aan sociaal contact in een klein verband, bijvoorbeeld in de wijk of bij verenigingen en dergelijke. De herwaardering van kleinschaligheid neemt het midden tussen twee extremen: de individualisering waarbij het individu centraal staat en de mondialisering waarbij het grootst mogelijke verband (de wereld) centraal staat.

Het gevolg van die herwaardering is dat initiatieven op dit niveau kans van slagen hebben. Het zijn juist de burgerinitiatieven in de wijk waar de Overheid haar beleid op richt. Movisie zegt hierover: "Door het feit dat burgers iets simpelweg gaan doen voor de publieke zaak, zoals informele zorg en welzijn aanbieden, een buurthuis of een moestuin zelf gaan programmeren en beheren, ontstaat er een vorm van meebepalen of mee beschikken" (Movisie, z.d.).

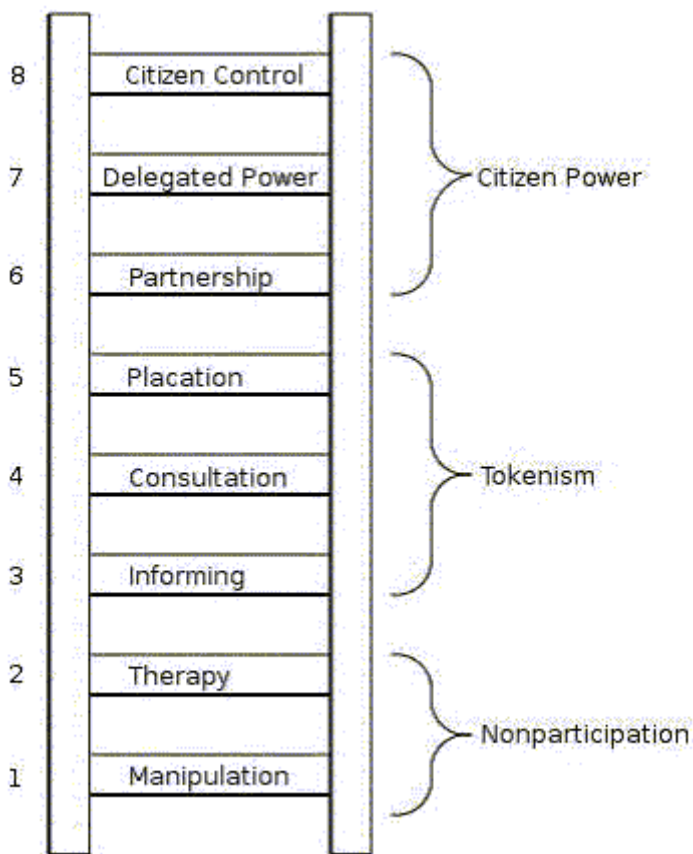
Omdat de Overheid, zij het in beperkte mate, middelen ter beschikking stelt voor burgerinitiatieven in de wijk en met name ook door de herwaardering van kleinschaligheid, is er reden te denken dat interventies in de wijk juist nu kans van slagen hebben.

3.4 Samenwerken

Allesbinder verstaat onder partnerschappen een duurzame samenwerking met wijkbewoners of beroepsmatig betrokkenen in de wijk. Daarbij weet de partner waarvoor het bij Allesbinder terecht kan. Daarbij zijn belangrijke waarden: gelijkwaardigheid, wederkerigheid, naar bewoners toe gaan (outreaching werken) en luisteren naar de vraag (P Beekers, persoonlijke mededeling Beekers, 7 oktober 2015). Wat zegt de literatuur over de onderwerpen partnerschappen en samenwerken?

“Een samenwerking is kansrijk wanneer mensen en organisaties zich met elkaar weten te verbinden in een betekenis gevend proces dat recht doet aan de belangen en gericht is op een betekenisvolle ambitie. Het is de grote opgave om daarvoor de juiste condities te scheppen” (Kaats & Opheij, 2014, p. 41)

Wat opvalt aan bovenstaand citaat is dat samenwerken voor een groot gedeelte als een proces wordt opgevat, waarbij de grote opgave is hierin de juiste condities te scheppen. Een uniek kenmerk

Figuur 1: participatieladder van Arnstein

van samenwerken is volgens Kaats en Opheij (2014, p. 35) het onduidelijke machtscentrum: “In een samenwerkingsverband is het onduidelijk wie precies de baas is. Essentie is juist dat je er samen uit moet komen”.

Arnstein (in Participatiewiki.nl, 2011) maakte een participatieladder die de participatie beoordeelt op de mate waarop burgers (de zogenaamde have-nots) krijgen toebedeeld van degene die de macht in handen heeft. Zie Figuur 1.

Op de niveaus 1 tot en met 5 hebben bewoners geen inspraak (niveaus 1 en 2) of enkel schijninspraak (niveaus 3, 4 en 5), omdat er feitelijk geen macht wordt overgedragen aan burgers. Ze hebben bijvoorbeeld geen beslissingsbevoegdheid. Bij niveau 6 is sprake van ongeveer gelijke verdeling van macht, bij hogere niveaus wordt de macht gedelegeerd naar burgers.

Als we aannemen dat bij een samenwerking een onduidelijk machtscentrum is, dan zijn

partnerschappen volgens deze participatieladder, het meest een vorm van samenwerken.

Het is de missie van Allesbinder om, in de vorm van co-creatie thema's op te pakken die leven de wijk Waterkwartier/Biezen. Daarbij hoort niveau 6: partnerschappen. Dit leidt tot de volgende definitie van partnerschappen:

Partnerschappen zijn een samenwerking van burgers en organisaties waarbij burgers werkelijk een deel van macht krijgen toebedeeld en in een betekenis gevend proces van co-creatie gewerkt wordt

aan een betekenisvolle ambitie.

Deze inzichten van de participatieladder en van Kaats en Opheij en Arnstein kunnen worden vertaald naar het CMV-werkveld. Het gaat er dan om welke rol je als professional inneemt naar de doelgroep. Maak je een agogisch arrangement op basis van je eigen inzichten (niveau 2: therapy)? Pijl je voorafgaand de behoefte grondig en maak je op basis daarvan het aanbod (niveau 4: consultation)? Zet je het activiteitenaanbod samen op in een proces van cocreatie (niveau 6: partnerships)? Of kies je er bijvoorbeeld voor jongeren een eigen programma te laten schrijven (niveau 7: delegated power)?

Ik ga verder op deze keuze in bij mijn visie.

Hoofdstuk 4: Mijn visie

4.1 Mijn visie op onderzoek en innovatie

“Verander niet wat werkt” Gunthard Weber (Stam J. J., 2004, p. 45).

De ervaring van een wijkbewoner is wat mij betreft indicatief voor het succes van een culturele of sociale interventie in een wijk. Een wijkbewoner is dé belanghebbende in een wijk en kent de wijk ook het best. Ik heb me tijdens dit project laten inspireren door zogenaamde systemische inzichten in werk en organisaties.⁸ Eén van die inzichten is het leiden vanuit de laatste positie. Stam (2004) zegt over leiden vanuit de laatste positie: “dan zegt hij innerlijk tegen de andere directeuren: “Jullie waren hier eerder en langer, jullie hebben veel bijgedragen aan deze organisatie. We behouden wat goed is en veranderen wat nodig is. Vervolgens luistert hij naar wat ieder van hen te zeggen heeft en dan beslist hij” (Stam J. J., 2004, p. 45).

Leiden van de laatste positie lijkt mij heel passend voor mijn rol als innovator in de wijk, maar ook binnen Allesbinder. Mede daarom heb ik voor dit project gekozen voor de onderzoeksmethode “Appreciative Inquiry”. Bij deze methode, die geschikt is voor onderzoek én innovatie, start je altijd met kijken naar mensen, factoren en elementen die in het verleden een belangrijke bijdrage hebben geleverd, rondom een vraagstuk waar je als organisatie iets mee wil.⁹

Daarmee zie ik mijn rol als innovator in de wijk als een dienende rol. Dienend door op basis van echt luisteren wat er speelt en wat mensen te zeggen hebben, te interveniëren.

Praktijkonderzoek en innovatie kan onderzoeken en interveniëren tegelijk zijn. In de loop van een innovatief proces zie je als onderzoeker steeds meer wat de kern is van het probleem is waar de organisatie mee te maken heeft. Idealiter doe je dit in het begin van het onderzoek met het beschrijven van de probleemstelling, maar de ervaring leert dat door je als onderzoeker door de ervaringen in de praktijk dichter bij de kern komt. Als dat gebeurt, is het ook zaak daar iets mee te doen. Immers: praktijkonderzoek gaat over het oplossen van een probleem. Met onderzoeken en interveniëren tegelijk, bedoel ik dat je als onderzoeker ook een oefening kunt doen die erop is gericht dat mensen zich bewuster worden van de rol van hun gedrag in het praktijkprobleem. Zo is er echt sprake van actie-onderzoek. “Action research is a form of self-reflective inquiry undertaken by participants in social situations in order to improve the rationality and just of their own social and educational practices” (van der Donk & van Lanen, 2014, p. 29).

Er is nog een tweede reden om dit te doen. Om iets nieuws te *kunnen* introduceren is het noodzakelijk dat mensen in de organisatie de noodzaak zien van verandering. Immers: veranderen is altijd een extra investering en die investering doe je alleen als je het voordeel ervan ziet!

Interventies, bijvoorbeeld een oefening, helpt om bewust te worden van de noodzaak. De manier waarop ik dit heb gedaan komt aan bod in de implementatie.

4.2 Mijn visie op de doe-democratie

We leven nu steeds meer in een doe-democratie. Er is dus veel aandacht voor participatie van burgers. Als je met zoveel nadruk opeens wordt verteld dat je iets zelf moet gaan doen, kan dat sommige mensen erg onzeker maken. Dat gezegd vind ik het ideaal, dat mensen meer

⁸ De grondlegger van systematische benadering is Bert Hellinger. Hij ontdekte een methode om verborgen dynamieken in familiesystemen en beroep en organisaties, zichtbaar te maken: de opstelling of constellatie. De benadering kijkt op een dieper niveau naar een systeem.

⁹ Zie ook onderzoeksopzet.

verantwoordelijkheid en regie gaan nemen voor zichzelf en hun omgeving, een goed ideaal. Zelf verantwoordelijkheid nemen voor je leven, wordt ook wel empowerment genoemd.

In de overgang van een zorgmaatschappij naar een doe-democratie komt geregeld de vraag op wie de regie neemt en hoe die partij dat moet doet. Ik woonde tijdens de onderzoeksperiode een dialoog bij tussen bestuurders van de Gemeente Best en bewoners van Best. Hierin gaf de burgemeester in zijn voorwoord aan dat de Gemeente in het verleden te veel bepaalde en op een gelijkwaardige manier wil samenwerken met burgers. Ik denk dat dit erg past in de tijdsgeest, waarin we een nieuw evenwicht zoeken tussen staat, markt en de privésfeer. Dit komt later in het verslag nog aan bod. Een CMV'er kan bijdragen aan de empowerment van burgers door goed te kijken waar iemand in het proces aan toe is. Daarbij moet je kunnen schakelen tussen verschillende rollen: soms ben je begeleider (relatief veel regie), soms ondersteun je en soms faciliteer je opdat bewoners zelf dingen organiseren (relatief weinig regie). Dat is een kwestie van goed luisteren en kijken waar iemand aan toe is. Zo kan een CMV'er bijdragen aan empowerment en de transitie van een verzorgingsmaatschappij naar een doe-democratie. Als inderdaad wordt overgegaan naar een samenwerking tussen burgers en bijvoorbeeld bestuurders, kunnen CMV'er de procesregie nemen. Die bemiddelde rol interesseert mij erg en ik kan me voorstellen dat het werkveld deze kans nog niet ten volle benut. Met het creatieve profiel van de opleiding CMV in Nijmegen kunnen kunstzinnige middelen een mooie functie vervullen in het groepsproces. Ik ga hierop in bij de innovatie en implementatie.

Hoofdstuk 5: Opzet en aanpak van het onderzoek

5.1 Onderzoeksmethode

Ik heb gekozen voor de methode Appreciative Inquiry (AI) omdat dit het beste aansluit bij mijn visie op innoveren in het opbouwwerk. AI is zowel een denkwijze als een model om in een systeem, bijvoorbeeld een organisatie, een duurzame verandering tot stand te brengen. Dit verloopt volgens de zogenaamde 4 D's: Discovery, Dream, Design en Delivery. Wat opvallend anders is, dan bij andere methoden is dat het uitgangspunt niet een probleem of vraag is, maar dat wordt gestart met het kiezen van een zogenaamd positief kernthema (Masselink & van den Nieuwenhof, 2008). Hier zit een gedachte achter.

“AI is de kunst en kunde om vragen te stellen over het potentieel van een organisatie met de bedoeling deze volledig tot zijn recht te laten komen. In essentie mobiliseert AI zelfonderzoek door de onvoorwaardelijk positieve vraag te stellen aan honderden, soms wel duizenden mensen” (Cooperrider, Barret, & Srivastva, 1995, p. 10).

De gedachte is met name dat als je hetgeen wat (in het verleden) in een systeem goed heeft gewerkt, aandacht geeft, dit groeit. Een belangrijke reden voor mij om te kiezen voor AI is omdat ik denk, dat ik als relatieve nieuwkomer in de organisatie en in de wijk Waterkwartier/Biezen, meer kracht kan geven aan mijn innovatie, mijn interventie, als ik goed aansluit bij wat eerder in de organisatie en wijk succesvol bleek. Dit is ook het doel van Discovery. Ik beperk me met mijn project tot deze fase.

5.2 De onderzoeksvraag

Uit de gekozen onderzoeksmethode en de vraag van de organisatie om te onderzoeken hoe partnerschappen in de wij kunnen worden uitgebreid, volgt de volgende onderzoeksvraag:

Wat zijn succesfactoren voor Allesbinder bij het samenwerken met wijkbewoners- en professionals ter verbetering van de sociale cohesie in de wijk Waterkwartier/Biezen?

Deelvragen

1. Wat zijn voor wijkbewoners positieve ervaringen met betrekking tot samenwerken en de sociale cohesie in de wijk?
2. Wat zijn behoeften van wijkbewoners met betrekking tot samenwerken en de sociale cohesie in de wijk?
3. Wat ervaren wijkprofessionals als succesvol in het samenwerken met wijkbewoners en wijkprofessionals?
4. Wat ervaren medewerkers van Allesbinder als succesvol in het samenwerken met wijkbewoners en wijkprofessionals?

5.3 Verzamelen van de onderzoeksdata

5.3.1 Dialooggesprekken

West op z'n Best is het positieve kernthema van dit onderzoek. Dit motto sluit aan bij een reeds lopend project van Allesbinder. Zoals de werkwijze van AI wordt een brede groep betrokkenen rondom dit thema gevraagd naar positieve ervaringen in de wijk. Er worden intern dialooggesprekken gevoerd (Allesbinder) en extern (beroepsmatig betrokkenen in de wijk, wijkbewoners et cetera). In de dialoog neem ik als onderzoeker deel, omdat dit helpt te bouwen aan een wederkerige relatie, iets wat voor Allesbinder een belangrijke waarde is met betrekking tot partnerschappen (persoonlijke mededeling Beekers, 7 oktober 2015). Ik heb de methodiek van Nederland in Dialoog gebruikt. Daartoe heb ik per mail de bijhorende gesprekswijzer van Best in dialoog¹⁰ ontvangen en aangepast. In bijlage is de gesprekswijzer opgenomen voor het onderzoek extern. De gesprekswijzer intern is vergelijkbaar, wat meer gericht op de organisatie, omdat niet elke stagiair veel ervaring heeft met de wijk. Met de resultaten van de gesprekken worden deelvragen 3 en 4 beantwoord. Om deelnemers rijker te laten vertellen, is als voorbereiding op het gesprek gevraagd een foto in te dienen van een moment wat voor hun West op z'n Best is.

5.3.2 Inzet van foto bij dialooggesprekken

“Verhalen zijn veel rijker en bieden meer gemeenschappelijke grond dan bijvoorbeeld rationele analyses, die, hoewel scherp en to the point, altijd een smallere uitsnede van de werkelijkheid geven” (Masselink & van den Nieuwenhof, 2008, p. 13).

Ons brein bestaat uit 2 helften: de linkerhersenhalft en de rechterhersenhalft. De linkerhelft wordt meer ingezet bij rationele activiteiten, zoals logica, woorden en analyse. De rechterhersenhalft is meer beeldend: kleur, muziek en verbeelding (van de Coolwijk, Beelddenken visueel leren en werken , 2012).

Het thema waarbij deelnemers aan het onderzoek, een foto kiezen is “West op z'n Best”. Dit thema raakt de verbeelding. Het gaat bij dit thema om momenten dat deelnemers in de wijk in een “flow” zaten. Momenten dat de wijk zich voor hun beleving, hun ervaring, van haar mooiste gezicht liet zien. Het zoeken van een beeld bij zo'n thema, activeert de rechterhersenhalft, waar de verbeelding het meest uit ontstaat (van de Coolwijk, Beelddenken visueel leren en werken , 2012). Tijdens het dialooggeprek worden deelnemers gevraagd hun keuze voor de foto toe te lichten. Nu wordt ook de linkerhersenhalft geactiveerd, deelnemers kiezen woorden bij het beeld. Juist door dit gecombineerde effect krijg ik als onderzoeker veel rijkere verhalen. Dat heeft 2 effecten:

1. Het geeft een meer compleet beeld van wat betrokkenen in de wijk waardevol vinden en helpt meer succesfactoren op te sporen voor het onderzoek. Dit is belangrijk voor het onderzoek.
2. Met het activeren van de rechterhersenhalft denken deelnemers creatiever. Dit betekent dat ze meer verschillende mogelijkheden zien, bijvoorbeeld als het gaat om een oplossing. Die manier van denken biedt meer ruimte om tot een gemeenschappelijke grond te komen en een gevoel van “wij” te doen ontstaan. Dit is belangrijk voor het AI proces.

5.3.3 Zonnetjesproject

West op z'n Best is een bestaand project binnen Allesbinder met als doel om in mei 2016 een festival te organiseren onder deze naam. In de aanloop worden enkele acties gedaan. Eén van de activiteiten is de “zonnetjes-actie”. Bewoners worden, door hen een zon te geven van papier, gevraagd wie of wat in de wijk zij in het zonnetje willen zetten. Voor het onderzoek levert het informatie op wat

¹⁰ Is onderdeel van Nederland in Dialoog.

bewoners waarderen in hun wijk: antwoord op deelvraag 1.

De inzet van een papieren zon

Bij het uitdelen van een zon aan bewoners is sprake van een thematisch appèl (Behrend, 2008). Dat appèl gaat over de waarde die iemand toekent aan iets. Iedereen heeft eigen associaties bij instrumenten, materialen en rollen en die associaties kunnen stimuleren dat iemand aan een activiteit mee doet. Een zon heeft over het algemeen een positieve associatie bij mensen. Hiermee wordt gestimuleerd dat mensen een complimentje geven (iemand in het zonnetje zetten) en zo draagt de zon (ook) bij het ontlocken van onderzoeksdata.

5.3.4 Wijkwandelingen

Tenslotte worden wekelijks wijkwandelingen gemaakt met een hond door de wijk. Er wordt hier gekozen voor een open benadering, vanuit het idee van de presentiebenadering. “Een praktijk waarbij de zorggever zich aandachtig en toegewijd op de ander betreft, zo leert zien wat er bij die ander op het spel staat – van verlangens tot angst – en die in aansluiting dáárbij gaat begrijpen wat er in de desbetreffende situatie gedaan zou kunnen worden” (Stichting Presentie, z.d.). Het aanwezig zijn in de wijk en het contact maken met wijkbewoners staat in de wijkwandelingen voorop. De hond vergroot de kans dat je contact maakt met een buurtbewoner. Ook dit heeft te maken met appèlwaarden. Honden worden door mensen vaak gewaardeerd (thematisch appèl) en je kunt honden aanraken en aaien (sensopathisch appèl). Dit levert aanvullende informatie op over deelvraag 1: positieve ervaringen. Daarnaast wordt hier ook gekeken naar mogelijke belemmeringen hierin: deelvraag 2.

Fysieke omgeving
Toegankelijkheid
Bereikbaarheid
Sociale relaties
Welbevinden: somatisch
Welbevinden: psychisch
Zelfredzaamheid
Financieel en materieel
Zingeving
Gemeenschapsactiviteiten
Culturele voorzieningen
Commerciële voorzieningen
Zorg- en dienstverlening
Veiligheid
Persoonlijke Ontwikkeling
Autonomie

Figuur 2: Categorieën uit het vraagpatronenmethode (Biene, M. van, Jansen, E., Satink, T., Basten, F. (2012)

5.4 Methode van analyse

“The task of leadership is to create an alignment of strengths in ways that make a system’s weaknesses irrelevant” (TheDruckerSchool, 2011).

David Cooperrider, grondlegger van AI, liet zich inspireren door Peter Drucker. Hij schreef veel over leiderschap. De kern van leiderschap is volgens Drucker dat je als leider de sterkten in een systeem zo opstelt, dat de zwakten ervan, irrelevant worden. Dit idee past goed bij gedachte van AI. Deze gedachte neem ik mee in hoe ik mijn onderzoeksresultaten codeer. Elk dialooggesprek, levert per persoon 2 ervaringen op. Bij wijkbewoners is eerst structuur aangebracht in de data door de ervaringen onder te verdelen in categorieën die ontleend zijn aan de vraagpatronenmethode. Per gedeelte ervaring van een respondent is gekeken bij welke categorie deze past. Zie figuur 2. Bij beroepsmatig betrokkenen in de wijk is per ervaring (2 per persoon) gekeken welke professionele rol werd ingenomen tijdens het succesmoment. Dit gedeelte is het kwantitatief onderzoek en is bovenaan opgenomen bij de beantwoording van de deelvragen. Om ook direct uit de resultaten, zonder de filter van categorieën, antwoord te kunnen geven op deelvragen is daarnaast open gecodeerd. “Bij het open coderen ontstaan de categorieën vanuit de bestaande tekst. Dit noemen we ook wel een inductieve werkwijze” (van der Donk & van Lanen, 2014, p. 243). Dit maakt open coderen

heel feitelijk. Volgens van der Donk & van Lanen (2014) helpt dit om je zo min mogelijk te laten leiden door bestaande denkbeelden en aannames. Dit is dus een voordeel van open coderen. In de

beschrijving van de onderzoeksresultaten is na het kwantitatieve gedeelte (categorieën uit vraagpatronenmethode, op basis van open coderen, een kwalitatief deel toegevoegd.

De resultaten zijn vervolgens vergeleken met behulp van horizontaal vergelijken. Bij deze werkwijze plaats je alle antwoorden die op de open vraag gegeven zijn naast elkaar en ga je op zoek naar opmerkelijke verschillen en overeenkomsten (van der Donk & van Lanen, 2014). Dit is het kwalitatieve gedeelte van het onderzoek. Bij de beantwoording van de deelvragen leidt dit tot conclusies

Dit leidt tot de antwoorden op de deelvragen. Vervolgens zijn deze resultaten op kleine stukjes papier geschreven en op tafel gelegd. Er is toen gekeken welke patronen en diepere verbanden er zijn. Het doel was te onderzoeken welke sterkten van de wijk en Allesbinder het meest kunnen worden ingezet om partnerschappen op te zetten die aansluiten bij de behoeften van bewoners. Hier is dus ook gekeken naar bovengenoemde “alignment of strengths”. Zie de bijlage analyse van de resultaten.

Zo is antwoord verkregen op de hoofdvraag.

5.5 Validiteit en betrouwbaarheid

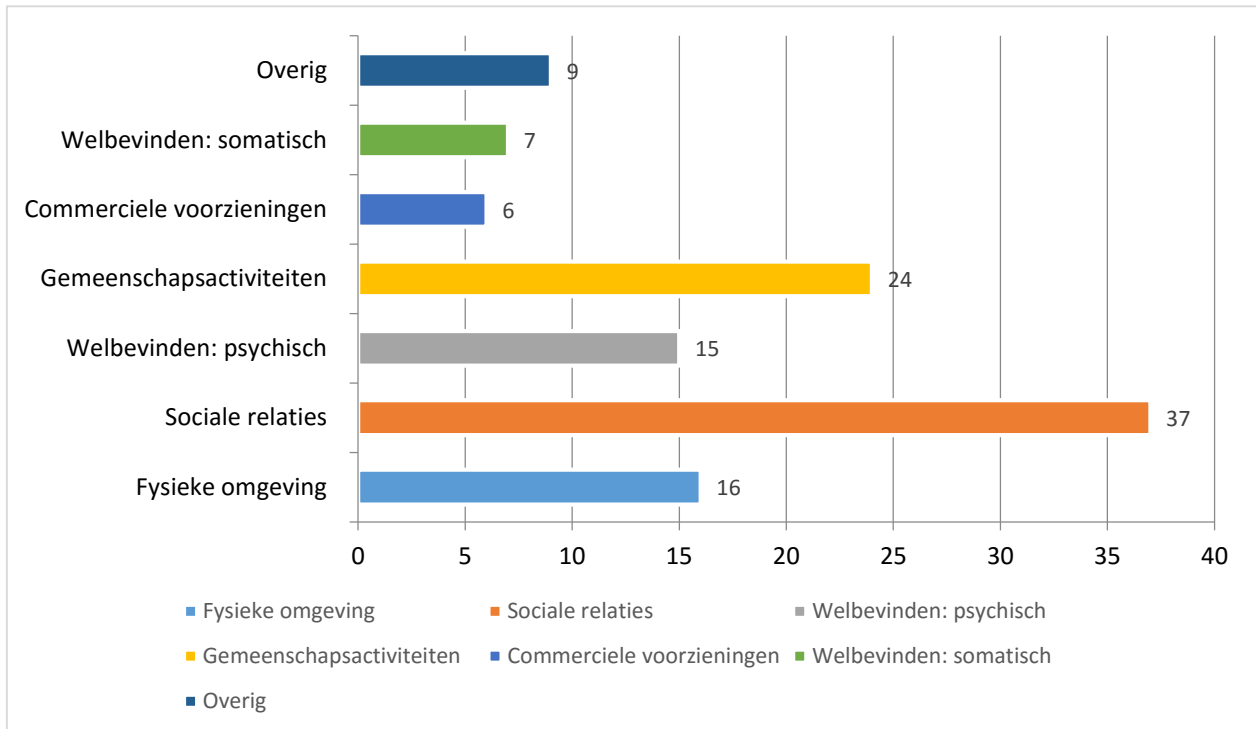
“Validiteit wil zeggen dat je datgene onderzoekt wat je wilt onderzoeken; je onderzoeksresultaten bevatten zo min mogelijk systematische verstoringen” (van der Donk & van Lanen, 2014, p. 42). Een vorm van validiteit is resultaatvaliditeit. Deze validiteit is hoger naarmate het praktijkonderzoek een bruikbare oplossing oplevert met betrekking tot het praktijkprobleem. Dit project had vanaf de start de bedoeling om zowel te onderzoeken en te interveniëren. West op z’n Best werd gekozen als positief kernthema en hiermee werd het proces van AI gestart. In eerste instantie werden betrokkenen afzonderlijk bevraagd (in dialooggesprekken) en daarna zijn de resultaten gebundeld in het innovatieve product: de foto-expositie. Hiermee is de eerste aanzet gemaakt tot partnerschappen.

Een belangrijke reden om West op z’n Best te kiezen als thema is dat er op dat moment een festival werd opgezet, onder dezelfde naam. Door het thema West op z’n Best steeds te noemen, werd het festival bekendheid gegeven en kon tevens onderzocht worden wat positieve ervaringen van bewoners zijn in de wijk. Door het onderzoeksproject in te bedden in een bestaand project van de organisatie werd bijgedragen aan een goede democratische validiteit. Democratische validiteit gaat namelijk over de mate waarin contact was met de eigenaar van het praktijkprobleem (van der Donk & van Lanen, 2014)

Er is triangulatie toegepast. Triangulatie gaat erover dat je een rijker beeld krijgt van de beroepspraktijk als je je data op meerdere manieren verzamelt, door meerdere mensen laat verzamelen en verwerken en je data uit meerdere bronnen gebruikt (van der Donk & van Lanen, 2014). Triangulatie verhoogt de betrouwbaarheid en de validiteit van het onderzoek. Er is een brede groep betrokkenen benaderd voor het onderzoek: wijkbewoners, enkele oud-wijkbewoners, beroepsmatig betrokkenen en medewerkers van Allesbinder. Wat minder is gelukt is om mensen te spreken van grofweg jonger dan 30 jaar. Dit is interessant voor vervolgonderzoek. De gegevens zijn op verschillende wijzen verkregen: wijkwandelingen, een zonnetjesactie, gesprekken, bestuderen eerdere projecten onderzoek en innovatie, etc. Dit is methodische triangulatie. Tenslotte is het onderzoek grotendeels door één persoon uitgevoerd. Daarom is de onderzoekerstriangulatie voor dit onderzoek minder sterk. Er is wel getracht open te coderen om zo min mogelijk interpretatie toe te laten in dit onderzoek. Om de betrouwbaarheid te verhogen is elk gesprek, na het samenvatten, teruggestuurd naar respondenten ter controle. Aanpassingen zijn overgenomen.

Hoofdstuk 6: Onderzoeksresultaten

6.1 Deelvraag 1: Behoeften wijkbewoners

Figuur 3: Behoeften bewoners per categorie uit de vraagpatronenmethode.

6.1.1 Resultaten

Zie figuur 3. Er is naar in totaal 114 ervaringen van bewoners gekeken. De meeste ervaringen (37) hebben betrekking op sociale relaties. Dan volgen gemeenschapsactiviteiten (24), de fysieke omgeving (16) en psychisch welbevinden (15). De ervaringen rondom de fysieke omgeving zijn buiten beschouwing gelaten, omdat ze geen direct verband hebben met de onderzoeksvraag.

Behoefte aan (laagdrempelig) contact

De behoeften die in dit onderzoek door bewoners worden geuit hebben veelal betrekking op sociale relatie en gemeenschapsactiviteiten. Een voorbeeld is het geven van feestjes, wat vroeger mogelijk was in het gemeenschapshuis. Dit was zeer populair. Na de sloop van het gemeenschapshuis, is een nieuw voorzieningshart gebouwd door de Gemeente. Het verhuren van ruimten is niet meer toegestaan.

De huidige beheerder, de heer Holland, tevens beheerder van het vroegere gemeenschapshuis, is hier teleurgesteld over.

“We mogen alleen geen feestjes organiseren. Dat vind ik jammer”.

Andere voorbeelden zijn: terecht kunnen bij de burens,..... In eerder onderzoek voor Allesbinder werd al geconstateerd dat de grootste behoefte van wijkbewoner meer contact met mensen in de wijk is en dat hierbij een voorkeur is voor laagdrempelig contact (Willems, Vogel, Mulders, & de Maagt, Eindrapport Honig en nu verder, 2015).

Contact met andere wijkbewoners en gelegenheden die dit mogelijk maken, zoals een

gemeenschapsactiviteit, zijn een behoefte van wijkbewoners.

Dit blijkt ook uit de foto's die wijkbewoners indienen bij het thema West op z'n Best. Bij het uitleggen van de foto staat vaak het sociale aspect centraal. Onderstaande foto is ingediend door de heer Thijssen die verschillende gemeenschapsactiviteiten organiseerde voor de wijk. Hij geeft aan dat laagdrempelig contact voor hem hier voorop staat.

Foto 4: Ingediend door de heer Thijssen bij het thema West op z'n Best. Laagdrempelig contact staat voor hem voorop.

Behoefte aan wederkerigheid

Mevrouw Broekhuisen geeft tijdens de vergadering van de wijkraad aan dat het voor haar (soms) ontbreekt aan wederkerigheid.

“Iedereen doet zijn eigen stukje, het lijkt soms eenrichtingsverkeer. Soms vraag ik me af waarom er niets terugkomt”.

Ook een ander lid van de raad, Mevrouw Boumans, benoemt dit. Zij is teruggetreden als organisator van het straatfeest in haar straat, waarna ze merkte dat anderen het niet oppakten. Ze vindt dit jammer.

“Wat is het nut dan?”.

Duidelijk is dat enkele bewoners een disbalans ervaren in wat zij voor de wijk doen en wat anderen doen. In feite is dit een disbalans in geven en nemen. In hun ervaring geven zij meer aan de wijk dan zij ontvangen.

Miriam Jager, initiatiefnemer van Allesbinder, geeft aan dat sommige bewoners uit de wijk ervaren dat studenten van de HAN meer halen dan brengen (persoonlijke mededeling Jager, 1 oktober 2015).

Met “halen” wordt hier bedoeld het raadplegen van bewoners, bijvoorbeeld bij een project wat studenten doen voor Allesbinder of het lectoraat. De heer de Vries geeft bij aanvang van dit afstudeerproject aan dat het voor hem belangrijk is dat een project van Allesbinder een duurzame intentie heeft, omdat in zijn ogen anders weinig wordt bereikt¹¹. Daar is in zijn ogen niet altijd sprake van. Kennelijk is de meerwaarde van projecten van Allesbinder voor de wijk voor sommige bewoners niet helder. Met het feit dat de wijk wel “input” wordt gevraagd tijdens projecten, ervaren deze bewoners dus geen balans in geven en nemen tussen Allesbinder en de wijk.

Behoefte aan verbinding

In de vergadering van de wijkraad wordt besproken hoe nieuwe bewoners zouden kunnen worden bereikt. Kennelijk ligt hier een behoefte. Duidelijk wordt dat bewoners niet goed weten hoe dit aan te pakken. Er worden wel ideeën geopperd, maar de raad komt niet tot overeenstemming.

Kwartiermaker van Kuppevelt, aanwezig bij de vergadering namens Allesbinder, geeft aan dat dit onderwerp vaker aan bod komt (persoonlijke mededeling van Kuppevelt, 24 maart 2016). Kennelijk heeft de raad de behoefte contact te hebben met bewoners buiten de raad. Dit gaat echter niet als gewenst.

In eerder onderzoek voor Allesbinder is al geconstateerd dat oude bewoners in de wijk niet goed mengen met nieuwe bewoners¹² (Willems, Vogel, Mulders, & de Maagt, Eindrapport Honig en nu verder, 2015) en dat oude bewoners het Honigcomplex nauwelijks bezoeken (Hovens, Noordman, & Gerbrands, 2014). Hierin is een patroon zichtbaar. Verschillende groepen in de wijk mengen niet goed. Dit geldt tussen de wijkraad en haar achterban. Het geldt tussen oude en nieuwe bewoners en het geldt tussen oude bewoners en het Honigcomplex. Ook Allesbinder geeft aan moeite te hebben duurzame contacten op te bouwen en nieuwe bewoners te bereiken. Er lijkt sprake te zijn van enkele “eilanden” in de wijk.

Er is echter in de meeste gevallen dus wel een behoefte aan verbinding met de ander.

Behoefte aan zorg voor elkaar

Er zijn 2 groepen bewoners te onderscheiden: bewoners die ervaren dat hun buurt er niet meer is voor hen en bewoners die dit wel ervaren. De heer van Brenk is een voorbeeld van de tweede groep. Hij ervaart wel een verandering in hoe mensen er voor elkaar zijn.

“En het bijzondere is: ik woon nu in een straat waar ik nog steeds goede contacten heb met mijn burens. We lopen bij elkaar niet de deur plat. We komen bijna nooit bij elkaar. Als er iets is, kunnen we op elkaar rekenen. En er wordt wel eens gezegd: “die wijk verandert en dat is niet meer” maar dat is nog steeds. Tenminste, ik maak het nog steeds mee”.

Mevrouw Otten is een voorbeeld van de eerste groep.

“Vroeger liep je even naar de buurvrouw voor een pak suiker. Nou, die ziet me nu al aankomen”.

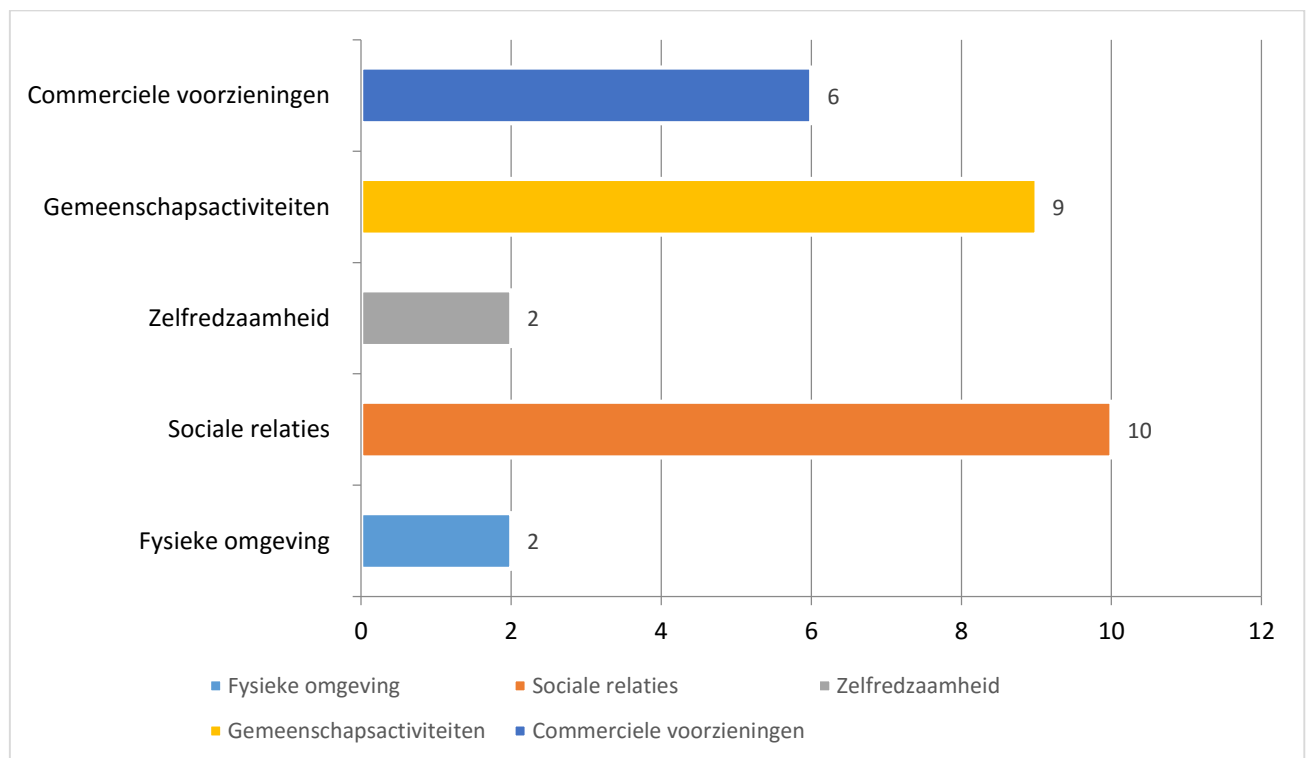
¹¹ Bij aanvang van het project heb ik hem gevraagd welke verwachting en wensen hij had ten aanzien van het project, omdat duidelijk werd dat eerdere ervaringen niet altijd positief waren.

¹² Dit zijn bewoners die de afgelopen 15 jaar in de wijk zijn komen te wonen nadat met nieuwbouwproject Koers West veel nieuwe woningen zijn gerealiseerd in de wijk.

6.2 Conclusies

- De behoeften die wijkbewoners uiten in dit onderzoek hebben meest betrekking op sociale relaties. Een voorbeeld is de wens naar feestjes, wat vroeger mogelijk was in het gemeenschapshuis. Er is een behoefte aan sociaal contact.
- Als gekeken wordt naar de sociale relaties valt op dat enkele bewoners in de wijk een disbalans ervaren in geven en nemen. Hun wens is dat andere bewoners meer bijdragen aan de wijk, de straat of de wijkraad, dan zij nu doen. Sommige bewoners ervaren die disbalans ook tussen Allesbinder en de wijk: een aantal studenten haalt meer dan dat het brengt. Er is behoefte aan wederkerigheid.
- Wat ook opvalt in de sociale relaties, is dat er sprake is van enkele “eilanden” in de wijk: groepen mensen die niet mengen met elkaar. Uit eerder onderzoek bleek dat reeds het geval tussen oude en nieuwe bewoners en tussen oude bewoners en het Honigcomplex, uit dit onderzoek blijkt dat de wijkraad haar achterban niet weet te bereiken. De raad heeft echter wel die wens, wat ook geldt voor de meeste andere groepen. Er is een behoefte aan verbinding.
- Tenslotte is er een behoefte aan zorg voor elkaar. Sommige bewoners ervaren die zorg niet meer zoals vroeger, andere bewoners ervaren die zorg wel. Het gaat bijvoorbeeld over het kunnen rekenen op de burens als het huis voor een weekend onbeheerd is.

6.2 Deelvraag 2: Positieve ervaringen wijkbewoners

Figuur 4: Positieve ervaringen bewoners per categorie uit de vraagpatronenmethode.

6.2.1 Resultaten

Zie figuur 4. Er zijn in totaal 29 positieve ervaringen van wijkbewoners, ten aanzien van sociale cohesie in de wijk. Als bewoners mogen aangeven wat zij in het zonnetje willen zetten of wat voor hen West op z'n Best is, worden veel ervaringen genoemd rondom sociale relaties (10x) en gemeenschapsactiviteiten (9x). Kennelijk zijn gemeenschapsactiviteiten en sociale relaties tussen mensen in de wijk een belangrijk thema voor bewoners.

De centrale plaats van informele netwerken

Dit wordt ook duidelijk uit het aantal informele netwerken wat actief is in de wijk. Dit zijn er meer dan 25. Daarnaast wordt het duidelijk aan de plaats die zo'n netwerk heeft in de wijk. Het volgende voorbeeld illustreert dit.

Het gaat om de Kidsclub, een knutselclub voor kinderen. De initiatiefnemer van de Kidsclub, mevrouw van Brenk, wordt ingeschakeld bij de opening van een nieuwe winkel in de wijk. Zij wint vervolgens een prijs voor het beste wijkinitiatief en investeert het gewonnen geld in de Kidsclub.

De inzet van (actieve) bewoners

Als gevraagd wordt wie of wat een bewoner in het zonnetje wil zetten, wordt vaak gekozen voor een andere bewoner. Het gaat om hun inspanningen voor de wijk of voor de (mantel)zorg voor een ander (vaak een familielid, maar ook een buur). Ook waardeert een wijkbewoner het feit dat nieuwe bewoners, waaronder hij, een grote bos bloemen krijgt, wanneer hij in de wijk komt te wonen.

Bewoners hebben waardering voor de inzet van actieve wijkbewoners: voor de wijk, voor een (nieuwe) buur of een familielid.

Jezelf kunnen zijn

Een aantal personen geeft aan dat je in de wijk jezelf kunt zijn en ervaren dit als "West op z'n Best". Zo geeft een jong volwassen man aan dat jezelf kunnen zijn voor hem "West op z'n Best" is.

"Ik kan gewoon met de sportbroek naar de supermarkt. Minder zien en gezien worden zoals in Oost. Dat vinden mijn vrienden ook".

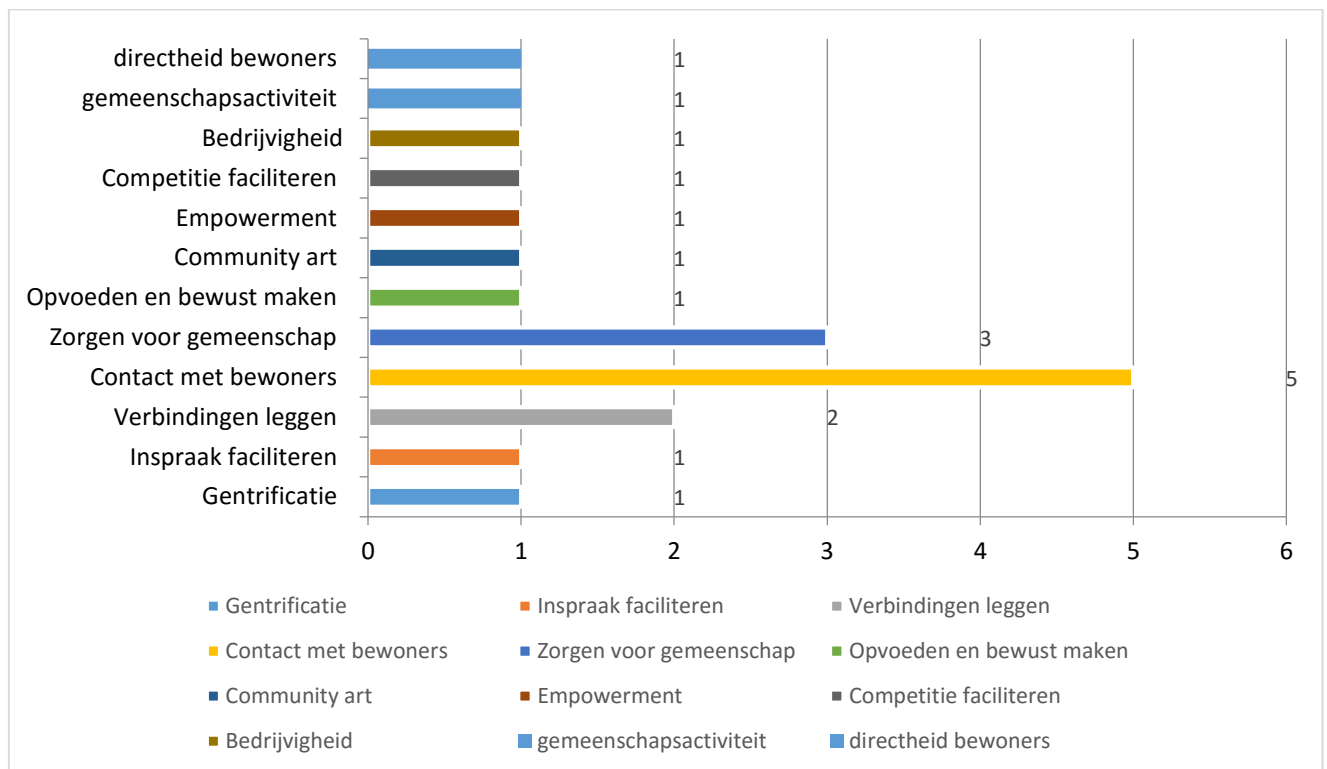
Kunnen genieten van elkaars bijzijn

Wijkbewoners delen enkele ervaringen waarin zij genoten van sociaal contact en voor hen is dit West op z'n Best. Het gaat bijvoorbeeld om een toevallige ontmoeting, samen in de voortuin kletsen of de vierdaagsefeesten in Nijmegen. Het gaat hier echt om de sociale relaties.

6.2.2 Conclusies

- Ervaringen die voor wijkbewoners "West op z'n Best" zijn hebben veelal betrekking op sociale relaties of gemeenschapsactiviteiten.
Wat bijvoorbeeld gewaardeerd wordt is de inzet van actieve wijkbewoners: voor de wijk, voor een (nieuwe) buurt of een familielid. Daarnaast worden jezelf kunnen zijn en allerlei vormen van laagdrempelig contact, bijvoorbeeld tijdens de vierdaagsefeesten, genoemd als "West op z'n Best".
- Er zijn veel informele netwerken actief in de wijk. Sommige netwerken hebben een centrale plaats in de wijk: zij worden benaderd door bijvoorbeeld een nieuw te openen winkel, door de woningcorporatie en de netwerken zijn ook vertegenwoordigd in de wijkraad.

6.3 Deelvraag 3: Succeservaringen beroepsmatig betrokkenen

Figuur 5: Succeservaringen beroepsmatig betrokkenen in de wijk (exclusief medewerkers Allesbinder). Categorieën zijn gemaakt op basis van open coderen.

6.3.1 Resultaten

Zie figuur 5. Er zijn in totaal 20 ervaringen geanalyseerd. Er is bij elke ervaring gekeken welke rol een beroepsmatig betrokkene in de wijk innam bij een ervaring die voor hen “West op z’n Best” was. Het meest voorkomende is het leggen van contact met bewoners en het bijdragen aan een gemeenschapsactiviteit.

Oprechte interesse als succes

Bij fotografe mevrouw Dekkers ging dit gesprek over de renovatie van een straat. Ze legde contact met woningcorporatie Portaal en Gemeente Nijmegen en maakte een boekje wat de renovaties van een straat vastlegde, door de ogen van bewoners en met cijfers en feiten over wat er allemaal nodig was om de renovatie te realiseren (hoeveel kilometer tape, hoeveel kilo steen etc.). Oprechte interesse lijkt een succesfactor.

“Op het moment dat je echt wilt weten hoe het voor de ander is, willen mensen ook vertellen. En dan mag je ook bijna op zolder komen”.

Ook het respecteren van grenzen wordt genoemd en het feit dat zij als persoon zich in kon leven in de wijkbewoners, zoals ze zelf vertelt, omdat ze ook in een bedrijvige plaats (Rotterdam) is geboren.

Het leggen van contact als succes

Ook andere professionals, werkzaam in de wijk, benoemen het leggen van contact met bewoners. Een ondernemer van het Honigcomplex, Stadsboom, biedt een houtbewerkingsopleiding aan voor jongeren met een verstandelijk beperking. Eigenaresse mevrouw Wilbers geeft dat er volgens haar

iets tussen de wijk en het Honigcomplex ligt, wat het contact bemoeilijkt (persoonlijke mededeling Wilbers, 26 november 2015). Eén keer was Stadsboom aanwezig op een markt in het Westerpark. Dit was een succes voor hen.

“Mensen waren heel nieuwsgierig, vinden het oprecht leuk wat je doet. Dit heeft mijn beeld, van toch wel een wijk met een laag milieu, bijgesteld”.

De heer Roemen, sociaal ondernemer, vertelt hoe hij de neiging had op te staan toen een wijkbewoner naast hem kwam zitten in het Kronenburgerpark. Uiteindelijk voerde hij een gesprek over de geschiedenis van Nijmegen, wat tevens input gaf voor een project dat hij deed in zijn werk als sociaal ondernemer.

“Hij vertelde over de geschiedenis van Market Garden. Hij wist heel precies waar een schot was gelost (wees hij aan) en had 300 boeken over de geschiedenis van Nijmegen. Ik zat met open bek te luisteren”.

Het aansluiten bij behoeften als succes

Foto 5: Bouwdorp Waterkwartier: ingediend door Carla Dijs. Bijhorende citaat: “Als er een behoefte in de wijk is en die wordt opgemerkt, heb je alleen nog een enthousiaste kartrekker nodig en wat tijd en geld”.

Mevrouw Dijs is kunstenaar in de wijk en nam 8 jaar geleden het initiatief voor Bouwdorp: een kinderactiviteit. Er was al een langere tijd de behoefte aan meer activiteiten voor kinderen. Toen bood de gelegenheid zich aan. Er werd gesloopt. Op de plek waar het bouwdorp kwam, was een archeologische zoekplek. Zo ontstond ruimte.

“Als er een behoefte in de wijk is en die wordt opgemerkt, heb je alleen nog een enthousiaste kartrekker nodig en wat tijd en geld”.

Zij noemt dus het belang van een enthousiaste kartrekker en de nodige middelen. Daarnaast wordt als succesfactor genoemd dat het strak werd geregisseerd. De reden is dat hiermee een stuk (artistieke) kwaliteit kan worden gegarandeerd.

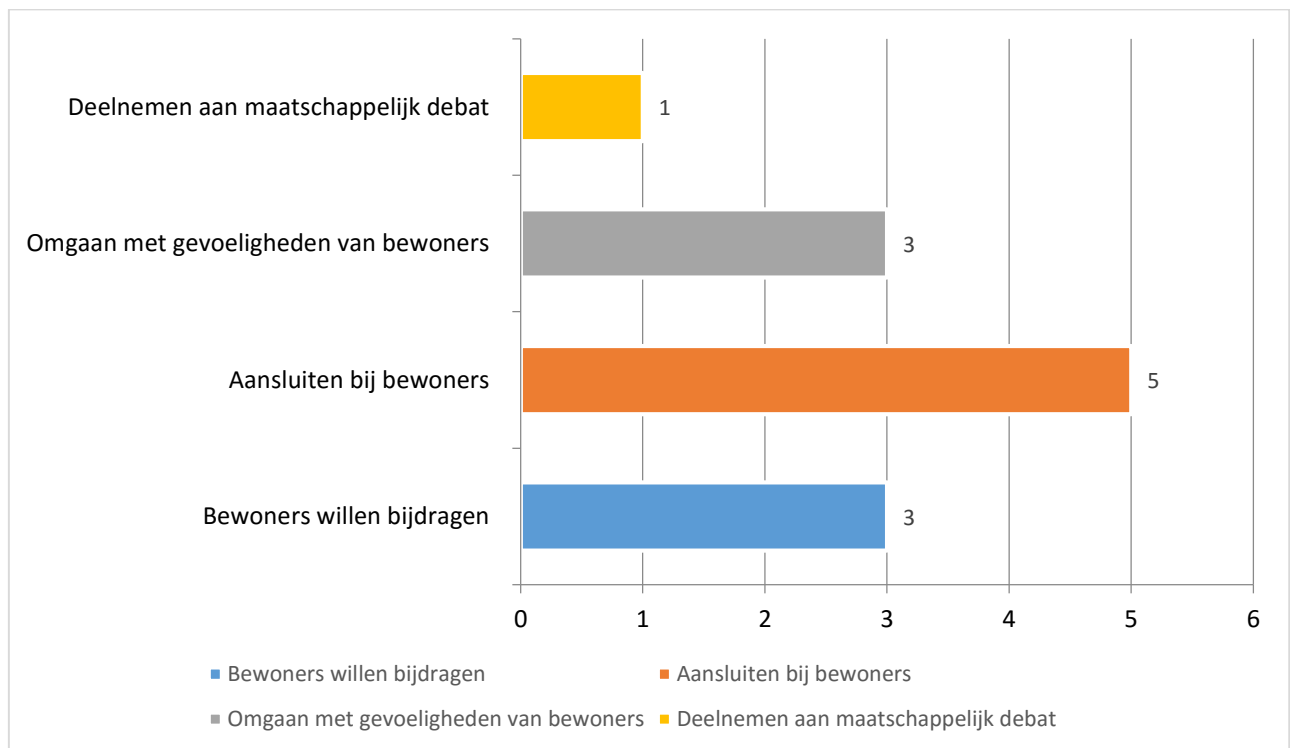
“Je wil het een niveau hoger brengen, mensen optillen en er was een tijdsdruk”.

De foto, die voor haar symbool staat voor “West op z’n Best” is bewerkt. Er zijn enkele gezichten en lichamen bijgeplakt. Hiermee wordt zichtbaar dat Bouwdorp een succes was: veel mensen hebben (als vrijwilliger) bijgedragen aan dit project.

6.3.2 Conclusies

- Een succesfactor in het samenwerken met wijkbewoners is oprechte interesse. Oprechte interesse, bijvoorbeeld bij een project rondom de veranderingen in de wijk, leidden ertoe dat wijkbewoners open willen vertellen over wat hen bezighoudt.
- Een tweede succesfactor is het proactief contact leggen met bewoners. Het helpt vooroordelen, in ieder geval die van de professional, tegengaan. Geregeld heeft het contact een positief resultaat, bijvoorbeeld een grotere naamsbekendheid van de organisatie.
- Een derde succesfactor is het opmerken van een behoefte bij bewoners en hier iets mee doen.
Dit leidde, samen met de inzet van een enthousiaste kartrekker en de benodigde middelen, in de wijk tot het succesvolle Bouwdorp: een kinderactiviteit met grote betrokkenheid van o.a. wijkbewoners (als vrijwilliger).

6.4. Deelvraag 4: Succeservaringen medewerkers Allesbinder

Figuur 6: Succeservaringen medewerkers Allesbinder. Categorieën zijn gemaakt op basis van open coderen.

6.4.1 Resultaten

Zie figuur 6. Er worden in totaal 12 ervaringen geanalyseerd. Er is bij elke ervaring gekeken welke rol de medewerker of stagiair van Allesbinder innam bij een ervaring die voor hen “West op z’n Best” was. Bij sommige ervaringen staat niet die professionele rol, maar de houding van een wijkbewoner voorop. Daarom is nog een categorie toegevoegd die ingaat op deze houding: de categorie “bewoners willen bijdragen”.

Aansluiten als succes

Het aansluiten bij bewoners kwam in 5 succeservaringen naar voren. Mevrouw Schulkes vertelt, bij haar ervaring van West op z’n Best, over een sportevenement dat ze organiseert en het contact dat ze hiervoor legt met bewoners.

“De eerste stap is luisteren, investeren, kijken of je een mening deelt. Je moet als Allesbinder, omdat je boven de wijk staat, toch in dat soort dingen investeren. Als je dat doet is het gewoon kennen en gekend worden”.

Mevrouw Vogel vertelt enthousiast hoe ze meedeed aan een Line Dance Club in de wijk en op die manier contact legde met een groep bewoners. Ze benoemt hierbij dat ze in eerste instantie kwam om bewoners te activeren tot deelname aan een festival, maar dat ze toen besloot mee te doen. Het resultaat was positief: er werd contact gelegd met de groep bewoners.

Tenslotte vertelt initiatiefnemer Beekers over het initiatief van de Soepkar. Er werd soep uitgedeeld aan wijkbewoners door een grote groep CMV’ers, vanuit Allesbinder.

“De kracht was dat het spontaan en informeel gebeurde; het was ook heel erg een laten ontstaan.

Wij doen een uitnodiging (gratis soep), niets hoeft, maar wat ons betreft gaan we graag in gesprek hoe we nog meer winst kunnen halen in de wijk: een sterkere wijk et cetera”.

Het aansluiten bij bewoners door een gesprek te voeren, mee te doen aan een activiteit of een ludieke activiteit als de Soepkar, wordt door medewerkers van Allesbinder als succes ervaren.

Bewoners willen bijdragen

Er wordt door 3 medewerkers van Allesbinder aangegeven dat bewoners willen bijdragen aan de wijk. Zo vertelt mevrouw van Kuppevelt over bewoners die koffie komen drinken bij Allesbinder.

“Die komen gewoon koffiedrinken, die komen hun mening geven, die willen meedenken en willen ook echt wel mee doen”.

6.4.2 Conclusies

- Het aansluiten bij bewoners door een gesprek te voeren, mee te doen aan een activiteit of een ludieke activiteit als de Soepkar, wordt door medewerkers van Allesbinder als succes ervaren. Bewoners willen een praatje maken. Daarnaast enthousiasmeert dit soort momenten medewerkers en stagiairs van Allesbinder. Succesfactoren zijn het leggen van contact met bewoners, nieuwsgierigheid naar een bewoner of een activiteit en het (tijdelijk) uitstellen van het professionele doel.

6.5 Beantwoording van de hoofdvraag: succesfactoren Allesbinder bij partnerschappen

6.5.1 Inleiding

De hoofdvraag van het onderzoek is:

Wat zijn succesfactoren voor Allesbinder bij het samenwerken met wijkbewoners en- professionals ter verbetering van de sociale cohesie in de wijk Waterkwartier/Biezen?

Het onderzoek heeft feitelijk 4 soorten informatie opgeleverd:

1. Sterke punten van de wijk
2. Zaken waar wijkbewoners behoeften aan hebben en gevoeligheden bij bewoners
3. Zaken die in het verleden succes opleverden in de wijk
4. Successen en sterkten van Allesbinder in de wijk

In het beantwoorden van de hoofdvraag is gekeken welke sterkten Allesbinder in kan zetten om samenwerkingen in de wijk op te starten die aansluiten bij de behoeften van bewoners. Daarbij is rekening gehouden met gevoeligheden van bewoners: dit gaat bijvoorbeeld om zaken die voor bewoners ontbreken. Daarnaast is gekeken hoe kan worden verder gebouwd en wat kan worden geleerd van succesprojecten van beroepsmatig betrokkenen in de wijk.

6.5.2 Resultaten

Sterkten van de wijk

Uit positieve ervaringen van wijkbewoners blijkt dat de inzet van actieve bewoners wordt gewaardeerd. Het gaat bijvoorbeeld om burenhulp, mantelzorg voor een buur of familielid, of de inzet voor de wijk door belangen te behartigen in de wijkraad of activiteiten te organiseren. Die inzet

blijkt uit het aantal informele netwerken dat in de wijk actief is. De inzet van actieve bewoners kan als kracht worden beschouwd van Waterkwartier/Biezen, waar Allesbinder mogelijk gebruik van kan maken. Daarnaast waarderen wijkbewoners vormen van laagdrempelig contact in de wijk: een straatfeest of de vierdaagsefeesten in de wijk et cetera.

Wat ontbreekt (behoeften bewoners)

Sommige bewoners zijn gefrustreerd over het aandeel dat andere wijkbewoners hebben in de wijk. Zij ervaren geen balans in geven en nemen. De inzet voor de wijk is naast een kracht voor sommige bewoners dus ook een gevoelig thema. Deze disbalans in geven en nemen wordt door sommige bewoners ook ervaren tussen de wijk en Allesbinder. Die vormen van disbalans kunnen een belemmering zijn voor Allesbinder bij het samenwerken met de wijk en dat verdient speciale aandacht.

Daarnaast is er sprake van enkele eilanden in de wijk: groepen mensen die niet mengen met elkaar. Uit eerder onderzoek bleek dit reeds het geval tussen oude en nieuwe bewoners en tussen oude bewoners en het Honigcomplex. Uit dit onderzoek blijkt dat de wijkraad haar achterban niet weet te bereiken. De kloof tussen groepen bewoners is een interessant gegeven omdat het juist de missie is van Allesbinder om in gezamenlijkheid een bijdrage te leveren aan een wijk met een goede sociale cohesie. Op dit vlak ligt dus zowel een uitdaging als een kans.

Die kans wordt reëler naarmate bewoners naast de kloof, ook een wens tot verbinding uiten. Dit is vaak wél het geval. De wijkraad, bijvoorbeeld, wil contact leggen met nieuwe bewoners. Bij het overbruggen van zo'n kloof zou laagdrempelig contact tussen bewoners een ingang kunnen zijn, zoals ook al is geconstateerd in voorgaand onderzoek voor Allesbinder.

Successen uit het verleden (professionals)

Als gekeken wordt naar succeservaringen van beroepsmatig betrokkenen in de wijk, dan blijkt dat het aansluiten bij bewoners een succesfactor is. Dit kan verschillende vormen aannemen. Een kunstenaar toonde interesse door het proces van renovatie in een straat te volgen, wat voor bewoners gevoelig lag. Zij benadrukt een bepaalde houding: "echt willen weten hoe het voor de ander is". Mevrouw Dijs benoemt het opmerken van een behoefte van wijkbewoners als succesfactor, als ook de bereidheid kartrekker te zijn voor een project. Mevrouw Dijs merkte op dat er een behoefte was aan activiteiten voor kinderen en pakte de kans toen zich onverwacht een ruimte aandeed in de wijk. Beide projecten waren succesvol: er was een grote betrokkenheid van bewoners en sprake van samenwerking met meerdere partijen, zoals de Gemeente Nijmegen, Jumbo en de woningcorporatie. In deze gevallen zijn de initiatiefnemers erin geslaagd een betekenisvolle ambitie te formuleren die aansluit bij de wijk. Successen en sterkten van Allesbinder in de wijk Medewerkers en stagiairs van Allesbinder benoemen in hun ervaringen van "West op z'n Best" vaak het contact met bewoners. Die momenten enthousiasmeert hen. Contact leggen wordt onder andere gedaan door het gesprek aan te gaan, mee te doen aan een activiteit van een informeel netwerk of door contact te leggen met wijkbewoners, bijvoorbeeld met een ludieke activiteit als de Soepkar. Het is succesvol: bewoners willen een praatje maken. In dit onderzoek komt naar voren dat op deze manier contact leggen een unieke kwaliteit is van Allesbinder. Dit is een sterkte.

6.5.3 Conclusies

De vakliteratuur over samenwerken maakt een onderscheid tussen projecten en samenwerken. Bij samenwerken gaan partijen aan de slag met een betekenisvolle ambitie, door middel van een betekenisgevend proces. Bij projecten is de samenwerking meer eenmalig of bijvoorbeeld product/activiteit-gebonden (Kaats & Opheij, 2014). Allesbinder wil met meerdere partijen in de wijk werken aan een thema in de wijk. Dit is echt een voorbeeld van de eerstgenoemde vorm: samenwerken. De ervaringen van wijkbewoners en beroepsmatig betrokkenen in de wijk hebben

meestal betrekking op projecten. Zij dienen dus maar beperkt als voorbeeld voor Allesbinder.

Bij succesvolle projecten in de wijk slaagden de initiatiefnemers erin een betekenisvolle ambitie te formuleren. Dit is dus wel een voorwaarde.

Daarnaast bieden enkele andere signalen kansen: veel bewoners willen bijdragen, er is behoefte aan (laagdrempelig) contact tussen groepen bewoners en medewerkers en stagiairs van Allesbinder zijn intrinsiek gemotiveerd contact te leggen met wijkbewoners en doen dit op unieke wijze. Er zijn ook enkele signalen die aandacht vereisen: er is een disbalans in geven en nemen in de wijk en sommige groepen bewoners hebben geen contact met elkaar.

De vraag is nu hoe bij het bedenken van de innovatie doeltreffend kan worden omgegaan met deze kansen, mogelijkheden en uitdagingen in de wijk en hoe een product kan worden ontwikkeld wat eraan bijdraagt dat Allesbinder (duurzame) partnerschappen vormt in de wijk Waterkwartier/Biezen.

Opmerking:

Tijdens het onderzoek bleek dat nader onderzoek naar wat Allesbinder precies weerhoudt om partnerschappen te vormen in de wijk, nodig was. Dit komt in het volgend hoofdstuk aan bod. Zie paragraaf 7.2.2.

Hoofdstuk 7: De innovatiecyclus

7.1 Inleiding

Innoveren komt van de Latijnse woorden *in* en *novus*, wat betekent *naar* en *nieuw*. Het is een afgeleide van *innovare*, wat betekent *vernieuwen* of *veranderen* (“Innovatie”, z.d.). Encyclo beschrijft innovatie als volgt: “Zich met een onderzoekende en nieuwsgierige geest richten op toekomstige vernieuwing van strategie, producten, diensten, markten” (Encyclo.nl Nederlandse Encyclopedie, z.d.). Innoveren kan misschien het beste worden opgevat als een werkwoord. Het is niet dus enkel een houding, een bepaald (innovatief) product of goede ideeën, maar het is een combinatie ervan en meer. Verhagen (2015) spreekt in dit verband over: “Contact leggen, onverwachte combinaties maken waardoor nieuwe initiatieven en samenwerkingsvormen kunnen ontstaan en samen op zoek gaan naar nieuwe mogelijkheden” (Nilya01, 4 april 2013).

De innovatie van dit project is een vernieuwende manier van werken. Allesbinder brengt in die manier van werken belanghebbenden in de wijk bijeen, bepaalt in gezamenlijkheid met hen een betekenisvolle ambitie en gaat dan een betekenisgevend proces van samenwerken aan, waarin Allesbinder naast deelnemer, ook regie uitoefent. Het gaat om procesregie: interveniëren op het groepsklimaat, de inzet van creatieve interventies die eraan bijdragen dat groepsleden in gesprek gaan over de échte belangen in de samenwerking (en niet blijven steken in een meningsverschil). Allesbinder brengt de partijen voor de samenwerking bijeen. De innovatie wordt toegelicht in hoofdstuk 8.

7.2 Het innovatief proces

7.2.1 Het innovatief proces in vogelvlucht

Tijdens het onderzoek ontstonden vragen over wat Allesbinder precies belemmert in het samenwerken met anderen. Er waren enkele signalen die mij als onderzoeker opvielen: er werd aandacht besteed aan het doel bewoners te trekken naar het Honigcomplex, maar ook bijvoorbeeld over de mate van regie die binnen Allesbinder gewenst is. Zoals beschreven in mijn visie hebben bestaande dynamieken in een organisatie in principe de voorrang boven veranderingen in een organisatie.

Daarom is hier eerst naar gekeken. Dit is gedaan met enkele interventies¹³. In een van de interventie in nadrukkelijk een kunstzinnig middel ingezet: foto's en filmpjes in een presentatie.

Dit is in feite een keuring van het samenwerkingsgedrag van medewerkers en stagiairs van Allesbinder. Op basis hiervan is een APK voor gezonde partnerschappen geschreven. Hierin worden de observaties uit de interventies en het onderzoek gekoppeld aan theorie over samenwerken en inzichten uit de systemische benadering. APK staat voor Algemeen Periodieke Keuring. Het kan over een langere periode dienen om het vormen van partnerschappen en het samenwerkingsgedrag te evalueren. Zie ook de implementatie. De belangrijkste conclusies uit de APK komen in dit hoofdstuk aan bod.

Op basis van de APK en het onderzoek zijn de ontwerpeisen voor de innovatie vastgesteld en is de vernieuwende manier van werken bedacht.

Innoveren wordt vaak als cyclus opgevat. Op basis van onderzoek ontwikkel je iets nieuws, je past dit in de organisatie in (implementeren) en op basis van je evaluatie maak je verbeterplannen (Verhagen, 2015).

Met de APK is op beleidsmatig niveau gekeken naar wat Allesbinder kan doen om haar

¹³ Zie paragraaf 7.2.2

partnerschappen in de wijk te versterken. De opdrachtgever heeft echter duidelijk aangegeven waarde te hechten aan het leren door te doen. Daarom is gekozen om ook een foto-expositie te organiseren. Hierin wordt op meer uitvoerend niveau gekeken hoe Allesbinder partnerschappen kan vormen in de wijk.

De foto-expositie West op z'n Best is een eerste implementatie van de vernieuwende manier van werken. Bij de opening van de expositie gingen wijkbewoners, een enkele beroepsmatig betrokkene in de wijk, samen met medewerkers van Allesbinder in gesprek over de wijk aan de hand van foto's die iedere deelnemer had ingediend. De expositie komt aan bod in het hoofdstuk implementatie. Daar staat ook beschreven wat kan worden gedaan om de vernieuwende manier van werken in de toekomst verder vorm te geven. Dat is de structurele implementatie.

7.2.2 APK voor gezonde partnerschappen

"Elkaars taal spreken schept oneindig veel mogelijkheden" (van de Coolwijk, 2012, p. 72).

Inleiding

In dit stuk staan de belangrijkste bevindingen uit de APK voor gezonde partnerschappen, gekoppeld aan de theorie over succesvol innoveren¹⁴. "Uit onderzoek van Jacobs en Snijders (2008) blijkt dat er sprake is van een formule voor succesvol innoveren, in andere woorden: succes bij innovatie kun je organiseren" (Verhagen, 2015, p. 106).

Ontbreken van de dialoog

In de eerste inventie lichtte ik de 4 rollen van sociaal professionals toe, genoemd in de maatschappelijke context.¹⁵ Hiervoor gebruikte ik foto's en filmpjes. Een voorbeeld is een filmpje over het initiatief "Opzoomeren", een vorm van samenwerking tussen burgers en de Overheid, waarin burgers op eigen kracht een buurt leefbaarder maken (Opzoomeren, z.d.). Een aantal voordelen van informatieoverdracht met beelden zijn: "snel een complexe situatie overzien, een goed overzicht, de zogenaamde helikopterview en een goed inzicht en doorzicht" (van de Coolwijk, 2012, p. 172)

De meerwaarde van foto's en filmpjes is dus dat met meer gemak informatie kan worden overgedragen over een complex onderwerp: de mogelijke rollen van sociaal professionals. Een enkel talige overdracht beschikt niet over diezelfde kwaliteiten. Daarnaast helpt het bij het volgende onderdeel van de interventie. Na de presentatie over de rollen, werden groepjes gemaakt en gingen men met elkaar in gesprek over de rol ieders eigen rol in een project. De beelden, gebruikt bij de presentatie, dragen er aan bij dat het opbouwwerk "vanuit de helikopterview" werd bekeken. Dat is een manier van denken die bijdraagt aan reflectie: kijken naar je eigen rol als opbouwwerker (in opleiding). Reflecteren draagt bij aan leren. Dit komt verder aan bod bij de implementatie.

Uit de interventie blijkt dat voor Allesbinder het einddoel van de projecten scenario D is: bewonersinitiatieven in eigen regie geven. Dit lukt nu niet altijd en dat frustreert sommige stagiairs. Zij zijn op momenten met name gericht op het trekken van bewoners voor activiteiten. Dan is de houding van stagiairs meer aanbodgericht dan vraaggericht en ontbreekt de dialoog met bewoners over hun wensen en belangen.

Onduidelijkheid over doelstelling Allesbinder

Een tweede organisatorfactor voor succesvol innoveren is een helder strategisch profiel (Verhagen,

¹⁴ De APK voor gezonde partnerschappen is een belangrijk onderdeel van dit rapport: het is opgenomen als bijlage. Het wordt tevens als apart product overhandigd aan de opdrachtgever

¹⁵ De rollen zijn: dienstverlening optimaliseren (A), bewonersparticipatie optimaliseren (B), coproductie (C) en bewonersinitiatieven in eigen regie geven (D).

2015). Ondernemen en innoveren zijn de belangrijkste uitgangspunten van Allesbinder. Studenten krijgen gelegenheid om een eigen project op te zetten, netwerken wordt gestimuleerd en er is een leercultuur: studenten, begeleid door docenten van de HAN, presenteren in zogenaamde etalagebijeenkomsten hun project, krijgen feedback et cetera. Wat niet precies helder is, is welke rol Allesbinder wil hebben in de wijk Waterkwartier/Biezen. Gaat het om het verbinden van partijen in de wijk, zijn ze zelf deelnemer in een proces van co-creatie met anderen of beiden? Op dit gebied is het strategisch profiel nu niet helder.

In de tweede interventie is initiatiefnemers en medewerkers van Allesbinder individueel gevraagd met wie zij willen samenwerken. Het blijkt dat hier duidelijke individuele verschillen in zijn. Zo noemt één medewerker de woningcorporatie, terwijl de andere de samenwerking met Gemeente Nijmegen wil versterken. Er is dus ruimte voor ondernemendheid en innovatie, maar op beleidsniveau is nog niet helder met wie men wil samenwerken en wat het doel van Allesbinder in de wijk precies is.

Mate van regie

De derde interventie was een korte dialoog met 2 stagiairs over de mate van regie die binnen de organisatie gewenst is. Er wordt veel over regie gepraat binnen Allesbinder en sommige stagiairs kunnen niet goed omgaan met de huidige situatie. Belangrijkste conclusie uit dit gesprek is dat er een vraag is naar meer regie, maar dat er ook individuele verschillen zijn in hoeveel regie wenselijk is.

Conclusies

- Het voortdurend blijven voeren van de dialoog met bewoners over hun wensen en belangen is een leerpunt van Allesbinder. Het ontbreken ervan kan de reden zijn dat wijkbewoners een disbalans ervaren tussen wat studenten komen halen en brengen.
- Het is nodig dat binnen team Allesbinder (initiatiefnemers en medewerkers) een helder strategisch profiel ontstaat, onder andere over het doel van Allesbinder in de wijk en met welke partij(en) men wil samenwerken.
- De mate van regie vraagt speciale aandacht. Het is goed hiernaar te kijken.

7.3 Programma van eisen

7.3.1 Inleiding

Op basis van de resultaten uit het onderzoek en de APK zijn de ontwerpeisen voor de innovatie vastgesteld.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen ontwerpeisen en ontwerpensen. Aan de eisen moet worden voldaan. De ontwerpensen worden minder strikt gehanteerd. Bij de ontwerpensen wordt gekeken welke wensen nu haalbaar zijn en welke, bijvoorbeeld bij een volgend project, kunnen worden gebruikt.

Als de eis specifiek door een bepaalde partij, bijvoorbeeld bewoners, is geuit, staat achter de eis de afkorting van de desbetreffende partij. De overige eisen zijn afkomstig uit het onderzoek en gebaseerd op mijn professionele analyse van de situatie in de wijk.

Bewoners= Be

Lectoraat Dienstverlening vanuit klantenperspectief= Ldk

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen= Han

Allesbinder= Ab

7.3.2 Ontwerpeisen

- ✓ Het ontwerp draagt bij aan de vorming van duurzame partnerschappen van Allesbinder (Ab).
- ✓ Er wordt zorg gedragen voor een goede overdracht van het ontwerp naar de volgende groep studenten (Ab, Ldk).
- ✓ Het ontwerp draagt bij aan een activiteit of project in de wijk met een duurzame intentie (Be)¹⁶.
- ✓ Er wordt rekening gehouden met een mogelijke disbalans in geven en nemen tussen de wijk en Allesbinder. Sommige bewoners ervaren dat studenten meer halen, dan brengen.
- ✓ In het ontwerp wordt doeltreffend omgegaan met regie.
- ✓ Het ontwerp draagt bij aan het verminderen van de kloof tussen groepen bewoners in de wijk (Ldk).
- ✓ Het ontwerp bouwt verder op bestaande krachten in de wijk en projecten die succesvol bleken¹⁷:
 - Het ontwerp sluit aan en maakt gebruik van bestaande (krachtige) informele netwerken in de wijk en de actieve bewoners die zich hiervoor inspannen, met oog voor mogelijke overbelasting van enkele van hen.
 - In het ontwerp zijn oprechte interesse en dialoog uitgangspunten in het contact met bewoners en beroepsmatig betrokkenen in de wijk. Op basis hiervan wordt gekeken naar het formuleren van een betekenisvolle ambitie in de wijk, die aansluit bij de behoeften van bewoners.
 - In het ontwerp krijgen creatieve interventies een plaats, bijvoorbeeld bij het contact leggen met bewoners.
- ✓ Het ontwerp draagt bij aan doelgerichte competentievergroting en/of culturele en maatschappelijke participatie (Han).
- ✓ Bij het ontwerpen van een programma wordt doeltreffend omgegaan met de spanning tussen eisen van de samenleving en de behoeften van de deelnemers (Han).
- ✓ Gebruikte methodieken en werkvormen worden gecommuniceerd en verantwoord naar opdrachtgever, collega's en deelnemers (Han).
- ✓ De doelgroep en de organisatie zijn actief betrokken bij het ontwerpen van activiteiten en projecten (Han).

7.3.3. Ontwerpensen

- ✓ Het is wenselijk als wordt geëxperimenteerd met mogelijke manieren om partnerschappen te versterken: actie-onderzoek (Ab, Ldk).
- ✓ Het is wenselijk als het ontwerp gebruik maakt van laagdrempelig contact tussen bewoners, als ingang om de kloof tussen bewoners te verminderen.
- ✓ Het is wenselijk als het ontwerp een bijdrage levert aan een verduidelijking van het strategisch profiel van Allesbinder.

¹⁶ Ik heb de heer de Vries, voorzitter van de wijkraad, gevraagd welke verwachting of eisen hij heeft ten opzichte van het project wat ik doe. Dit is gevraagd op basis van het signaal dat er bij hem wat ontevredenheid is ten aanzien van eerdere projecten in de wijk. Zijn antwoord is: een kortlopend project van een student kan leuk zijn, maar het wijkwerk vraagt een 'lange adem'. Hij wenst/wil een duurzaam resultaat.

¹⁷ Deze eis is geformuleerd op basis van de gehanteerde methode: Appreciative Inquiry.

Hoofdstuk 8: De innovatie

8.1. De innovatie: een vernieuwende manier van werken

In de vernieuwende manier van werken heeft Allesbinder een regierol in de wijk. Het is de aanjager van samenwerking tussen belanghebbenden. Wanneer een groep belanghebbenden is geactiveerd deel te nemen aan een samenwerking wordt in co-creatie een betekenisgevend proces van samenwerken gestart. De eerste stap, na goed kennismaken, is het kiezen van een betekenisvolle ambitie.

De regierol van Allesbinder betreft procesregie. Door de inzet van allerlei interventies draagt Allesbinder (mede) zorg voor het scheppen van de juiste condities voor samenwerking. Eén van die condities is het gesprek over de échte belangen en behoeften van samenwerkingspartners.

Bij de interventies krijgt de inzet van creatieve middelen een belangrijke plaats.

Allesbinder is, waar mogelijk, naast procesregisseur ook deelnemende partij in de samenwerking.

Een aantal zaken op een rijtje:

1. Allesbinder brengt partijen bijeen die samen willen werken aan een betekenisvolle ambitie in de wijk. Deze ambitie wordt positief geformuleerd. Dit past goed bij de positieve insteek van Allesbinder en draagt bij de aandacht richten op het doel.
Naast het bijeenbrengen van partijen wordt zorg gedragen voor continuïteit. Allesbinder is de aanjager en overkoepelende partij van de samenwerking.
2. Allesbinder onderscheidt de te zetten stappen in een samenwerking. Eerst wordt intern een “verbinder” aangewezen. Deze persoon gaat de procesregie uitvoeren. Bij voorkeur heeft hij (enige) kennis en/of interesse in het onderwerp van de samenwerking.¹⁸ De verbinder is gericht op het verbinden van de verschillende mensen die meedoen in de samenwerking. De verbinder verdeelt de aandacht evenwichtig over de belangrijkste onderwerpen van samenwerken: de betekenisvolle ambitie, de belangen, het proces, de organisatie en de relaties (Kaats & Opheij, 2014).¹⁹
3. Allesbinder begeleidt de dialoog over de échte belangen en behoeften.
Daarbij wordt gebruik gemaakt van de dialoogmethodiek van Nederland in Dialoog. De kracht van de dialoogmethodiek is de persoonlijke benadering die bijdraagt aan een open groepsklimaat.²⁰
4. Inzetten van creatieve, kunstzinnige en sportieve interventies om de samenwerking binnen de groep te verbeteren.

De afbakening

In deze manier van werken beperkt de regierol van Allesbinder in de wijk zich tot deelnemers in een samenwerking. Allesbinder heeft niet de rol alle projecten en mensen in de wijk te verbinden. De verbindende rol wordt toegespitst op enkele groepen samenwerkende partijen. Dit betekent dat er wordt “versmald en verdiept”. Het is echter zeer denkbaar dat de groep samenwerkende partijen

¹⁸ Er zou bijvoorbeeld een groenverbinder kunnen worden aangewezen als binnen de wijk de behoefte is iets met ‘groen’ te doen. In principe is de verbinder een medewerker of stagiair van Allesbinder. Dit kan later worden aangevuld met een bewoner of een beroepsmatig betrokkene in de wijk.

¹⁹ De theorie en praktijkvoorbeelden over samenwerken van Kaats en Opheij zijn heel bruikbaar om te leren onderkennen wat de rol van procesregisseur inhoudt. Het boek kan worden gevonden in de bronnenlijst.

²⁰ In de bijlage is een format gesprekswijzer opgenomen. Deze is beschikbaar gesteld door Best in Dialoog.

een creatief idee bedenkt om andere bewoners te activeren bij te dragen aan de gekozen ambitie. Dit is echter niet de verantwoordelijkheid van Allesbinder, maar van de groep als geheel.

8.2 Het vernieuwende van de innovatie

De rol van procesregie kan een antwoord zijn op de functie en rol van Allesbinder in de wijk. De bovenstaande regierol is grotendeels nieuw voor Allesbinder. Die regierol bestaat al in het klein: bij workshops en lezingen zet Allesbinder bijvoorbeeld de creatieve werkvorm “Ontmoet een onbekende” in. Hierin leren mensen elkaar snel kennen op basis van hun overeenkomsten. Die rol van verbinder kan veel groter worden gemaakt en gekoppeld worden aan de missie van Allesbinder: samen werken aan een thema in de wijk.

In de huidige situatie ligt de focus op verbreding: er zijn veel en steeds meer projecten in de wijk. In de nieuwe situatie ligt de focus op verdieping. Allesbinder draagt zorgt voor sociale cohesie door in een (kleine) groep enthousiaste belanghebbenden in de wijk te zorgen voor een goed samenwerkingsklimaat. De ander in staat stellen een bijdrage te leveren in de wijk wordt zo een evidentere doel. In die werkwijze wordt meer ruimte gemaakt voor de behoeften en belangen van bewoners. Activeren van bewoners hoeft niet als ingewikkeld doel te worden opgevat maar kan gewoon plaatsvinden door een bewoner uit te nodigen en vanuit oprechte interesse te kijken naar mogelijkheden. De aandacht ligt op het proces.

Een nieuw hulpmiddel hierbij is de dialoogmethodiek van Nederland in Dialoog²¹. Dit is een methodiek waarover vrij kan worden beschikt. De methodiek gaat uit van het persoonlijke en het individuele. Vooral het vormende of expressieve staat centraal: het verwoorden van gedachten, gevoelens, beelden en ideeën. Volgens Remmerswaal is een groepsklimaat opener naarmate groepsleden vaker ter sprake brengen wat voor hen persoonlijk belangrijk is, uitgaan van het hier en nu, in sterkere mate gevoelens inbrengen en gevoelens van elkaar benutten als waardevolle informatie, vaker persoonlijke informatie ter sprake brengen (bv. houdingen) en vaker openlijk aandacht besteden aan onderlinge relaties (Remmerswaal J. , 2009). Omdat bij de methodiek het expressieve centraal staat, draagt het bij aan een open gespreksklimaat. Het effect is dat elkaars inbreng meer wordt benut en een samenwerking kan putten uit alle kwaliteiten die in de samenwerking aanwezig zijn (maar nog niet zijn ontdekt in contact met elkaar). Daarbij is oprechte interesse in elkaar echt een voorwaarde. Een ander belangrijk hulpmiddel is de inzet van kunstzinnige en sportieve activiteiten (KSA). Het is goed op te merken dat een combinatie van dialoog en KSA het meest effectief is. Zoals onderbouwd in de onderzoeksopzet, worden dan de linkerhersenhelft en rechterhersenhelft beide actief en kan het gemakkelijkst gedacht worden in creatieve oplossingen. Dat is zinvol, zeker als de betekenisvolle ambitie die is gekozen, complex is.

8.3 De inzet van kunstzinnige en sportieve interventies

8.3.1 De werking van kunstzinnige en sportieve activiteiten

Piaget gebruikt voor de ontwikkeling van mensen de term adaptatie. “De ontwikkeling vindt plaats door de voortdurende, actieve wisselwerking tussen assimilatie en accommodatie. Adaptatie treedt op als de twee processen in evenwicht zijn” (Rosmalen, 1999, p. 76).

Accommodatie gaat over het aanpassen aan de omgeving. Dit is belangrijk als een omgeving nieuw voor je is. Als die nieuwe omgeving een groep mensen is met wie je wil samenwerken, kan bijdragen

²¹ Best in Dialoog heeft per e-mail een format opgestuurd voor het maken van een gesprekswijzer. Zie bijlage format gesprekswijzer Best in Dialoog. Deze kan worden aangepast aan het precieze doel. Daarbij kunnen bijvoorbeeld 2 stappen van de 4-stappen-methodiek worden gekozen.

aan accommodatie zinvol zijn. Een manier om dit te doen is de inzet van animatie, bijvoorbeeld bij kennismakingsspelen. “Animatie is een manier om mensen in de stemming te brengen, ontvankelijk te maken, bijvoorbeeld voor creativiteit en groepsvorming” (Opaschowski & Horst, 1979).

Als een groep verder is in de ontwikkeling en vertrouwen heeft opgebouwd naar elkaar, kan spel een plek krijgen. Bij spel overheerst assimilatie boven accommodatie. Anders dan bij accommodatie staat niet het aanpassen aan de omgeving maar het invloed uitoefenen op de omgeving, centraal. “Het is het verkeer wat van binnen naar buiten gaat” (Rosmalen, 1999, p. 79). Een functie van spel is expressie. Bij expressie worden innerlijke ervaringen naar buiten gebracht door bijvoorbeeld woorden en handelingen. Hierbij hoort ook het uiten van behoeften. Je kunt bijvoorbeeld denken aan het tekenen van jouw droombeeld van een gewenste situatie en dit toelichten (handeling en woorden) of jouw ervaring delen met behulp van een zelfgekozen muziknummer (woorden). Zoals eerder is aangegeven, wordt bij dit soort activiteiten de rechterhersen helft geactiveerd waardoor mensen rijker vertellen.

Bij samenwerken is spraakverwarring een belangrijk struikelblok. Mensen hebben steeds een (iets) ander beeld van het probleem, de kans en de oplossing (Kaats & Opheij, 2014). Door middel van een expressieve activiteit komt meer informatie vrij van wat iemand vindt, denkt en voelt. Zo ontstaan gelegenheden om je onvolledige of foute beeld over de ander bij te stellen richting de werkelijkheid. Daarnaast komen de echte behoeften eerder aan bod. Door het inzetten van creatieve interventies dragen de verbinders bij aan het proces van samenwerken en de relaties tussen groepsleden.

In de bijlage “Enkele werkvormen voor de verbinders” zijn enkele creatieve werkvormen uitgeschreven die kunnen worden ingezet door verbinders.

8.4 Aansluiting ontwerpeisen-innovatie

Het hoofddoel van dit project is dat het bijdraagt aan het vormen van duurzame partnerschappen (ontwerpeis). Met de vernieuwende manier van werken verbindt Allesbinder groepen door hen mee te nemen in een betekenisgevend proces van samenwerken. Dit draagt bij aan het verminderen van de kloof tussen groepen bewoners in de wijk (ontwerpeis). Dit is met name duurzaam omdat er sprake is van een visie over samenwerken intern (binnen Allesbinder) en een visie over samenwerken extern (naar de wijk).

Intern is sprake van een procesmatige aanpak: reflectie over de eigen rol in het opbouwwerk met behulp van de APK, trainen van verbinders en na één jaar het evalueren van de stand van zaken. Naar de wijk toe wordt gestart met een betekenisvolle ambitie. In het samenwerken maakt Allesbinder doelbewust ruimte voor dilemma's: een belangenconflict bijvoorbeeld wordt aangegrepen om de samenwerking te verbeteren. Daarbij krijgen dialoog, oprechte interesse en creatieve interventies (ontwerpeis) een plaats: iets waar Allesbinder in kan groeien en waarvan in het onderzoek reeds bleek dat zij hier een unieke kwaliteit in heeft. Er wordt ook doeltreffend omgegaan met regie (ontwerpeis): Allesbinder neemt duidelijk de procesregie, maar blijft ook deelnemer in de samenwerking.

Een kwaliteit van Allesbinder is hierbij werken vanuit een positieve insteek. Door het groepsklimaat licht te houden en een betekenisvolle ambitie positief te formuleren is de kans groter dat tegenstellingen, die spelen in de wijk en dus kunnen spelen in een samenwerking, worden overwonnen of bijzaak worden.

8.5 Verwachte effecten van de innovatie

8.5.1 Inleiding

De te verwachten effecten van de vernieuwende manier van werken kunnen worden uitgedrukt in termen van Output, Outcome en Impact. De Output is het idee: de vernieuwende manier van werken.

De Outcome is het resultaat of het succes van de vernieuwende manier werken. Impact gaat over hoe de vernieuwende manier van werken bijdraagt aan maatschappelijke ontwikkelingen op de lange termijn (Verhagen, 2015).

8.5.2 Outcome

Effecten op de samenwerking

De keuze van een betekenisvolle ambitie die positief is geformuleerd, maakt mensen ontvankelijk. In samenwerken is de relatie tussen mensen van belang. Een positieve insteek bevordert dat mensen op meer persoonlijk vlak willen kennismaken en dat de relatie verbetert.

Een voortdurende dialoog met bewoners en andere partijen in de samenwerking, maakt dat spraakverwarring kan worden overwonnen. Spraakverwarring betekent dat mensen verschillend aankijken tegen een probleem of oplossing (Kaats & Opheij, 2014). Door deze te overwinnen, kom je tot gemeenschappelijke ideeën over de te volgen koers. De inzet van kunstzinnige middelen kan dit proces ondersteunen, zodat het tweede aspect van samenwerken, het proces, effectief verloopt. Het aanwijzen van verbinders geeft duidelijkheid en structuur. Dit hoort bij een derde aspect van samenwerken: de organisatie van de samenwerking. Als procesontwerpers bieden ze de samenwerkende partijen veiligheid. Verbinders kunnen interveniëren zodat het groepsklimaat persoonlijk blijft. Belangrijk is dat zij het gesprek brengen op de echte belangen, een vierde aspect van samenwerken. Hierover het gesprek voeren, zorgt ervoor dat win-win situaties ontstaan en er niet enkel discussie is.

Effecten in de wijk

“Een samenwerking is kansrijk als mensen en organisaties zich met elkaar weten te verbinden in een betekenisgevend proces dat recht doet aan de belangen en gericht is op een betekenisvolle ambitie. Het is de grote opgave om daarvoor de juiste condities te scheppen” (Kaats & Opheij, 2014, p. 17). Als Allesbinder erin slaagt de juiste condities te scheppen, kan een samenwerking ontstaan tussen groepen die normaal gesproken nauwelijks contact hebben. Als de individuele verschillen benut worden in het voordeel, maakt dit dat de samenwerking kan putten uit meerdere invalshoeken, kwaliteiten et cetera. In zo’n samenwerking vinden meer mensen hun rol, kunnen zij hun kwaliteiten inzetten en wordt binnen de groep een einde gemaakt aan de splitsing tussen ondernemers, wijkraad, bewoners en beroepsmatig betrokkenen. Het is heel goed denkbaar dat dit ook een positief effect heeft op andere dilemma’s in de wijk: het gevoel van overbelasting van actieve bewoners, de disbalans in geven en nemen tussen Allesbinder en de wijk en feit dat oude bewoners niet naar het Honigcomplex komen. Door partijen samen te brengen en samen te werken, ga je overbelasting gemakkelijker tegen en kunnen problemen met betrekking tot geven en nemen met een interventie van Allesbinder ook worden bekeken. Samenwerken is het sleutelwoord.

Effecten voor Allesbinder

Er ontstaat zo ook helderheid over de rol van Allesbinder wat intern zorgt voor meer focus op wat werkelijk belangrijk is: het opbouwwerk in goed contact met de wijk. Wanneer meer zichtbaar wordt dat Allesbinder verbindt, zien bewoners en andere partijen de meerwaarde van de samenwerking. Het is goed denkbaar dat hiermee ook de basis is gelegd voor een verdienmodel.

8.5.3 Impact

Een groep bewoners, die met andere belanghebbenden in de wijk, samen werkt aan de wijk, is een

goed voorbeeld van de participatiesamenleving. Elke partij levert een bijdrage, elke partij participeert.

Voor de Gemeente Nijmegen, een samenwerkingspartner van Allesbinder, kan het een goed voorbeeld zijn hoe haar rol kan zijn in de transitie van een verzorgingsmaatschappij naar een doe-democratie.

8.6 De rol van de CMV'er

8.6.1 Empowerment

“Het zoeken is naar een nieuw evenwicht tussen staat, markt en samenleving met het oog op het herstel van de ruimte van burgers en organisaties van burgers. Dat is een pleidooi voor een krachtige “civil society”, niet als beleidsinstrument in handen van de staat, maar als aanvullend op en tegenwicht tegen die staat en tegen (de uitwassen van) de markt. Voor CMV liggen hier volop kansen en mogelijkheden” (“Alert en ondernemend 2.0”, 2009, p. 23).

Uit bovenstaande tekst uit het opleidingsprofiel CMV komt naar voren dat het nodig is dat de ruimte van de burger hersteld wordt. Door burgers als gelijkwaardige partners te laten deelnemen aan een betekenisgevend samenwerkingsproces zet Allesbinder een eerste stap in dit herstel. In het proces kun je een bewoner hierin ondersteunen. Het doel is uiteindelijk dat iemand zelfregie heeft: zelf verantwoordelijkheid kan nemen voor zijn leven en zijn leefomgeving. Daarbij dien je als CMV'er te kunnen schakelen. Als het samenwerkingsverband nieuw is, ligt een rol als procesbegeleider voor de hand. Dan ben je aan het begeleiden. Als de samenwerking vorm krijgt, rollen zijn verdeeld, dan kan de CMV'er een meer ondersteunende rol aannemen. Het doel van een burger kan zijn dat hij uiteindelijk zelfstandig een initiatief kan ontplooiën waarbij je rol als CMV'er enkel nog faciliteren is. Zo begeleid je iemand in een proces van empowerment naar meer zelfregie en wordt bijgedragen aan de doe-democratie. Flexibel kunnen zijn in jouw rol is essentieel. Bij problemen in de samenwerking moet je terug kunnen schakelen naar je regierol als procesbegeleider.

8.6.2 Verbinden

Een ander aspect van samenwerken is dat nieuwe verbindingen ontstaan. Uit het onderzoek blijkt dat sommige groepen in de wijk niet goed mengen. Allesbinder heeft contacten met partijen uit de markt (Honigondernemers), de staat (Gemeente Nijmegen) en de privésfeer (wijkbewoners). Zo kan Allesbinder deze 3 maatschappelijke sferen in contact brengen met elkaar. “De CMV'er werkt hoofdzakelijk in een zelfstandige maatschappelijke sfeer tussen staat, markt en persoonlijke levenssfeer waar mensen zich verenigen en op basis van vrijwilligheid samenwerken en het sociale en culturele leven vormgeven” (“Alert en ondernemend 2.0”, 2009, p. 28). Dat tussengebied wordt de civil society genoemd. Als Allesbinder procesregie neemt om bovenstaande partijen samen te brengen, kan het bemiddelen en bijdragen aan een krachtige civil society. Dat er een nieuw evenwicht tussen die sferen wordt gezocht, is eerder al benoemd. In zo'n samenwerking kan een grote maatschappelijke vraag (hoe geven we de doe-democratie vorm?) in het klein, in de praktijk, worden beantwoord. Dat vraagt dat alle partijen bereid zijn flexibel te kijken naar hun rol. Hier ligt ook een kans dat de CMV'er zich als verbinder meer gaat profileren.

Hoofdstuk 9: Implementatie

9.1 Inleiding

Bij de implementatie gaat het over het inpassen van de vernieuwende manier van werken in de organisatie. Het proces van implementeren bestaat uit de fysieke implementatie, de mentale implementatie en de structurele implementatie. De fysieke implementatie (FI) is het maken en ontwikkelen van het innovatief product. Bij de mentale implementatie (MI) gaat het erom dat medewerkers de innovatie kennen, begrijpen en onderschrijven (Verhagen, 2015). In feite staat de mentale implementatie dus ten dienste van het product. Het doel is uiteindelijk dat het product langzaam maar zeker een vaste plek krijgt in de organisatie. Dit is de structurele implementatie (Verhagen, 2015). De APK voor gezonde partnerschappen was de eerste stap. Het doel was medewerkers en stagiairs te laten kijken hoe zij met enkele aspecten van samenwerken omgaan. Dit gaat om het leerproces van medewerkers ten aanzien van de innovatie en betreft dus de mentale implementatie. In dit hoofdstuk komen de stappen van de implementatie aan de orde die reeds gezet zijn en de stappen die nodig zijn om de vernieuwend manier van werken structureel in te bedden.

9.2 Foto expositie West op z'n Best- eerste implementatie

9.2.1. Over de expositie

Bewoners, ondernemers en beroepsmatig betrokkenen in de wijk is gevraagd een foto in te dienen bij het thema "West op z'n Best". Dit thema gaat over een waardevolle herinnering aan de wijk, iets waar de persoon van geniet of wat niet mag ontbreken voor hem, in de wijk. Kortom: iets wat voor hem "West op 'n Best" is. De foto's zijn gebundeld door Allesbinder in een expositie en tentoongesteld. Zie foto 6.

Foto 6: Foto expositie West op z'n Best. Er zijn ongeveer 35 foto's ingediend. Elke deelnemer licht in een tekst (boven de foto) toe wat maakt dat deze foto is gekozen. In andere woorden: wat maakt deze foto voor hem West op z'n Best is.

Tijdens de opening gaat het om het delen van een persoonlijke ervaring met de wijk, door middel van een foto. Daarbij zijn enkele stagiairs en medewerkers van Allesbinder gespreksbegeleider en wordt de dialoogmethodiek van Nederland in Dialoog gebruikt. In bijlage 5 is de gebruikte gesprekswijzer opgenomen. Vooraf was er een training voor de gespreksbegeleiders.

Er is bij de expositie gelet gekeken wat de meerwaarde is van de inzet van de dialoogmethodiek, waarin medewerkers in feite als procesbegeleider fungeren. Ook is gekeken naar de meerwaarde van de inzet van foto bij de dialoog en natuurlijk is gekeken of het geheel bijdraagt aan het vormen van partnerschappen.

9.2.2 Evaluatie expositie

De expositie was een succes: niet eerder is binnen Allesbinder zo'n grote groep betrokken in een programma van enkele uren. Het ging om een groep van 22 deelnemers, met name wijkbewoners. Veel bewoners waren bereid een foto in te dienen en vonden het prettig om op basis van de foto met elkaar in gesprek te gaan. Het gebruik van de dialoogmethodiek van Nederland in dialoog en de bijhorende gesprekswijzer werden meestal als ondersteunend ervaren. Dialoogbegeleiders vonden hun rol als procesbegeleider van meerwaarde maar hadden soms moeite de leiding te houden. De training voor gespreksbegeleider werd gewaardeerd. Opvallend was nog dat een aantal beroepsmatig betrokkenen niet naar de opening kwam, maar wel een foto indiende voor de expositie.

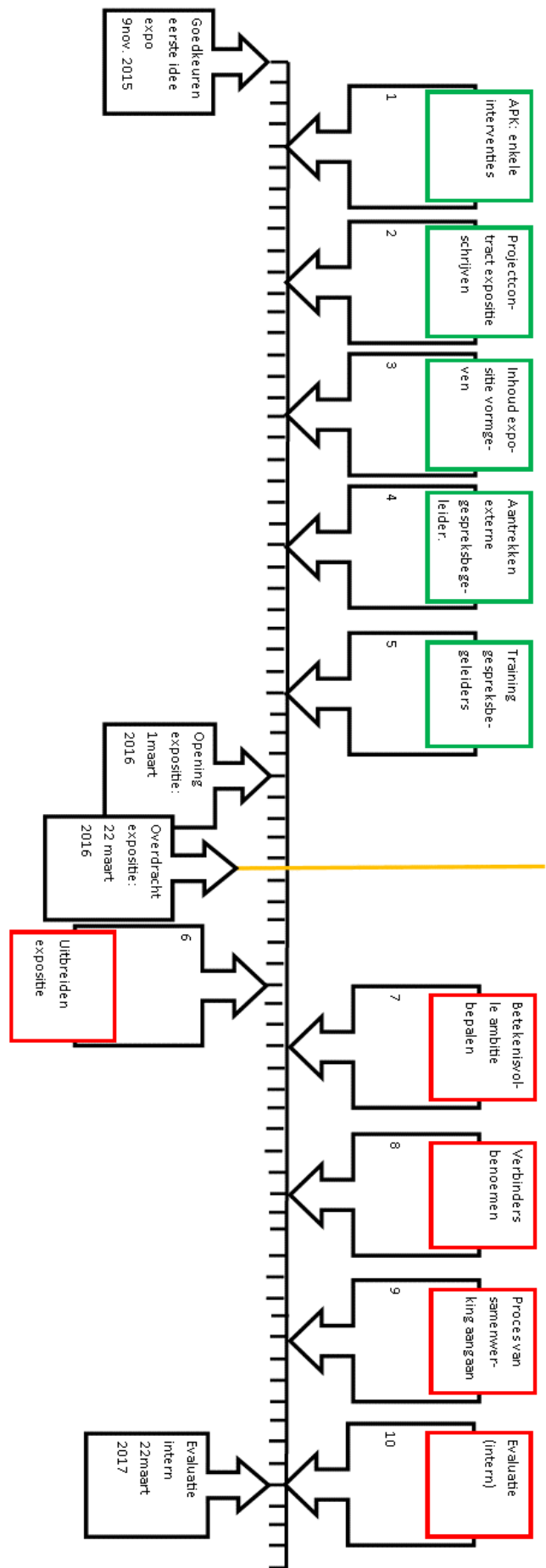
De conclusie is dat inzet van een kunstzinnig middel en de rol van Allesbinder als procesbegeleider werden gewaardeerd, intern en extern. De expositie is eerst stap in samenwerken: het ging vooral over kennismaken op een persoonlijke manier. Samenwerken verloopt volgens een aantal fasen: Verkennen, Delen, Overeenkomen, Vormgeven, Uitvoeren & Vernieuwen (Kaats & Opheij, 2014). Elke fase vraagt een andere benaderingswijze. Om je in de verschillende, die hierbij horen, te bewamen kan het zinvol zijn als hierin wordt getraind.

9.3 Tijdlijn

Zie de tijdlijn op de volgende pagina. Hierin is beschreven wat in de implementatie reeds is gedaan (groen). Tevens staan vervolgstappen genoemd die nodig zijn om de vernieuwende manier van werken verder in te bedden (rood).

1. APK voor gezonde partnerschappen: enkele interventies. MI
Het doel is dat medewerkers en stagiairs zich bewust worden van aspecten binnen samenwerken die aandacht vragen.
2. Projectcontract expositie schrijven. FI
In overleg met de opdrachtgever wordt het basisconcept van de expositie uitgewerkt. Hiervoor is de methode van projectmatig creëren gebruikt. Zie bijlage projectcontract foto-expositie WozB.
3. Inhoud expositie vormgeven. FI
Het projectteam bestond uit 4 personen. In gezamenlijk overleg is het programma vormgegeven.

4. Aantrekken externe gespreksbegeleider. FI
Er is een externe gespreksbegeleider aangetrokken om te compenseren in het grote verschil in leeftijd tussen de begeleiders (jonger) en de deelnemers (ouder).
5. Training gespreksbegeleiders. MI
Er is een training gegeven om de begeleiders voor te bereiden op situaties die zich mogelijk voordoen in gesprekken met de inzet van rollenspelen.
6. Uitbreiden expositie. FI
De volgende groep onderzoek en innovatie gaat verder met de expositie, ondersteund door één stagiair en twee medewerkers van Allesbinder. Het uitbreiden van de expositie zorgt voor meer draagvlak in de wijk.
7. Verbinders benoemen. FI, MI
Enkele mensen kunnen worden aangewezen als verbinder. Logisch is dat Allesbinder eigen medewerkers/stagiairs benoemt, welke eventueel kunnen worden aangevuld met een bewoner of professional. Verbinders hebben procesregie: ze zorgen voor een voortgang in de samenwerking. Ze dragen samen met de groep zorg voor het echte gesprek over belangen, de relaties onderling en de organisatie van de samenwerking. Ze worden ondersteund door Allesbinder in hun leerproces en volgen training en dergelijke waar nodig.
8. Betekenisvolle ambitie bepalen. FI
Bij een kansrijke samenwerking staat een betekenisvolle ambitie centraal (Kaats & Opheij, Leren samenwerken tussen organisaties, 2014). De verbinder inventariseert wie in gezamenlijkheid met Allesbinder een bijdrage wil leveren aan de wijk. Daarbij kunnen de groep mensen die aangetrokken zijn tijdens de expositie in ieder geval worden gevraagd. Dan is het bepalen van een ambitie het eerste doel. Zij zouden gebruik kunnen maken van Appreciative Inquiry, en de volgende stap DREAM kunnen zetten met de groep.

Figuur 7: Tijdlijn implementatie

9. Samenwerking vormgeven. FI

Verbinder brengt de groepen bijeen voor vervolgspraken. Ze zorgen voor een veilig gespreksklimaat, het echte gesprek over de belangen. Daarbij zijn de inzet van kunstzinnige en sportieve interventies en dialoog uitgangspunten.

10. Evaluatie. MI

Eén jaar na de overdracht van de expositie, wordt intern geëvalueerd in welke mate de vernieuwende manier van werken gestalte heeft gekregen. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de leiding. De onderwerpen die in de APK wat betreft samenwerken aan bod komen, kunnen hierbij leidinggevend zijn. Zie de inzet van kunstzinnige middelen. Streefdatum: 22 maart 2017.

9.4 De inzet van kunstzinnige en sportieve activiteiten

Het centrale kunstzinnige middel bij het eerste gedeelte van de implementatie is een verzameling van foto's, gebundeld in de expositie West op z'n Best. De inzet van foto als middel, samen met de inzet van dialoog, draagt bij aan een persoonlijk klimaat waarin deelnemers rijk vertellen over zichzelf, zoals reeds onderbouwd. Dit dient goed als kennismaking. Wat kan echter worden gedaan met kunstzinnige activiteiten om medewerkers en stagiairs van Allesbinder te laten groeien in hun rol als verbinder? In bijlage 7 staat hiervoor een werkvorm beschreven en onderbouwd. Daarnaast is in die bijlage een werkvorm opgenomen die dient als evaluatieactiviteit over de stand van zaken met betrekking tot partnerschappen in de wijk.

10 Slot

“Beelddenkers hebben moeite met het verwerken van seriële informatie (tijd en volgorde). Zij willen informatie simultaan (gelijktijdig) verwerken. In onze talige maatschappij ligt de nadruk juist voor het grootste gedeelte op seriële informatieverwerking. Bij het leren lezen vallen beelddenkende kinderen in dit proces al op. Ze zien en horen niet de woorden met hun afzonderlijke letters...Het beeld vertelt hen genoeg” (van de Coolwijk, 2012, p. 10)

Ik merkte dat het schrijven van dit rapport behoorlijk wat tijd kostte. Innovatie, onderzoek en implementatie bleken voor mij onderdelen die constant, als waren het cirkels, in elkaar overlopen. Ik denk dat het zo ook werkt. Als praktijkonderzoeker observeer je niet enkel de praktijk die je onderzoekt maar je neemt deel met als doel een verbetering aan te brengen. Als onderzoeker kreeg ik de natuurlijke behoefte het onderzoek af te wisselen met praktijkwerkzaamheden om van dichtbij te ervaren wat samenwerken echt inhoudt en hoe Allesbinder dit doet. Daarnaast was er de behoefte de spiegel voor te houden: oefeningen te doen, vaak ervaringsgericht, die wijzen naar die onderdelen binnen samenwerken waar het voor Allesbinder te doen is. Waar winst te halen is. Ik realiseer me ook dat ik geregeld in beelden denk en niet in taal. Dat is lang niet altijd zo maar mijn meest geïnspireerde taal komt voort uit een beeld. Het is voor mij een interessante ontdekking. Het is wellicht de reden waarom ik moeite heb bij het schrijven to the point te komen. Ik heb veel onderdelen in het verslag vaak opnieuw geformuleerd....

Ik hoop met dit verslag en met de foto-expositie West op z'n Best te hebben laten zien dat beelden ook een geweldige meerwaarde hebben om mensen te verbinden. Ze volgen niet de seriële logica waarop we zijn gaan vertrouwen in de Westerse wereld. Ze doen meer aanspraak op het direct zintuiglijke: wat je ziet, voelt en dergelijke. Dat speelt misschien ongezien nog een grotere rol dan we denken in bijvoorbeeld het samenwerken tussen mensen.

Tot slot een kleine voetnoot. De foto-expositie is in dit rapport een middel en niet een doel op zich. Het kan Allesbinder dienen om ontmoeting te organiseren tussen partijen in de wijk, waaronder zichzelf. Zo wordt een eerste stap gezet naar een duurzaam partnerschap met mensen en organisaties in de wijk. Om dit te bereiken zijn vervolgstappen nodig.

De titel van dit rapport is Samen alles binden. Hoe zou het wonen en werken in een wijk zijn waarin we samen alles binden? Hoe zou het zijn als ieder voor zich en ieder met elkaar actief zou bijdragen aan een warm klimaat in de wijk Waterkwartier/Biezen? Een wijk waar iedereen het belang van goede relatie van mens tot mens op waarde schat en zich hiervoor inzet? Niet vrede als een ideologie maar als een realiteit?

Hoeveel ruimte hebben we in ons hart voor een ander? Voor naaste familie, een vreemdeling of een bekende? Hoe groot is die ruimte eigenlijk, daarbinnen?

Bronnenlijst

- Alert en Ondernemend 2.0: Opleidingsprofiel culturele en maatschappelijke vorming.* (2009). Geraadpleegd op 5 januari 2016, van http://www.vereniginghogescholen.nl/system/profiles/documents/000/000/028/original/opleidingsprofiel_20cmv.pdf?1437563937
- Badir, M. (2014). *Themabericht: Grootschalige hervormingen zorgstelsel in 2015*. Geraadpleegd op 16 november 2015, van <https://economie.rabobank.com/publicaties/2014/september/grootschalige-hervormingen-zorgstelsel-in-2015/>
- Behrend, D. (2008). *Muzisch-agogische methodiek: Een handleiding* (5^e herziene druk). Bussum: Coutinho.
- Biene, M. van, Jansen, E., Satink, T., Basten, F., (Auteurs) (2012). *De standaardvraag voorbij: Leren werken met vraagpatronen* (3^e druk) (DVD). Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
- Bos, J., & Harting, E. (2006). *Projectmatig creëren 2.0*. Schiedam: Scriptum.
- Coolwijk, M. van de. (2012). *Beelddenken visueel leren en werken: Theorieboek* (2^e druk). Winkel: Instituut Kind in Beeld.
- Cooperrider, D., Barret, F., & Srivastva, S. (1995). *Social construction and Appreciative Inquiry: A journey in organisational theory*. Avebury: Brookfield.
- Cultuurnetwerk Nederland. (2004). *Zicht op... sociale cohesie en cultuureducatie: Achtergronden, literatuur en websites*. Utrecht: Auteur.
- Donk, C. van der, & Lanen, B. van. (2014). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho.
- Encyclo.nl (z.d.). *Innovatie: (24x)*. Geraadpleegd op 10 april 2016, van <http://www.encyclo.nl/begrip/innovatie>
- Gemeente Nijmegen. (2014, 21 januari). *Stads- en wijkmonitor Nijmegen*. Geraadpleegd op 15 december 2015, van http://www2.nijmegen.nl/gemeente/onderzoekencijfers/stads-en_wijkmonitor
- Gemeente Nijmegen. (z.d.). *De gemeentelijke organisatie*. Geraadpleegd op 15 december 2015, van <http://www2.nijmegen.nl/gemeente/Organisatie>
- Ham, M., & Meer, J. van der. (2015). *De ondernemende burger: De woelige wereld van lokale initiatieven*. Utrecht: Movisie. spatie
- Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. (2015). *Studiehandleiding Beroepstaak en onderwijzenheid Onderzoek & Innovatie Niveau 3*. Nijmegen: Auteur.
- Hovens, F., Noordman, C., & Gerbrands, R. (2014). *2 handen op één Honig* (Afstudeeropdracht). Culturele en Maatschappelijke Vorming, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Nijmegen.
- Kaats, E., & Opheij, W. (2014). *Leren samenwerken tussen organisaties*. Deventer: Vakmedianet.
- Kolb, D.A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. New Jersey: Prentice-Hall.

- Hovens, F., Noordman, C. & Gerbrands, R. (2015). *Twee handen op één Waterkwartier* (Afstudeeropdracht). Culturele en Maatschappelijke Vorming 2015, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Nijmegen.
- Innovatie. (z.d.). Geraadpleegd op 2 januari 2016, van <http://www.leerwiki.nl/Innovatie>
- Linders, L. (2009). *De betekenis van nabijheid: Een onderzoek naar informele zorg in een volksbuurt*. Den Haag: Sdu.
- Masselink, R., & Nieuwenhof, R. van den. (2008). *Waarderend organiseren Appreciative Inquiry Co-creatie van duurzame verandering*. Nieuwerkerk aan den IJssel: Gelling.
- Moolenaar, R. (2015). *Definitief Aanbod Projecten Onderzoek en Innovatie 2015-2016, semester 1*. Gedownload op 15 oktober 2015, van <https://online.han.nl/sites/8-ISS-CMV-ALG/OI-1415-1/Lists/Programma/DispForm.aspx?ID=25&Source=https%3A%2F%2Fonline%2Ehan%2Enl%2Fsites%2F8%2Diss%2Dcmv%2Dalg%2Foi%2D1415%2D1%2Foverdezeowe%2Easpx>
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2013, juni). *De Doe-Democratie: Kabinetsnota ter stimulering van een vitale samenleving*. Geraadpleegd op [10 januari 2016], van http://doedemocratie.net/sites/default/files/documenten/2015_Kabinetsnota_doe-democratie.pdf
- Movisie. (z.d.). *Doe-democratie Movisie*. Geraadpleegd op 15 december 2015, van <https://www.movisie.nl/trefwoord/doe-democratie>
- Nederland in dialoog (z.d.). *Dialoog*. Geraadpleegd op 4 april 2016, van <http://www.nederlandindialoog.nl/Dialoogmethodiek/>
- Nilya01 (4 april 2013). *Summary: Samenvatting Ondernemen en innoveren in zorg en welzijn*. Geraadpleegd op 4 april 2016, van <https://www.stuvia.nl/doc/31700/samenvatting-ondernemen-en-innoveren-in-zorg-en-welzijn>
- Ontwikkelingsbedrijf Waalfront. (z.d.). *Honigcomplex: Nieuwe hotspot aan de Waal*. Geraadpleegd op 10 november 2015, van <http://www.honigcomplex.nl/images/Honigcomplex-folder3-WEB-deborah.jpg>
- Opaschowski, H., & Horst, W. (1979). *Einfuehrung in die Freizeitkulturelle Breitenarbeit: Methoden und modelle der Animation*. Bad Heilbrunn: Klinkhardt.
- Opzoomer Mee (z.d.). *Opzoomeren*. Geraadpleegd op 1 januari 2016, van <http://www.opzoomermee.nl/nieuws-opzoomeren/opzoomeren.html#.VwuFCY9OJ9A>
- Participatiewiki.nl (2011) *Participatieladder*. Gedownload op 10 november 2015, van <http://participatiewiki.be/wiki/index.php/Participatieladder>
- Remmerswaal, J. (2009). *Handboek groepsdynamica: Een inleiding op theorie en praktijk* (9^e herziene druk) . Amsterdam: Boom Nelissen.
- Rosmalen, J. van (1999). *Het woord aan de verbeelding: Spel en kunstzinnige middelen in het sociaalagogisch werk*. Houtem/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Spierts, M. (1998). *Beroep in ontwikkeling: Een oriëntatie op culturele en maatschappelijke vorming*. Maarssen: Elsevier.
- Stam, J. J. (2004). *Het verbindende veld: Organisatieopstellingen in de praktijk*. Groningen: Het Noorderlicht.

Stichting Presentie (z.d.). *Wat is presentie?: Presentie kort uitgelegd*. Geraadpleegd op 4 april 2016, van <http://www.presentie.nl/wat-is-presentie>.

TheDruckerSchool. (2011, 1 september). *Appreciative Inquiry: A Conversation with David Cooperrider*. Geraadpleegd op 15 september 2015, van <https://www.youtube.com/watch?v=3JDfr6KGV-k>

Verhagen, P. (2015). *Ondernemen en innoveren in zorg en welzijn: Van signaal naar succesverhaal*. Bussum: Coutinho.

Willems, F., Vogel, A., Mulders, O., & Maagt, H. de. (2015). *Honig en nu verder: Eindrapport* (Afstudeeropdracht). Culturele en Maatschappelijke Vorming, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Nijmegen.

Bijlagen

Bijlage 1: gesprekswijzer onderzoek

Introductie gespreksbegeleider

West op z'n Best is de thema van deze dialoog. Wat is het eerste wat bij jou opkomt bij dit thema?

Deze dialoog gaat over het samen wonen en samenwerken in deze wijk. Hoe is het contact voor jou met jouw burens en met andere wijkbewoners?

En welke mensen en plaatsen in de wijk hebben voor jou waarde en wat is dat dan? Wanneer is de wijk voor jou op z'n Best? Veel plezier ☺

1. Kennismaken

- A) Ken je een persoon die voor jou symbool staat voor West of z'n Best? Het kan bijvoorbeeld over iemand gaan in de wijk die jou inspireert.
- B) Of: geef kort aan wat de foto die je hebt gekozen voor jou West op z'n Best maakt.

2. Ervaring delen

- A) Kun je een ervaring delen van een moment waarin de wijk zich van haar mooiste kant liet zien? Wat gebeurde er? Wat was jouw bijdrage en wat deden anderen? Hoe voelde dat?
- B) Of: Kun je iets meer vertellen over jouw foto? Kun je zeggen wanneer die plek (op je foto) voor jou echt tot leven kwam?
Wat gebeurde er? Welke mensen waren erbij? Hoe was dat voor jou?

Afsluiting

Hoe was het voor jou om zo met elkaar in gesprek te zijn?

Spelregels

- Luister naar de ander en laat elkaar uitpraten
- Wees nieuwsgierig
- Stel open vragen als je iets niet zo goed begrijpt (wie, wat waar en hoe)
- Spreek vanuit jezelf ('ik vind'). Er mogen verschillende meningen zijn.
- Spreek beknopt, zodat ook anderen kunnen spreken.
- Geef elkaar ruimte om te denken en te voelen, sta stiltes toe.
- Behandel elkaar vriendelijk en respectvol
Laat alles, wat aan deze tafel in vertrouwen werd besproken, aan deze tafel.

Bijlage 2: Analyse van de resultaten

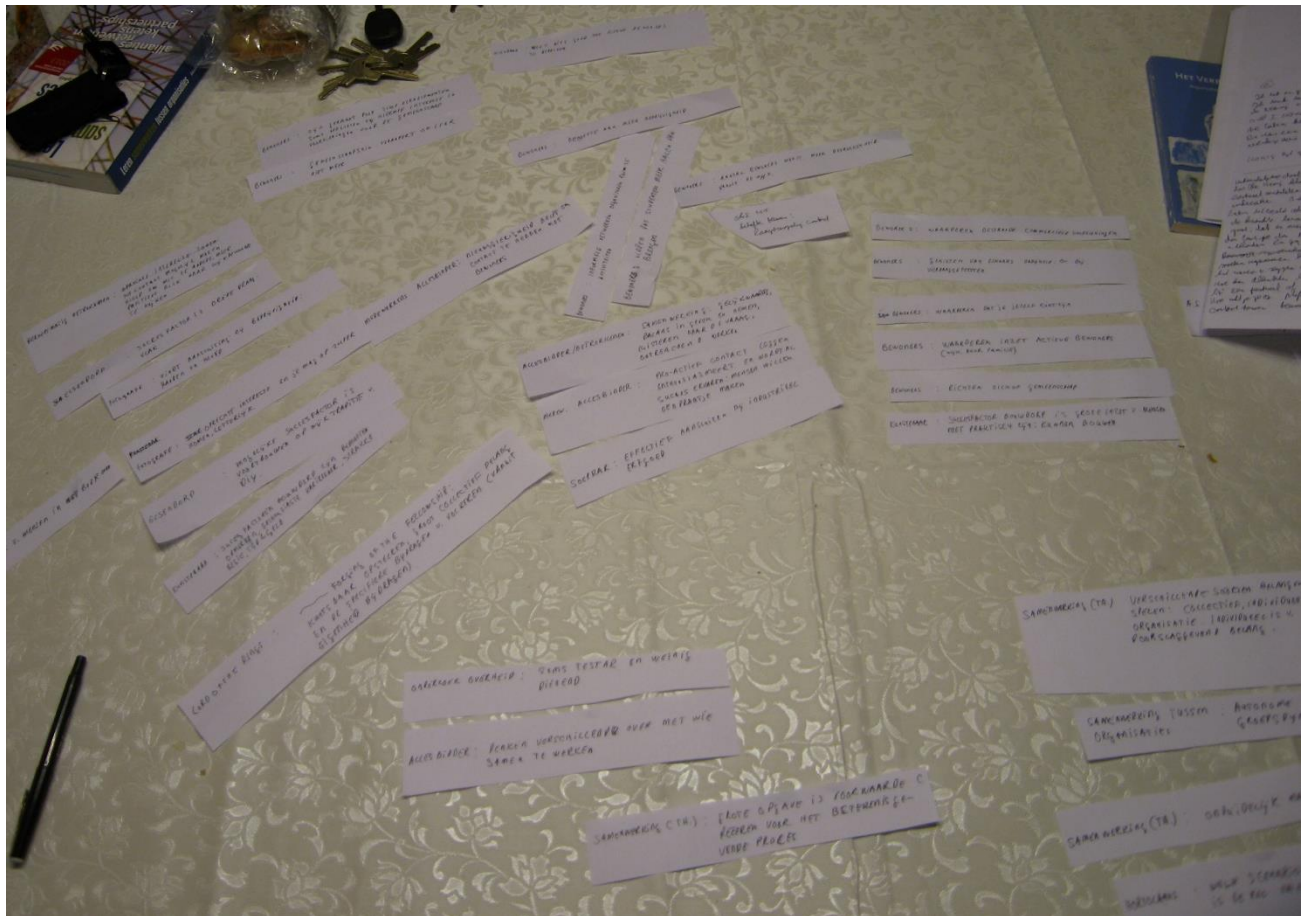

Foto 7: Analyse van de resultaten. Door te schuiven met papiertjes, waarop alle belangrijke conclusies staan genoteerd, ga je op zoek naar diepere verbanden.

Bijlage 3: APK voor gezonde partnerschappen (zie volgende pagina)

APK voor gezonde partnerschappen

Wat maakt Allesbinder gezond in een samenwerking?

Student: Jop Nozza
Datum: 29 april 2016
Opleiding: Culturele en Maatschappelijke Vorming

Inleiding

Op basis van wat ik heb gezien van Allesbinder en de wijk, heb ik een zogenaamd Algemeen Periodieke Keuring (APK) voor Gezonde Partnerschappen geschreven. Hierin staan aandachtspunten, tips en tops voor Allesbinder, die allemaal gaan over het onderwerp samenwerken.

Tijdens dit onderzoek stuitte ik op het boekje “Het verbindende veld- Organisatieopstellingen in de praktijk” van Jan Jacob Stam. De titel sprak me meteen aan. Verbinden is immers een belangrijk doel van Allesbinder en het is ook iets wat mij als persoon en als CMV’er erg boeit.

In het boekje staan systemische inzichten over beroep en organisaties. De grondlegger van de systemische benadering is Bert Hellinger. Hij ontdekte een methode om verborgen dynamieken in familiesystemen en beroep en organisaties zichtbaar te maken: de opstelling of constellatie. Het is een positieve benadering: het laat steeds zien wat er nodig is voor mensen in een systeem om goed te functioneren.

De inzichten uit die benadering gebruik ik om te kijken wat Allesbinder nodig heeft om goed te kunnen samenwerken. Daarbij neem ik de belangrijkste terreinen van samenwerking volgens de vakliteratuur als leidraad. Dit zijn: een betekenisvolle ambitie, belangen, relaties, proces en organisatie (Kaats & van Opheij, 2014). Ik start met een opmerking over het doel van Allesbinder in de wijk. Veel leesplezier. 😊

Een doel

Eén van de stelregels vanuit de systemische benadering is dat een organisatie goed functioneert als er sprake is van een balans in geven en nemen (Stam, 2004).

Als een organisatie bloeit heeft het waarde voor zijn omgeving. Klanten komen iets halen en geven hier iets voor terug in de vorm van geld (profit-organisaties) of waardering (non-profit organisaties). Zo ontstaat een uitwisseling tussen de organisatie en de omgeving.

Daarom is voor een organisatie een doel zo belangrijk.

Tip

Het precieze doel en meerwaarde van Allesbinder voor de wijk is nu intern niet echt helder. Het is goed dat er aandacht voor is gemaakt, met bijvoorbeeld visiebijeenkomsten, en het is goed hier aandacht voor te blijven hebben.

Betekenisvolle ambitie

Ik las kortgeleden een artikel met de titel “New Economy”. Hierin wordt verteld hoe de zoon van de schrijver een index-zoekmachine wilde maken met een vriend en zijn vader vroeg wat hij moet doen om hiervoor een bedrijf op te zetten. De vader vroeg of hij hiervoor geld vroeg waarop de zoon zei: “Dat komt vanzelf wel een keer”. Blok (2004): “En in de manier waarop hij dat zei trof me iets. Hij zei het niet vanuit een kinderlijk vertrouwen dat er wel voor hem gezorgd zou worden. En ook niet met de naïviteit van iemand die de regels van het spel in deze wereld niet kent. Evenmin klonk het als een idealistisch geloof. Het klonk als een nieuwe waarheid” (p.31).

Volgens systemische inzichten in werk en organisaties maakt het nogal een verschil of een innovatie voortkomt uit het idee het beter te weten dan een ander, of voortkomt uit een gesignaleerde behoefte van de maatschappij, waaraan je ten dienste wil staan. Het eerste isoleert, het tweede verbindt (Stam, 2004).

Top

Allesbinder is opgezet omdat de huidige netwerkmaatschappij en de veranderingen in zorg en welzijn volgens initiatiefnemer Miriam Jager vragen om aanpassingen aan het onderwijs. Allesbinder wil ten dienste staan van die verandering. Dit is een goed uitgangspunt voor samenwerken.

Tip

Met de foto-expositie heeft een groep van 22 bewoners en beroepsmatig betrokkenen, samen met enkele mensen van Allesbinder, deelgenomen aan de eerste stap van een proces van Appreciative Inquiry (AI), "Discovery".

Het is zaak het proces vast te houden cq. voort te zetten. Een mogelijkheid hiervoor kan zijn de volgende stap van AI te doen: "Dream". In deze fase verbeelden mensen zich de best mogelijke toekomst met betrekking tot het centrale thema. In het eindrapport wordt toegelicht hoe Dream kan worden ingezet bij het bepalen van een betekenisvolle ambitie.

Belangen

"Het komt vaker voor dat iemand geïdentificeerd raakt met een doel of opgave. Het is dan niet meer zo dat jij een doel hebt, maar het doelt heeft jou" (Stam, 2004, p. 20).

Eén stelregel voor een gezonde organisatie is in de systemische benadering dat er een balans is in geven en nemen. Het gaat dan om een balans binnen de organisatie, maar ook met de omgeving (klanten) of samenwerkingspartners (Stam, 2004).

Tijdens dit onderzoek trad ik op als gespreksbegeleider van Best in dialoog (BinD) en begeleidde de dialoog tussen bewoners en bestuurders van Best. Het doel van BinD is verbindingen leggen tussen mensen aan de hand van dialoog. BinD doet dit kosteloos, op 3 voorwaarden: het moet voor iedereen toegankelijk zijn, deelname is gratis en de tegenpartij doet iets terug voor Best in Dialoog. Dit is een mooi voorbeeld hoe kan worden omgegaan met een balans in geven en nemen. Er wordt geen geld gevraagd: Best in Dialoog is een vrijwilligersorganisatie. Er wordt een tegenprestatie gevraagd.

Wat betreft de balans in geven en nemen van Allesbinder komt in het onderzoek naar voren dat sommige bewoners uit de wijk ervaren "dat studenten van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen meer halen, dan brengen" (M. Jager, persoonlijke mededeling, 1 oktober 2015). Soms lijkt bij studenten de focus meer te liggen bij hun doel of opdracht dan bij de bewoner zelf.

Tip

Blijf in een continue dialoog met bewoners over wat hun behoeften en belangen zijn.²²

Let op dat de professionele doelstelling of de schoolopdracht niet te dominant wordt.

Nieuwsgierigheid, even uitstellen van professionele doelstelling, initiatief nemen voor het contact en oprechte interesse tonen, komen als succesfactoren naar voren uit het onderzoek.

Tip

Als Allesbinder iets doet voor een andere organisatie is het prima en ook gezond hier iets voor te vragen.

²² In het gedeelte onderzoeksresultaten staat ook informatie over de behoeften die wijkbewoners hebben geuit.

Tip

Het kan goed zijn iets te doen om de disbalans, die sommige bewoners ervaren, te herstellen. Vind een manier om als onderwijs iets terug te geven aan de wijk. Een mogelijkheid is dat studenten enkele van de talrijke organisatoren van informele netwerken in de wijk, ondersteunen. Uit het onderzoek blijkt dat hier een behoefte ligt.

Relatie

“Een samenwerking is kansrijk als mensen en organisaties zich met elkaar weten te verbinden in een betekenisgevend proces dat recht doet aan de belangen en gericht is op een betekenisvolle ambitie. Het is de grote opgave om daarvoor de juiste condities te scheppen” (Kaats & Opheij, 2014, p. 41).

Uit het onderzoek blijkt dat er een aantal “eilanden” zijn in de wijk. Het contact tussen Gemeente Nijmegen en bewoners, bijvoorbeeld over herbestemming van de Honigfabriek, is niet goed verlopen, wat effect heeft op de relatie. Oude bewoners komen nauwelijks op het Honigcomplex. De wijkraad wenst contact te leggen met nieuwe bewoners maar weet niet goed hoe. Er is een kloof tussen nieuwe en oude bewoners in de wijk.

Juist bij het bestaan van eilanden, is er vaak ook behoefte aan verbinding. Dit is ook het geval bij deze groepen, zo blijkt uit het onderzoek.

Top

Allesbinder kan een verbindende rol spelen tussen verschillende groepen in de wijk. Allesbinder, die wil bijdragen aan de sociale cohesie, zit op de goede plek!

Top

Verschillende initiatieven, om op een creatieve manier contact te leggen met bewoners, zijn succesvol. Bewoners zijn geïnteresseerd en willen een praatje maken en de ervaringen enthousiasmeert medewerkers en stagiairs van Allesbinder. Het leggen van contact gaat prima.

Tip

CMV'ers richten zich veelal op groepen en leren kunstzinnige middelen inzetten om invloed uit te oefenen op groepsprocessen. In de definitie van een kansrijke samenwerking bovenaan deze paragraaf, komt naar voren dat kansrijk samenwerken veel over processen en relatie gaat. Hier ligt dus een kans. Blijf trouw aan het creatief profiel van de opleiding Culturele en Maatschappelijke Vorming. Zet in op creatieve interventies bij het vormgeven van een samenwerking. Bijkomend voordeel is dat hiermee het contact met de opleiding versterkt wordt en zij dit soort initiatieven kunnen (blijven) ondersteunen. Zie ook “proces”.

Tip

De oude bewoners komen nauwelijks op het Honigcomplex. Mogelijk ligt de oorzaak niet bij het aanbod van ondernemers of het ontslag uit de fabriek, maar op een ander niveau, namelijk in de relatie bewoners-Gemeente. Het onderzoek geeft hier enkele aanwijzingen voor.

Als dit zo is, dan ligt de oplossing ook in die relatie. Het is goed hier rekening mee te houden bij bedenken van interventies om bewoners naar het Honigcomplex te trekken.

Ben hier voorzichtig mee: de plek ligt gevoelig bij sommige bewoners.

Organisatie

“Komen we aan het eind van een tijdperk en staan we met één voet in een nieuwe samenleving, de netwerksamenleving? Een samenleving die is gebaseerd op vrij stromende informatie, open interactie” (Kaats & Opheij, 2014)

Allesbinder lijkt op een netwerkorganisatie. Het is een (beginnend) netwerk van leraren, studenten, bewoners en professionals. Dit heeft voordelen: er kan één ruimte worden gedeeld en er kan met veel specialismen gewerkt worden in de vorm van co-creatie. Er is ruimte voor waarden als gelijkwaardigheid, wederkerigheid en luisteren naar de vraag, wat waarden zijn van Allesbinder. In dit vrije idee, vraagt regie speciale aandacht.

Top

Binnen Allesbinder wordt gewerkt met co-creatie. Co-creatie is een samenwerking van een groep mensen met diverse talenten en achtergronden, die samen een oplossing ontwikkelt voor een probleem, wens of idee. Die werkwijze past goed in een maatschappij met steeds complexere problemen, die over de grens van één organisatie heen reiken (Verhagen, 2015). Daarnaast wordt gewerkt vanuit een positieve insteek, wat mooi is.

Tip

Soms ontstaat in een netwerk vanzelf de wens tot het vormen van een organisatie. Anders is het zinvol dat een partij in het netwerk, of daar vlakbij, regie gaat uitoefenen. Zo’n leider kan tevens deelnemer blijven van het primaire proces, of enkel de taak krijgen te managen (Kaats & Opheij, 2014). Het is zinvol als Allesbinder gaat onderzoeken hoe regie de juiste plek kan krijgen in het groeiende netwerk van professionals, bewoners, studenten en leraren wat Allesbinder is.

Tip

Het is van belang dat vanuit Allesbinder een beleidsmatige en procesmatige aanpak is richting het einddoel van Allesbinder. Het bijdragen aan sociale cohesie vraagt een lange adem en voor een organisatie een langetermijnstrategie. Dit kan inspannend zijn, maar de positieve insteek die wordt gekozen, helpt.

Proces

Samenwerken verloopt volgens een aantal fasen: Verkennen, Delen, Overeenkomen, Vormgeven, Uitvoeren & Vernieuwen (Kaats & Opheij, 2014). Elke fase vraagt om een ander soort contact met elkaar. Als CMV’er heb je als het ware een gereedschapskistje wat je hier kunt openen om bij elke fase passend te interveniëren.

Bij de fase Overeenkomen heb je soms te maken met spraakverwarring: elke partij heeft een ander beeld van het probleem of de oplossing (Kaats & Opheij, 2014). Als dit gebeurt kan beelddenken zinvol zijn. Iedere partij tekent zijn beeld van het probleem of de oplossing en daarna wordt gekeken wat de overeenkomsten zijn tussen de beelden.

In de loop van de fase Verkennen kan het interessant zijn, naast formeel kennis te maken, eens een persoonlijke ervaring met elkaar te delen. Bij de foto-expositie werd dit gedaan door ieder een foto te laten kiezen en op basis hiervan een dialoog te voeren.

Het is zaak dat je de interventie laat aansluiten bij de fase van de samenwerking. Dat is soms weleens lastig: de fasen lopen in de praktijk vaak door elkaar. Dit is dan ook de uitdaging.

Top

In Allesbinder worden medewerkers en stagairs gestimuleerd om zélf aan te geven wat zij nodig hebben in hun (leer)proces. Top! Een voorbeeld is de wekelijkse etalagebijeenkomst, waarin een student een half uur tot een uur tijd krijgt zijn vraag in te brengen. Als studenten die aandacht voor het proces intern ontvangen, is het gemakkelijker dit door te geven naar klanten. Dit heeft ook te maken met geven en nemen.

Tip

Benoem één of een paar medewerkers van Allesbinder, bij een startende samenwerking, tot verbinder. Deze draagt zorgt voor het proces. Het kan zinvol om in die rol te groeien door erin te oefenen, erover te lezen²³ of door bijscholing. In het eindrapport is een rollenspel opgenomen als oefening.

Slotopmerking

De complexe opgaven van deze tijd maken samenwerken bijna onontkoombaar. Dat geldt op alle niveaus, ook op mesoniveau. Denk bijvoorbeeld aan de kloof tussen groepen bewoners in de wijk Waterkwartier/Biezen.

Omdat samenwerken zo nodig kan zijn, kan het idee van samenwerken in mensen als een soort “levenshouding” groeien. Kaats en Opheij (2014): “Die levenshouding kan gemakkelijk leiden tot de gedachte dat je dan ook in iedere situatie en met iedereen moet willen en/of kunnen samenwerken, waarmee je de discussie over samenwerking als doel of als middel omzeilt” (p.400).

Dat is niet handig, omdat een samenwerking altijd ten dienste staat van een uitdaging die je samen wil aangaan of een maatschappelijke opgave die je samen wil vervullen.

Soms is kiezen niet samen te werken de beste keuze.

²³ De methode van Projectmatig Creëren 2.0 kan interessant zijn. Deze methode gaat over het opzetten van projecten in een organisatie en gaat veel in op het ontwerpen van het proces.

Bronnenlijst

Kaats, E., & Opheij, W. (2014). *Leren samenwerken tussen organisaties*. Deventer: Vakmedianet.

Stam, J. (2004). *Het verbindende Veld: organisatieopstellingen in de praktijk*. Groningen: Het Noorderlicht.

Verhagen, P. (2015). *Ondernemen en innoveren in zorg en welzijn: Van signaal naar succesverhaal*. Bussum: Coutinho.

Bijlage 4: Enkele werkvormen voor de verbinders

Op mijn plek: een interventie gericht op de relatie

Deelnemers worden bij binnenkomst gevraagd op volgorde van de eerste letter van hun achternaam te gaan staan. Zo'n simpele opdracht verandert de sfeer in de groep. Dit heeft te maken met animatie. "Animatie is een manier om mensen in de stemming te brengen, ontvankelijk te maken, bijvoorbeeld voor creativiteit en groepsvorming" (Opaschowski & Horst, 1979).

Door mensen op een andere manier te *verleiden* kennis te maken met elkaar, maak je gebruik van de positieve effecten van animatie. Door de opdracht zelf gaan mensen communiceren en de groepsvorming wordt bevorderd.

Andere mogelijkheden: op volgorde van huisnummer of op volgorde van moment dat de persoon betrokken raakte in de wijk (of is geboren) gaan staan. Steeds maken mensen met een nieuw aspect van elkaar kennis. De laatstgenoemde heeft een systemisch effect: mensen zien dat er een rangorde is in de wijk en tonen hier respect voor.

Dream!: interventie gericht op het dialoog over de belangen

Inleiding

Een methodische manier van werken, waar kunstzinnige en sportieve activiteiten goed in te passen zijn, is Appreciative Inquiry (AI). Deze methode, met als doel een verandering teweeg te brengen met een duurzaam resultaat, start bij Discovery. Dan volgen de stappen Dream, Design en Delivery. Tijdens het onderzoek en tijdens de expositie is de fase "Discovery" vormgegeven. Een passend vervolg kan Dream zijn. Bij Dream is het zaak mensen te bevragen op wat ze écht willen: de vraag achter de vraag. Een middel vanuit AI is de zogenaamde onvoorwaardelijk positieve vraag. Daarbij stelt de begeleider vragen als: "Hoe ziet de ideale wijk er voor jou uit?" Er wordt steeds doorgevraagd totdat iemand in staat is zijn ideaal heel rijk te omschrijven. Een goede toevoeging bij deze werkvorm is dat deelnemers vooraf een foto zoeken of laten maken die past bij hun ideale wijk. Deze werkvorm kan voorafgaan aan het bepalen van een betekenisvolle ambitie. Die ambitie moet natuurlijk realistisch zijn, maar wel tot de verbeelding spreken.

Onderbouwing

Een groepsklimaat is opener naarmate groepsleden vaker ter sprake brengen wat voor hen persoonlijk belangrijk is, uitgaan van het hier en nu, in sterkere mate gevoelens inbrengen en gevoelens van elkaar benutten als waardevolle informatie, vaker persoonlijke informatie ter sprake brengen (bv. houdingen) en vaker openlijk aandacht besteden aan onderlinge relaties (Remmerswaal J., 2009). Bij de dialoog gaat het juist over het delen van een persoonlijke ervaring en de beleving van mensen. Door dit van elkaar te horen wordt aan veel van de criteria van Remmerswaal voldaan voor een opener klimaat. Dit open klimaat draagt bij aan het formuleren van een ambitie die intrinsiek motiveert. De inzet van foto als kunstzinnig middel maakt dat naast de linkerhersen helft (het open gesprek), ook de rechterhersen helft wordt geactiveerd. Dat komt omdat het om een thema gaat wat de verbeelding aanspreekt. Juist die verbeelding activeert de rechterhersen helft (van de Coolwijk, 2012). Zo gaan deelnemers creatiever denken en dit draagt bij aan het kiezen van een ambitie die inspireert.

Werkwijze

Eerst wordt een dialoog gevoerd met het thema West op z'n Best. Er wordt gewerkt met een gesprekswijzer naar de methodiek van Nederland in Dialoog, zie het format op de volgende pagina. Dit is een format en dient te worden aangepast aan de specifieke situatie.

De gespreksbegeleider legt vooraf de gespreksregels uit. Tijdens de dialoog maakt de gespreksbegeleider aantekeningen bij de dromen van de deelnemers en deze brengt hij ter sprake na de dialoog. Na de dialoog wordt op basis van ieders droom in co-creatie een ambitie gekozen. Wegens de tijd kan ervoor worden gekozen alleen stappen kennismaken en dromen te doen.

Thema: '...'

Hier staat enige uitleg van het thema.

Over deze zaken willen we graag met elkaar in dialoog gaan.

Ieder heeft er misschien heel andere gedachten over.

Dialoog

Korte toelichting Goede dialooghouding en rol gespreksbegeleider.

1. Kennismaken:

Zeg in één of twee zinnen wat het eerste bij je opkomt als je denkt aan dit thema.

Of: Vertel iets over een boek/film/muzieknummer o.i.d. wat je aanspreekt.

2. Ervaringen delen:

Kun je iets vertellen over een eigen ervaring die jij hebt met dit thema? Hoe heb je dat ervaren? Wat betekende die ervaring voor jou? Hoe reageerden anderen hierop? Wat voor rol heeft dat in je leven gespeeld?

3. Dromen:

Hoe ziet jouw omgeving/wereld eruit in de meest ideale vorm met betrekking tot het thema?

4. Doen:

Wat is een eerste concrete (wellicht kleine) stap die je vandaag of morgen kunt maken om jouw droom een beetje dichterbij te brengen?

Afsluiting Hoe was het voor jou om zo met elkaar in gesprek te zijn?

Gesprekswijzer opening expositie WozB Een goede dialooghouding:

- Iemand de kans geven zijn of haar verhaal te vertellen.
- Belangstelling tonen voor een verhaal dat iemand vertelt.
- Tijd te nemen voor de ander (en voor jezelf) om te kunnen luisteren.
- De ander laten uitpraten.
- Laat de ander merken dat je zijn of haar verhaal begrijpt.
- Wachten met het geven van je eigen mening of een oplossing.
- Jouw mening of een oplossing geven, wanneer de ander dat vraagt.
- Door kunnen vragen naar wat de ander vertelt en ook samenvatten wat de ander heeft gezegd. Zo ontstaat een gesprek.
- Navragen of je goed hebt begrepen wat de ander bedoelt, als je daar niet zeker van bent.
- Zorgen dat jij jezelf veilig voelt en dat ook de anderen zich veilig kunnen voelen.

Rol gespreksbegeleider:

- Het gesprek licht maken, tegelijkertijd persoonlijk en aandachtig
- Doelstelling en gespreksregels toelichten en handhaven
- Tijdsbewaking, inclusief benodigde breaks
- Zorgen dat iedereen kan spreken, gehoord wordt
- Hoeden van een onderzoekend en veilig gespreksklimaat
- Markering van de stappen
- Goede afronding

Overige:

- De tafels bestaan uit maximaal 8 deelnemers, inclusief jezelf.
- De eigen verantwoordelijkheid staat in het gesprek centraal
- Probeer niet te abrupt af te breken als je midden in een goed gesprek zit met elkaar omdat de tijd zich opdringt.

Veel plezier en een leuk gesprek toegewenst ☺!

Bijlage 6: Gesprekswijzer opening expo WozB (zie volgende pagina).

Thema: West op z'n Best

West op z'n Best is de thema van deze dialoog. Wat is het eerste wat bij jou opkomt bij dit thema?

Deze dialoog gaat over het samen wonen en samenwerken in deze wijk. Hoe is het contact voor jou met jouw burens en met andere wijkbewoners?

En welke plaatsen in de wijk hebben voor jou waarde en wat is dat dan?

Hoe is jouw ervaring bij de wijk Waterkwartier/Biezen of stadsdeel West?

We gaan met elkaar gesprek aan de hand van ieders foto bij het thema West op z'n Best. Veel plezier ☺

1. Kennismaken

Geef kort aan wat maakt dat jouw foto voor jou 'West op z'n Best' is.

Wat zegt deze foto jou?

2. Ervaring delen

Kun je iets meer vertellen over jouw foto? Kun je zeggen wanneer die plek (op je foto) voor jou echt tot leven kwam?

Wat gebeurde er? Welke mensen waren erbij? Hoe was dat voor jou?

Afsluiting

Hoe was het voor jou om zo met elkaar in gesprek te zijn?

Hoe ervaar je het contact met elkaar?

Spelregels

- Luister naar de ander en laat elkaar uitpraten
- Wees nieuwsgierig
- Stel open vragen als je iets niet zo goed begrijpt (wie, wat waar en hoe)
- Spreek vanuit jezelf ("ik vind"). Er mogen verschillende meningen zijn.
- Spreek beknopt, zodat ook anderen kunnen spreken.
- Geef elkaar ruimte om te denken en te voelen, sta stiltes toe.
- Behandel elkaar vriendelijk en respectvol
- Laat alles, wat aan deze tafel in vertrouwen werd besproken, aan deze tafel.

Bijlage 7: enkele werkvormen voor de implementatie van de vernieuwende manier van werken.

a. Evaluatie partnerschappen in de wijk

Inleiding

Deze evaluatie dient om de vorming van partnerschappen tegen het licht te houden. Hoe staat het ervoor met de samenwerking in de wijk? Daarvoor dient de onderstaande activiteit²⁴.

Werkwijze

In de evaluatie wordt gestart met een dialoog. De gesprekswijzer hiervoor wordt opgesteld door de verbinders. Het thema van de dialoog zou kunnen zijn: Samen Alles Binden. Dit thema gaat over de rol van Allesbinder als verbinder in de wijk. Het is een thema waarvan te verwachten is dat het medewerkers van Allesbinder aanspreekt. Immers: wie van Allesbinder wil niet verbinden? Welke persoonlijke ervaringen hebben medewerkers ten aanzien hiervan? Elke deelnemer zoekt of maakt als voorbereiding op de dialoog een foto die voor hem past bij dit thema. De reden om een evaluatie te starten met dialoog en foto is dat dit het groepsklimaat opent. Daarnaast zorgt het gebruik van foto voor rijkere verhalen.²⁵

Dan ga je op een andere manier de evaluatieactiviteit in. Vervolgens kunnen de onderwerpen van samenwerken, die aan bod komen in de APK, als leidraad dienen om te evalueren. Dit zijn: betekenisvolle ambitie, belangen, proces, relatie en organisatie. In principe kan de evaluatie geleid worden door de verbinders, die in samenwerkingen ook een procesrol hebben. Het is aan deze procesbegeleiders om de evaluatie verder vorm te geven.

Onderbouwing

Zoals uitgelegd in bijlage 4 draagt de dialoog, mits de gespreksregels worden gehanteerd, bij aan open communicatie. Het effect van het gebruik van foto's is dat mensen creatiever gaan denken. Naast de effecten in de dialoog, kan daarmee in de evaluatie gemakkelijker in nieuwe ideeën en oplossingen worden gedacht over hoe Allesbinder haar rol als verbinder kan versterken. De dialoogmethodiek van Nederland in Dialoog kan zowel met de doelgroep als intern worden gebruikt om op inspirerend nieuwe ideeën te komen.

²⁴ Het is zinvol als het Team Allesbinder (leidinggevend en medewerkers) de APK na één jaar gebruiken ter evaluatie van het vormen van partnerschappen.

²⁵ Zie ook de onderbouwing in de onderzoeksopzet.

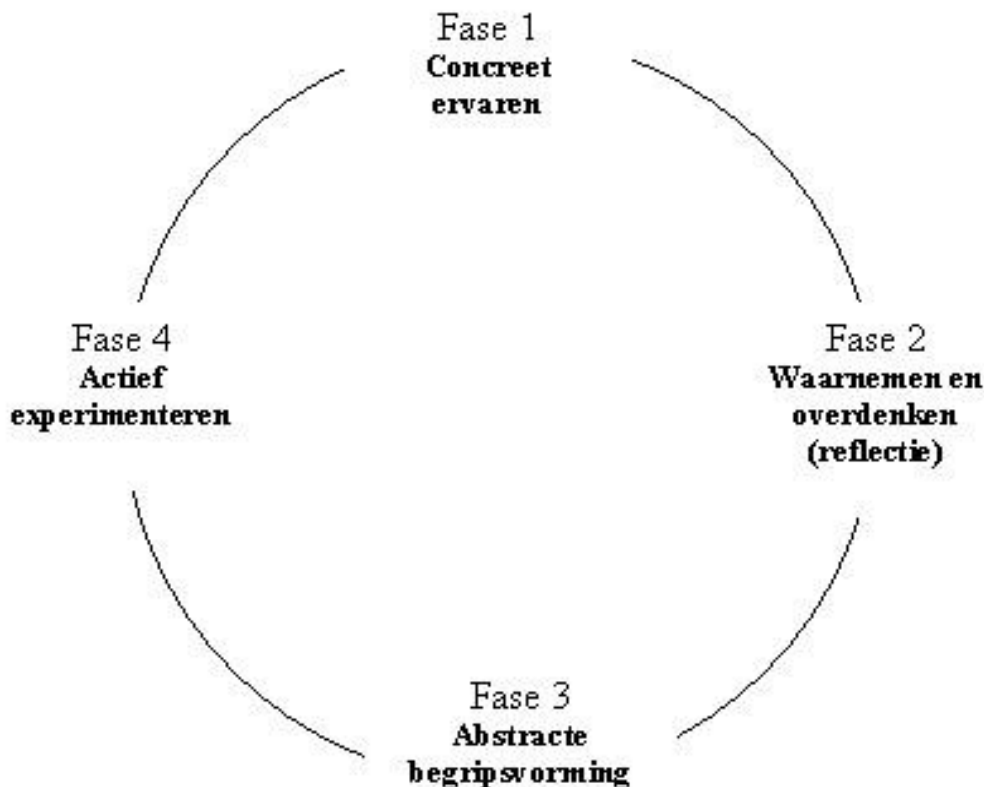
b. Rollenspelen

Inleiding

Met rollenspel kunnen verbinders trainen en oefenen in hun rol als procesbegeleider.

Werkwijze

Zij bedenken vooraf 2 situaties waar zij als procesbegeleiders aandacht aan willen besteden. Dit kan dan iets zijn waar ze moeite mee hebben in hun rol: bijvoorbeeld het afkappen van een dominante gesprekspartner in de samenwerking. Aan de hand van de leercirkel van Kolb doen ze de volgende activiteiten:

Figuur 8: Model van ervaringsleren (Kolb, 1984).

Fase 1: het rollenspel

Er wordt iemand aangewezen die de rol speelt van procesbegeleider en worden mensen aangewezen die in de situatie die is ingebracht, voorkomen. Eén iemand observeert. Groepjes van maximaal 5 mensen. Het rollenspel wordt gespeeld.

Fase 2: de reflectie

Er wordt eerst gevraagd aan de mensen die een rol speelden, hoe zij het vonden. Dan komen de procesbegeleider en observant aan het woord.

Fase 3: Abstracte begripsvorming

Degene die de situatie inbracht formuleert, ondersteund door de procesbegeleider en de groep, een aantal ideeën over hoe een volgende keer in een dergelijke situatie kan worden gehandeld.

Fase 4: Actief experimenteren (met nieuw gedrag)

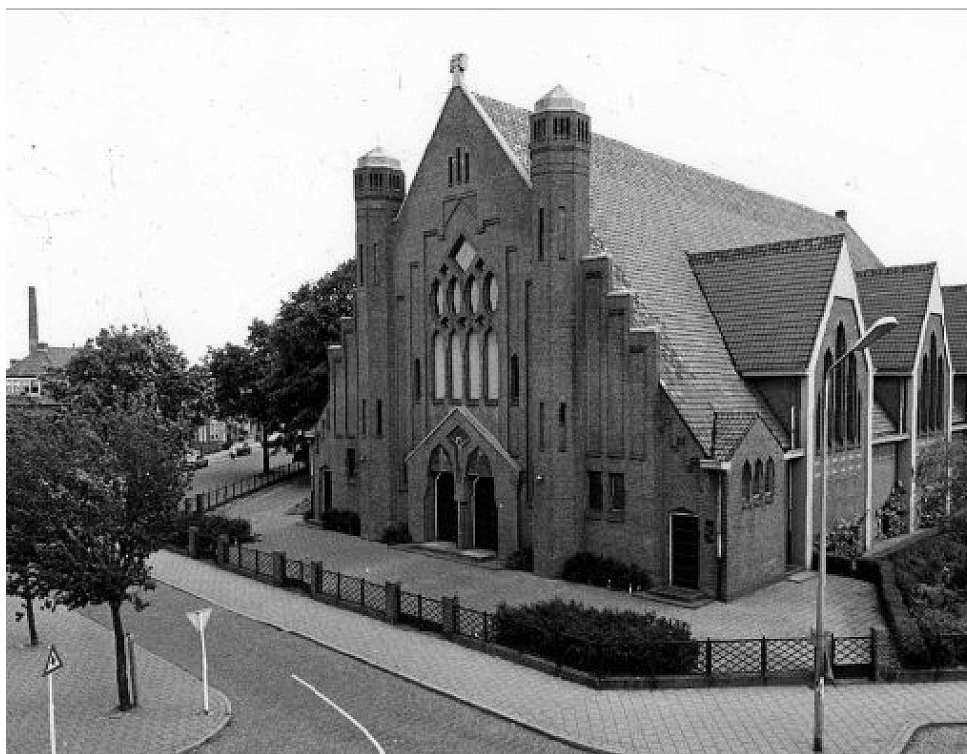
De situatie wordt nogmaals gespeeld. Er kan door degene die de situatie inbracht, worden geëxperimenteerd met nieuw gedrag. Na afloop wordt nog gevraagd hoe de personen in het rollenspel dit hebben ervaren. Hiermee wordt het rollenspel afgesloten en kan de volgende persoon

een vraag inbrengen.

Onderbouwing

De inzet van rollenspelen gaat over leren. David Kolb (1984) ontdekte dat leren verloopt in vier fasen: concreet ervaren, reflectieve observatie, abstracte begripsvorming en actief uitproberen. Zie figuur 8. Door de verschillende fasen te doorlopen, is een leerproces succesvoller. Door de stappen van de leercirkel te koppelen aan de rollenspelen verloopt het leren effectiever.

Bijlage 8: Projectcontract foto-expositie WozB

1/2/20
16

In dit contract staat wat foto-expositie West op z'n Best is, wat het doel is en hoe dit wordt georganiseerd.

INLEIDING

Vaak wordt bij een culturele activiteit met een sociale doelstelling een probleem, wens of behoefte als uitgangspunt genomen. Er is iets wat je wil veranderen, bijvoorbeeld het zorgen voor meer contact tussen doelgroepen. Wat ook voorkomt is dat het probleem níét wordt geanalyseerd, bijvoorbeeld wegens tijdgebrek.

Voor deze expositie zou ik willen werken met waardierend organiseren, ofwel Appreciative Inquiry(A.I.). Dit heeft een ander uitgangspunt. AI is een methode en een visie over hoe in een systeem, zoals een wijk, een bepaalde verandering kan worden bereikt.

De eerste stap van AI is het kiezen van een zogenaamd positief kernthema. In dit geval “West op z’n Best”. De tweede stap is dat er aan een brede groep betrokkenen, in dit geval een netwerk van wijkbewoners en wijkprofessionals, gevraagd wat dit thema voor hen betekent, welke ervaringen ze erin hebben. Deze stap heet DISCOVERY. De expositie gaat over deze tweede stap.

Wat heeft deze wijk gemaakt tot wat het is?

“What are the hands that build Waterkwartier?”

Er komt dan andere logica om de hoek kijken. De interventies die kunnen volgen op de expositie bouwen verder op wat reeds succesvol is, waardevol is, mensen raakte. Volgens A.I. volgt na de stap DISCOVERY, de stap DREAM. Mogelijk gaat de volgende O & I groep hiermee aan de slag.

PROJECTDEFINITIE

Inleiding

Er wordt gewerkt met een contract in plaats van een projectplan. Reden is dat een contract meer de interne betrokkenheid rondom het project op papier zet. Het contract is een afspraak tussen de projectteam (ik als projectleider) en de opdrachtgever (Paul Beekers, Allesbinder) over wat de inhoud is van het project en welke stappen hiervoor dienen te worden gezet.

Er wordt gewerkt met het format uit Projectmatig Creëren 2.0 (Bos & Harting, 2006).

1. De uitdaging

Het afstudeeronderzoek O & I 2015-2016 is gericht op hoe Allesbinder partnerschappen aan kan gaan met wijkbewoners en sociaal professionals in de wijk (waaronder ook kunstenaars).

De uitdaging is, hoe kunnen bewoners en wijkprofessionals zo worden aangesproken dat zij een duurzame (professionele) relatie zouden willen aangaan met Allesbinder?

2. Het onderzoek

Daarbij werd gekeken naar succesfactoren. Enkele succesfactoren:

- ✓ Het aansluiten bij de belevingswereld van bewoners, door hen te benaderen en met hen in gesprek te gaan, of juist op een creatieve manier, is geregeld succesvol bij Allesbinder. Bewoners willen een praatje maken.

- ✓ Bewoners zijn sterk gericht op de gemeenschap. Dit is o.a. zichtbaar in de waardering die er is voor actieve bewoners en het aantal informele netwerken. Hierbij aansluiten met een activiteit kan succes betekenen.

Er zijn ook enkele dilemma's:

- Ben voorzichtig met "trekken bewoners" naar Honigcomplex. Dit is een gevoelige plek van veel Waterkwartierders (die er al langer wonen).
- Er zijn een aantal "eilanden" in de wijk. Eerder onderzoek wees uit dat oude en nieuwe bewoners niet (goed) mengen, dat oude bewoners niet naar het Honigcomplex komen. Dit onderzoek wijst uit dat de wijkraad minder bereikt dan zij wil. Er is bij veel groepen wel de wens naar verbinding.

3. De aanleiding

Vorig schooljaar heeft een groep studenten van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen voor Allesbinder onderzoek gedaan naar onder meer de behoeften van wijkbewoners. Dit deden zij in opdracht van de Gemeente Nijmegen en Allesbinder. Een conclusie van hen was dat er sprake is van sociale controle en binding in de eigen straat, maar niet daarbuiten. Daarnaast bevonden ze dat bewoners elkaar willen ontmoeten maar dat de drempel te hoog lijkt.

Op basis van deze uitkomst hebben zij de opzet gemaakt voor festival "Best of the West": een festival voor en door bewoners in het Westerpark. Het project is dit jaar omgedoopt naar West op z'n Best en uitgebreid. Het afstudeertraject O & I heeft onderzocht wat dit thema betekent voor bewoners en professionals in de wijk, waaronder ook medewerkers van Allesbinder. In het zonnetjesproject werden bewoners gevraagd wie of wat zij in het zonnetje willen zetten. Doel was bekendheid geven aan het thema West op z'n Best en bewoners verbinden. Tegelijkertijd zette Alina Vogel, van het afstudeergroepje, zich in voor het festival West op z'n Best. Het bleek niet gemakkelijk bewoners te betrekken. Daarom is het festival tijdelijk uitgesteld.

Aanleiding om te kiezen voor een foto-expositie is het signaal dat bewoners laagdrempelig contact wensen (Willems, Vogel, Mulders, & de Maagt, Eindrapport. Honig. En nu verder. , 2015) en de bevinding dat bewoners vaak gericht zijn op het wijkverleden. (O & I 2015-2016).

Inmiddels is in samenspraak met de Gemeente Nijmegen besloten rond mei 2016 dit festival alsnog te organiseren.

4. De doelstelling

Het verbreden en versterken van partnerschappen in de wijk.

Allesbinder zou meer (duurzame) partnerschappen willen met wijkbewoners en professionals in de wijk (zie onderzoeksverslag O & I 2015-2016).

Voor de expositie betekent dit dat er de doelstelling is dat er een vervolg komt, waarbij het aandeel van bewoners hierin groter wordt.

5. Het projectresultaat

Een foto-expositie die bewoners en professionals uitnodigt om een (persoonlijke) ervaring te delen ten aanzien van de wijk. De foto ondersteunt hen hierbij. Voor de expositie is het persoonlijke gesprek het gewenste projectresultaat. Echte interesse in de ander, kan zich later uitbetalen in verduurzaming van een (professioneel) contact.

Daarnaast wordt gekeken of wijkbewoners en wijkprofessionals een vervolg willen geven aan de expositie, wat hun bijdragen hierin kan zijn en welke bijdrage Allesbinder hierin kan hebben.

6. De afbakening

“Een goede projectdefinitie bevat ook een eenduidige beschrijving van zaken die niet tot het resultaat behoren, zelfs als zouden ze, gezien de uitdaging, wel in het project kunnen passen.” (Bos & Harting, 2006, p. 62)

Wat behoort níet tot het resultaat?

- ✓ Het concreet maken van samenwerkingen tussen Allesbinder en andere organisaties of wijkbewoners. De expo kan hier wél een bijdrage aan leveren.
- ✓ Mensen mobiliseren om een bijdrage te leveren aan het festival West op z’n Best.

7. De effecten

Positieve bedoelde effecten

- ✓ Deelnemers komen met dit positief gekozen thema in een positieve stemming wat hen ontvankelijker maakt een persoonlijke ervaring te delen rondom het thema. Zo verbinden deelnemers zich met elkaar op een persoonlijke manier. Feit dat er een gespreksbegeleider is en deelnemers een foto bij de hand hebben wat voor hun West op z’n Best, versterkt het persoonlijke effect.
Dit helpt verbindingen leggen tussen bewoners, beroepsmatig betrokkenen die anders weinig contact hebben.
- ✓ West op z’n Best krijgt als thema meer bekendheid.

Onbedoelde positieve effecten

- ✓ Tijd nemen voor de dialoog met bewoners kan nieuwe inzichten en ervaringen geven voor de rol die Allesbinder kan innemen ten opzichte van bewoners. Dit geldt ook voor andere professionals die naar de expositie komen.
- ✓ Doordat deelnemers ervaringen delen over de wijk kan dit voor beroepsmatig betrokkenen in de wijk, waaronder Allesbinder, informatie geven over wat belangrijk is voor wijkbewoners en wat bijdraagt aan deze wijk. *What are the hands that build Waterkwartier?*
- ✓ Als de ruimte bij Fenikshof wordt gebruikt, of als de ruimte in ZZG wordt gebruikt, kan een voordeel zijn dat er respectievelijk meer bedrijvigheid is in Fenikshof (dit is een behoefte van een aantal wijkbewoners of in ZZG (dit is volgens welzijn coördinator van ZZG een behoefte van ouderen).

Risico’s

1. Risico’s intern.
 - a) Werkdruk.
Stagiairs en medewerkers van Allesbinder hebben hun bezigheden, mogelijk beperkt

ruimte voor nieuwe werkzaamheden. De expositie wordt voorbereid in de periode dat het sportevenement plaatsvindt (februari).

- b) Er is spraakverwarring over project West op z'n Best en het doel van de expositie. Wegens feit dat er kort de tijd is te kijken naar het doel van de expositie, ontstaan er wellicht verschillende ideeën over. Als we niet ongeveer hetzelfde doel hebben, ontstaat bij de doelgroep ook verwarring: "Wat is nou eigenlijk de bedoeling?" Dat haalt de kracht uit het project.

2. Dilemma kwaliteit vs. mobiliteit expositie.

Moet er worden gekozen voor een mooie expositie of een gemakkelijk verplaatsbare? Als de expo zeer goed verplaatsbaar is, gaat dit dan ten koste van de kwaliteit? Een goede kwaliteit zou kunnen: werken met houten lijsten waarin de foto's worden gemonteerd. Een goede mobiliteit zou kunnen zijn: foto's gedrukt op foam en bevestigen met plakstickers.

Risico van goede kwaliteit: meer uren werk (niet haalbaar), moeilijk verplaatsen.

Risico van goede mobiliteit: hogere kosten, mindere kwaliteit (bv. kwetsbaarder)

8. De deelnemers

- ✓ Bewoners van Waterkwartier/Biezen. Op de eerste plaats die mensen die een foto hebben ingediend voor de expositie. Hun aanwezigheid is het eerste doel. Daarnaast zijn alle andere bewoners uit Waterkwartier/Biezen ook doelgroep. Zij worden gevraagd om, als ze willen komen, alsnog een foto mee te nemen.
- ✓ Sociaal professionals, kunstenaars en andere professionals ²⁶. Op de eerste plaats die mensen die een foto hebben ingediend. ²⁷ Hun aanwezigheid is het eerste doel. Daarnaast zijn andere professionals uit Waterkwartier/Biezen ook doelgroep. Zij worden gevraagd om een foto mee te nemen, als ze willen komen naar de opening.

9. Randvoorwaarden

"Het gaat hier om het benoemen van die factoren die bijzondere aandacht verdienen omdat ze zo cruciaal zijn voor het slagen van het project dat er weinig of geen ruimte is tot manoeuvreren." (Bos & Harting, 2006, p. 65)

- ✓ Heldere doelstelling.
Doelstelling waar niet te veel spraakverwarring over is bij Allesbinder.
- ✓ Enige flexibiliteit in de te kiezen datum voor de opening.
Er is wat oponthoud rondom de locatie (Griffioen lijkt ouderen niet te kunnen mobiliseren, geen reactie beheerder Fenikshof). De uitnodiging kan pas verstuurd worden als locatie en datum bekend zijn.

²⁶ bv. ontwikkelingsbedrijf Waalfront, wijkmanager Gemeente Nijmegen, ondernemers op de Honig die een sociale doestelling hebben, zoals Stadsboom.

²⁷ In de bijlage is een lijst opgenomen van mensen die een foto hebben ingediend. Zij hebben nog niet toegezegd te komen naar de opening: deze is immers nog niet gepland.

- ✓ Mobiliteit van de expositie.
Het vinden van een goede ophangconstructie en wijze om foto's te bevestigen (materiaal etc.) en die mobiliteit garandeert.
- ✓ Intern overleg over bijdragen aan expositie.
Goed overleg over wat de bijdrage van medewerkers en stagiairs wél en niet kan zijn aan de expositie. Weten hoe medewerkers het liefst bijdragen: intrinsieke motivatie.
Bijvoorbeeld: doen we op de dag van een opening iets op straat en hoe zouden we dan bewoners kunnen lokken naar de expositie? Wie wil hier bijdragen en hoe?
- ✓ Duidelijkheid over de afdruk van foto's.
Via welk kanaal in de HAN kunnen foto-afdrukken worden gemaakt? Of bijvoorbeeld foam-afdrukken? Wat zijn de kosten? Wat is de levertijd? Wat moet worden gedaan om de kwaliteit van de afdrukken te checken (proefopdracht?)

10. Samenhang met andere projecten

Er gaan 2 groepen studenten aan de slag met West op z'n Best. Lies van Lokven blijft ook betrokken.
De 2 groepen zijn:

1. Een groep studenten die de minor eventmanagement doet (begeleider: Linda Kamola)
2. Een groep studenten wat een afstudeeronderzoek doet.

WIE WAT WAARTJE

De expositie opent op in Allesbinder (Weurtseweg), op dinsdag 1 maart, om 19.30u

De expositie bestaat uit omstreeks 30 foto's van West op z'n Best momenten van wijkbewoners en beroepsmatig betrokkenen uit de wijk Waterkwartier/Biezen. De foto's komen in een soort hechter te zitten.

Onder de meeste foto's komt een quote waarin diegene die de foto heeft ingediend uitlegt wat die foto voor hem West op z'n Best maakt. Tijdens de opening delen bewoners en professionals hun ervaring van de wijk, met elkaar. Dat doen we achtereenvolgens in groepjes en plenair (cirkel). Daaromheen zijn enkele activiteiten om de interactie tussen wijkbewoners te bevorderen en het persoonlijke karakter van de avond te bevorderen (zie draaiboek). Naast het delen van ervaringen, wordt gekeken of en hoe deelnemers een vervolg zouden willen geven aan de expositie. Bijvoorbeeld in de wijk?

Foto 8: De expo krijgt deze vorm. Zo is hij mobiel. Dit is een voorbeeldplaatje, niet de eigenlijke expositie.

KWALITEIT

Opdrachtgever

- ✓ 25 foto's. Spreiding in jaartal waarop foto is genomen en doelgroepen.
- ✓ Opening in februari.
- ✓ Expositie is mobiel.

Projectleider

Foto's

- ✓ Foto's: goede kwaliteit, tenminste 2 megapixel. Foto's bij voorkeur van fotokwaliteit. Dit betekent: matige kwaliteit klein afdrukken, hogere kwaliteiten kan ook groter.
- ✓ Enkele foto's van vroeger.
- ✓ Voorkeur voor variatie in grootten. Van A5 tot A3.

Inhoudelijk

- ✓ Er moet de intentie zijn met de foto een ervaring te delen. Professionele doelen zijn in principe niet toegestaan (bv. reclame maken).
- ✓ Medewerkers van Allesbinder gaan in gesprek over het verhaal achter de foto en stimuleren dit proces bij anderen. (op hun eigen manier)

Materialen expositie

- ✓ Materialen waarop wordt geprint en waarmee wordt gewerkt zijn enigszins duurzaam en robuust. Liever geen posters, bijvoorbeeld.

Locatie

- ✓ Locatie is opgeruimd en schoongemaakt, waar nodig.

PROJECTORGANISATIE

Lies en Meike maken de fysieke expositie. Daarbij levert Jop de geprinte foto's aan en het benodigde hout.

Er wordt geen PR gedaan, want het is in principe een gesloten bijeenkomst voor die mensen die een foto hebben ingediend. De communicatie, die hiervoor nodig is, wordt gedaan door Jop (zie communicatie). Voor de taakverdeling van de opening, zie draaiboek.

Er is één begeleider van buiten de organisatie: Esmeralda Borgdorff. Lex de Wit, stagiair, staat stand-

by als er vanaf ongeveer 20 deelnemers zijn.

Wat betreft kosten: alle bonnetjes moeten worden bewaard en worden door Jop verzameld.

COMMUNICATIE

Er wordt een uitnodiging verstuurd vanuit het Allesbinder e-mail account. Alle communicatie daarna wordt gedaan door Jop.

Alle communicatie daarna wordt gedaan vanaf het g-mail adres wat Jop heeft aangemaakt voor zijn afstudeertraject: onderzoekallesbinder@gmail.com Er volgt, van dit adres een herinnering voor mensen die een foto hebben ingediend, maar zich niet hebben aangemeld. Daarnaast ontvangen deelnemers een paar dagen voor tijd een mail met de laatste informatie over de opening. ing.

BIJLAGEN

TIJDSPLANNING VERKORT

Tijd	Wat	Actie	Wie
19.15-19.30	Binnenkomst deelnemers	Deelnemers kunnen kopje koffie pakken en krijgen sticker voor hun naam.	Meike, Lies, Jop
19.30-19.35	Openingswoordje		Jop, Paul.
19.35-19.50	3 spellen (op volgorde staan van...)	Vooraf: Speluitleg	?
19.50-20.20	Ervaring delen in groepjes	Vooraf: foto's uitdelen	
20.20-20.40	Ervaring delen plenair	Vooraf: cirkel vormen	Jop
20.40-20.55	Onthulling expositie en drankje	Deelnemers plaatsen hun foto in de expo	Deelnemers (wij ondersteunen)
20.55-21.20	Brainstorm vervolg expo		Lies,Paul.
21.20-21.25	Afsluiting. Bedanken voor de bijdrage.		Jop

TIJDSPLANNING UITGEBREID

19.15 – 19.30 uur, Lies, Jop, Paul, Esmeralda, Lex.

Inloop van de opening van de expositie. Bij binnenkomst ontvangt elke deelnemer een sticker, waar hij zijn naam op zet. Als begeleider doen we dit ook. Daarnaast is er thee en koffie voor deelnemers om zelf te pakken.

19.30 – 19.35, Jop, Paul.

Jop heet iedereen welkom op de Weurtseweg. Paul neemt kort het woord, geeft het woord aan Jop. Hij geeft een kort kader van wat we gaan doen.

19.35 – 19.50, Jop

We doen een kort spel met alle deelnemers.²⁸ De opdracht is dat bewoners achtereenvolgens op volgorde gaan staan van huisnummer, voorletter en moment dat ze in de wijk kwamen, gaan staan. Met 'in de wijk kwamen' wordt bedoeld: wanneer ze er zijn komen wonen of werken (of stage lopen etc.)

Ze mogen hierbij natuurlijk overleggen (interactie!) . Na afloop van het spel worden de foto's uitgedeeld aan de deelnemers.

19.50 – 20.20 uur, Lies, Lex, Paul, Esmeralda, (Jop)

Er worden in groepjes een gesprekje gevoerd over ieders ervaring bij de wijk. Daarvoor zijn 2 stappen: kennismaken en ervaring delen. Bij kennismaken zegt elke deelnemer kort wat voor hem zijn foto "West op z'n Best" maakt. Bij ervaring delen wordt geluisterd wat die plek op de foto voor die persoon betekent. Wanneer, bijvoorbeeld, deze plek erg voor hem leefde, wat er gebeurde, wij erbij waren en hoe dat was. Vooraf deelt de begeleider de gesprekswijzer uit en benoemt de werkwijze en spelregels.

Jop staat stand-by, als er meer dan 5 personen per groepje zijn.

20.20 – 20.40 uur, Jop

Er wordt in een cirkel door deelnemers kort gezegd wat zijn/haar foto voor hem "West op z'n Best" maakt. Dit is vergelijkbaar met de stap kennismaken uit het vorige gedeelte, maar dan plenair. Hooguit 1 minuut per deelnemer.

20.40 – 20.55 uur, Jop

De foto-expositie wordt onthuld.²⁹ Deelnemers plaatsen hun foto en het blad met de motivering (of achterzijde fotoblad) in de hechter. Wij helpen bij dit proces en letten op dat het correct gaat. Er is dan ook ruimte voor een kopje thee en iets lekkers.

20.55 – 21.20 uur, Lies/Paul

Er wordt een brainstorm gehouden om te kijken of en hoe de deelnemers en wij een vervolg willen geven aan de expositie.

21.20– 21.25 uur, Jop

Afsluiting. Bedanken voor de bijdrage.

²⁸ Spelleider doet eventueel niet mee, overige Allesbinders wel.

²⁹ In de hechter zitten al een aantal foto's. Namelijk van mensen die een foto ingediend hebben, maar er niet zijn.

BEGROTING

Printopdracht foto's expo - €0

Hout voor expositie - €60

Hapje en drankje - €30

(Eventueel spreker - €40)

-----+
130 euro.

De begroting is goedgekeurd door Runee Slinkers. De kosten voor het printen van de foto's worden door de hogeschool betaald.